

RUZSA KÖZSÉG

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLAT

4. SZ. KÖTET

7

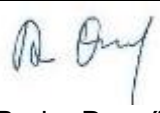

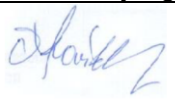

Véleményezési terwdokumentáció (tervezet)
Készült: a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 1. számú melléklete alapján

2018-2019.

RUZSA KÖZSÉG
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSE ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSE
2018 – 2019

ALÁÍRÓLAP

Megrendelő	Sánta Gizella	polgármester Ruzsa Község Önkormányzata Ruzsa, Alkotmány tér 2.
Településtervezés	 Bartók Erika Éva	településtervező, TT-06/0067
Táj- és kertépítészet	 Boldog Mária	Táj- és kerttervező mérnök TK-06/0010
Közlekedés Közmű (víz, csapadékvíz, szennyvíz)	 Szombati Csaba	okl. mérnök Tkö-06/01176 TV-06/01176
Energiaellátás, Hírközlés	 Somogyi János	okl. villamos mérnök TE-06/0467 TH-06/0467
Gázellátás	 Bodor Dezső	okl. építőmérnök TE-06/0467
Környezetvédelem:	 Novai György	okl. környezetvédő Hulladékgazdálkodási szakértő SZKV-hu/06/0171/H-2410/12 Levegőtisztaság-védelmi szakértő SZKV-le/06/0171/H-2410/12 Víz- és földtani közeg védelmi szakértő SZKV-vf/06/0171/H-2409/12
Zajvédelem:	 dr. Szanka Károly	dipl. környezetvédelmi, zajcsökkentési szakmérnök SZÉS-4/06-0021 H-2124/10
Régészet:	 Lőrinczy Gábor	régész Sz-17/2007

Szeged, 2019. február hó

RUZSA KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSE ÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSE

2018 – 2019

TARTALOMJEGYZÉK

1. SZ. KÖTET

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

- 1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye és térségi kapcsolatai
- 1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata
 - 1.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (1/2014. (I.3.) OGY.sz.)
 - 1.2.2. Csongrád megye Területfejlesztési Konceptiója (69/2013. (XII.13.) Kgy.hat.)
- 1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata
 - 1.3.1. Országos Területrendezési Terv (OTRT, 2003. évi XXVI. törvény)
 - 1.3.1.1. Szerkezeti terv
 - 1.3.1.2. Övezeti tervek
 - 1.3.2. Csongrád Megyei Területrendezési Terv
 - 1.3.2.1. Megyei szerkezeti terv
 - 1.3.2.2. Övezeti tervlapok
- 1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai
- 1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása
 - 1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai
 - 1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések
- 1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata
 - 1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök
 - 1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek
- 1.7. A település társadalma
 - 1.7.1. Demográfia, népesség, képzettség, foglalkoztatottság
 - 1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok
 - 1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők
- 1.8. A település humán infrastruktúrája
 - 1.8.1. Humán közszolgáltatások (igazgatás, egészségügy, oktatás, stb.)
 - 1.8.1.1. Igazgatási intézmények
 - 1.8.1.2. Egészségügyi és szociális intézmények
 - 1.8.1.3. Oktatási és művelődési intézmények
 - 1.8.1.4. Civil szervezetek
 - 1.8.1.5. Kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó létesítmények
 - 1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása
- 1.9. A település gazdasága
 - 1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere
 - 1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program
 - 1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere
 - 1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység
 - 1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai
 - 1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás
 - 1.10.6. Intézményfenntartás
 - 1.10.7. Energiagazdálkodás
 - 1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások, okos városi települési szolgáltatások
 - 1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata
 - 1.12.1. Természeti adottságok
 - 1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet
 - 1.12.2.1. Tájhasználat értékelése
 - 1.12.2.2. Táj történeti vizsgálat
 - 1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek
 - 1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata
 - 1.13.1. A települési zöldfelületi rendszer elemei
 - 1.14. Az épített környezet vizsgálata
 - 1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata
 - 1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata
 - 1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok (művelési ágak)
 - 1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek
 - 1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)
 - 1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek
 - 1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlómösödött, degradálódott) terület
 - 1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata
 - 1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat
 - 1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

- 1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter
- 1.14.4. Az építmények vizsgálata
 - 1.14.4.1. Funkció, kapacitás
 - 1.14.4.2. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)
 - 1.14.4.3. Magasság, szintszám, tetőidom
 - 1.14.4.4. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok
- 1.14.5. Az épített környezet értékei
 - 1.14.5.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag
 - 1.14.5.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület
 - 1.14.5.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők
 - 1.14.5.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület
 - 1.14.5.5. Műemlék, műemlékegyüttes
 - 1.14.5.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely
 - 1.14.5.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet
 - 1.14.5.8. Nemzeti emlékhely
 - 1.14.5.9. Helyi védelem
- 1.14.6. Az épített környezet konfliktusai, problémái
- 1.15. Közlekedés
 - 1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok
 - 1.15.2. Közúti közlekedés
 - 1.15.3. Közösségi közlekedés
 - 1.15.3.1. közúti
 - 1.15.3.2. kötöttpályás
 - 1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés
 - 1.15.5. Parkolás
- 1.16. Közművesítés
 - 1.16.1. Víziközművek
 - 1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)
 - 1.16.1.2. Szennyvízelvezetés
 - 1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés
 - 1.16.2. Energia
 - 1.16.2.1. Elektromos energiaellátás
 - 1.16.2.2. Gázellátás
 - 1.16.2.3. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás
- 1.16.3. Elektronikus hírközlés
- 1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)
 - 1.17.1. Talaj
 - 1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek
 - 1.17.3. Levegőtisztaság és védelme
 - 1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés
 - 1.17.5. Sugárzásvédelem
 - 1.17.6. Hulladékkezelés
 - 1.17.7. Vizuális környezetterhelés
 - 1.17.8. Árvízvédelem
 - 1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák
- 1.18. Katasztrófavédelem
 - 1.18.1. Építésföldtani korlátok
 - 1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei
 - 1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek
 - 1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területek
 - 1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség
 - 1.18.2.1. Árvízveszélyes területek
 - 1.18.2.2. Belvízveszélyes területek
 - 1.18.2.3. Mély fekvésű területek
 - 1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem
 - 1.18.3. Egyéb
 - 1.18.3.1. Képződmények morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)
 - 1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások
 - 1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások
- 1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely
- 1.20. Városi klíma
- 2. **HELYZETELEMZŐ ÉS HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ**
Értéktérkép/Probléma

2. SZ. KÖTET**TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ**

(Tartalomjegyzék külön az anyagban)

3.SZ. KÖTET**JÓVÁHAGYANDÓ DOKUMENTÁCIÓ****1. TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV**

Településszerkezeti tervet jóváhagyó határozati javaslat

1. sz. melléklet Az igazgatási terület szerkezeti terve

2. sz. melléklet Belterület szerkezeti terve

3. sz. melléklet A szerkezeti terv leírása

1. A területfelhasználás

1.1. Településszerkezetről általánosságban

1.2. Településszerkezet: főbb elemei

1.3. Területhasználat bemutatása

Területfelhasználási besorolása és változásai

Belterületen

Külterületen

2. A tájrendezés és természetvédelem

2.1. Tájhasználat és tájszerkezet

2.2. Táj- és természetvédelem

3. A zöldfelületi rendszer

4. Az örökségvédelem

4.1. Épített örökség

4.2. Régészeti örökség

5. A közlekedés

6. A közműellátás

6.1. Víziközművek

6.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás

6.1.2. Szennyvíz elvezetése

6.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízelvezetés

6.2. Energia

6.2.1. Elektromos energia ellátás

6.2.2. Gázenergia ellátás

6.3. Elektronikus hírközlés

7. A környezetvédelem

7.1. Talaj

7.2. Levegőtisztaságvédelem

7.3. Zaj- és rezgésterhelés

7.4. Sugárzás elleni védelem

7.5. Hulladékkezelés

8. A védőterületek és védősávok

(meghatározva a más jogszabállyal érvényesülő elemeket is)

9. Korlátozások

(meghatározva a más jogszabállyal érvényesülő elemeket is)

4. sz. melléklet A település területi mérlege

5. sz. melléklet A területrendezési tervvel való összhang igazolása

6. sz. melléklet A biológiai aktivitási érték számítása az új szerkezeti tervhez

2. HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZAT

Helyi építési szabályrendelet

1. sz. melléklet Az igazgatási terület szabályozási terv 0-15 lapig

2. sz. melléklet Belterület szabályozási terve 0-4 lapig

3. sz. melléklet Belterületi szabályozási terv jelmagyarázata

4. sz. melléklet Egyéb jogszabály szerinti adatszolgáltatást tartalmazó szabályozási terv

1. sz. függelék Keresztszelvények

2. sz. függelék Régészeti lelőhelyek listája

4. SZ. KÖTET**ALÁTÁMASZTÓ JAVASLAT**

1. Környezetalakítás
 - 1.1. Településrendezési javaslat
 - 1.1.1.1. Településszerkezetet meghatározó elemek
 - 1.1.1.2. Beépítésre szánt területek
 - 1.1.1.3. Beépítésre nem szánt területek
 - 1.2. Változással érintett területek
- 2.1. Tájrendezés
 - 2.1.1. Tájhasználat, tájszerkezet
 - 2.1.1.1. Általánosságban külterületre vonatkozó fejlesztések
 - 2.1.1.2. Erdőterületek
 - 2.1.1.3. Külterületi lakott helyek, tanyasorok, dűlőutak, vízpartok fásítása
 - 2.1.1.4. Védett és védendő táj és természeti értékek
- 2.2. Zöldfelületi rendszer fejlesztése
 - 2.2.1. Belterület zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztése
 - 2.2.1.1. Közkertek, parkok, játszóterek
 - 2.2.1.2. Út menti zöldsávok, fasorok
 - 2.2.1.3. Különleges területek
 - 2.2.1.4. Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézménykertek
 - 2.2.1.5. Lakóingatlanok kertjei
- 2.3. Közlekedési javaslat
 - 2.3.1. Nagytérségi kapcsolatok
 - 2.3.2. Kistérségi kapcsolatok
 - 2.3.3. Község közút hálózata
 - 2.3.4. Belterületi gyűjtőutak
 - 2.3.5. Külterületi önkormányzati kezelésű közutak
 - 2.3.6. Közúti csomópontok
 - 2.3.7. Parkolás
 - 2.3.8. Kerékpáros közlekedés
- 2.4. Közművesítési javaslat
 - 2.4.1. Víziközművek
 - 2.4.1.1. Vízgazdálkodás és ivóvízellátás
 - 2.4.1.2. Szennyvíz
 - 2.4.1.3. Csapadékvíz
 - 2.4.2. Energia
 - 2.4.2.1. Elektromos energiaellátás fejlesztése
 - 2.4.2.2. Gáz
 - 2.4.3. Elektronikus hírközlés
 - 2.4.4. Megújuló energiaforrások
3. Örökségvédelmi hatástanulmány
 - 3.1 Épített örökség (tartalomjegyzék külön az anyagban)
 - 3.2 Régészeti örökség (tartalomjegyzék külön az anyagban)
4. Környezeti értékelés (tartalomjegyzék külön az anyagban)

**5. SZ. KÖTET
TERVIRATOK**

1. Környezetértékelés tematikájának véleményezése
 - JNSZMKH Hatósági Főosztály Bányászati Osztály
 - CSMKH Hódmezővásárhelyi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Növény és Talajvédelmi Osztály
 - CSMKH Népegészségügyi és Élelmiszerlánc-Biztonsági Főosztály Közegészségügyi - Járványügyi Osztály
 - BKMKEH Kecskeméti Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Erdőfelügyeleti Osztály
 - CSMKH Szeged Járási Hivatal Hatósági Főosztály 2. Földhivatali Osztály
 - BFKH Építésiügyi és Örökségvédelmi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály Örökségvédelmi Osztály
 - Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
 - CsMKH Szegedi Járási Hivatala Hatósági Főosztály 2. Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
 - Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
 - BFKH Népegészségügyi Főosztály Közegészségügyi Osztály I.
 - CSMKH Kormány megbízotti Kabinet Állami Főépítész
2. Előzetes véleménynyilvánítás levelei az iktatás sorrendjében
 - JNSZMKH Hatósági Főosztály Bányászati Osztály
 - CSMKH Népegészségügyi és Élelmiszerlánc-Biztonsági Főosztály Közegészségügyi - Járványügyi Osztály
 - Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Repülőtéri és Légiforgalmi Hatósági Főosztály
 - Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kecskeméti Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Erdőfelügyeleti Osztály
 - CSMKH Szeged Járási Hivatal Hatósági Főosztály 2. Ütügyi Osztály
 - MVM Partner Zrt. Háttértámogatási Igazgatóság Háttérműveleti Osztály
 - CSMK Jogi és Hatósági Főosztály Földhivatali Osztály
 - Üllés Nagyközség Polgármestere
 - Externet Zrt.
 - FGSZ Földgázszállító Zrt. Rendszerüzemeltetés Üzemviteli Irányítás
 - Magyar Közút Nonprofit Zrt. Csongrád Megyei Igazgatósága
 - Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
 - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Csongrád Megyei Igazgatóság
 - ANTENNA Hungária Zrt. Műszaki Ágazat Üzemeltetés-támogatási Osztály
 - Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Vasúti Hatósági Főosztály
 - Budapest Főváros Kormányhivatala Közlekedési Főosztály Ütügyi Osztály
 - Kiskunmajsza Város Polgármestere
 - Zákányszék Község Önkormányzata
 - NKM Áramhálózati Kft.
 - Országos Atomenergia Hivatal
 - CSMKH Szeged Járási Hivatal Hatósági Főosztály 2. Építésiügyi és Örökségvédelmi Osztály
 - Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatala
 - MAGYAR TELEKOM Távközlési Nyrt. Hálózat Technológiai Igazgatóság Vezetéknélküli ágazat
 - Emberi Erőforrások Minisztériuma Országos Tisztifőorvosi Feladatokért Felelős Helyettes Államtitkár
 - ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-Szolgáltató Zrt.
 - TELENOR Common Operation Zrt. Kivitelezési Igazgatóság Akvizíciós és Szabályozási Osztály
 - Csongrád Megyei Kormányhivatal Mórahalmi Járási Hivatal Földhivatal
 - CSMKH Szegedi Járási Hivatala Hatósági Főosztály 2. Környezetvédelmi és Természetvédelmi Osztály
 - Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
 - CSMKH Kormány megbízotti Kabinet Állami Főépítész
 - Csongrád Megyei Rendőr-Főkapitányság Vezetője
 - Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály Közegészségügyi Osztály I.
 - MOL Nyrt. Kutatás-Termelés, Engedélyeztetés, Bányamérés és Birtokjog
 - MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zártkörűen Működő Részvénytársaság
 - Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztály
 - Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztály
 - Balotaszállás Polgármestere
 - MÁV Infrastruktúra Fejlesztési Igazgatóság Döntéshozókészítési Iroda
 - ATIVIZIG
 - Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Szegedi Hatósági Iroda
 - 130/2018. (IX. 19.) Kt. határozat Ruzsa Község TRE és TFK tervezetének véleményezéséről
3. Tervezői és önkormányzati válaszok táblázatokban

1. ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

1. Környezetalakítás

1.1. Településrendezési javaslat

A mai Ruzsa igazgatási területén 1950-ben önálló tanácsú község alakult, Csorva néven. Az új nevét 1957-ben kapta meg, mely a vidékszülöttje, Rózsa Sándor és őseinek nevét őrzi a tájszólásnak megfelelően.

A felülvizsgálat során a Község alapvető szerkezete lényegében változatlan maradt. Mind az igazgatási terület, mind a belterület szerkezet alkotó elemei, értékei az elmúlt 13-14 évben lényegesen nem változtak.

1.1.1. Településszerkezetet meghatározó elemek

A község igazgatási területének szerkezeti vázát a forgalmi összekötő utak képezik, meghatározó eleme a tervezett M9 gyorsforgalmi út is. A Szeged -Üllés, Pusztamérges és Öttömös kapcsolatok kereszteződésénél, az teljes terület súlypontjában kialakult belterületet a közutak átkelési szakaszai négy részre tagolják. Az új út -a megvalósulása után- kettészeli majd a települést.

A település jelenlegi szerkezetének és további fejlődésének legmeghatározóbb vonalas elemei:

- A közigazgatási területet kettészelve halad keresztül a megközelítőleg délnyugat-északkelet irányú vonalvezetéssel az M9-es *tervezett* gyorsforgalmi út, mely Szekszárd-Szeged nyomvonalon halad, Ruzsa belterületétől délre.
- A közigazgatási területen és a belterületen is keresztülhalad az 5431 j. Öttömös-Ruzsa-Szeged, az 5435 j. Pusztamérges-Ruzsa, és az 5433 j. Ruzsa-Üllés összekötő utak.
- Jelentősebb vízfolyások a Domaszéki és a Széksóstói főcsatorna, ezekből leágazó kapcsolódó Domaszéki I. mellékcsatorna, a Honvéderdei csatorna, Balotai csatorna, és Külső Csorvai csatorna
- Ruzsa északi határának közelében halad a Paks-Szeged Sándorfalvát összekötő 400 kV-os és 120 kV-os légvezeték

1.1.2. Beépítésre szánt területek

A beépítésre szánt területek jellemzően a belterületen és annak közvetlen vonzáskörzetében összpontosulnak, néhány mezőgazdasági üzemi központ – a volt TSZ majorközpontok helyén-helyezkedik el elszórtan.

A belterület fő területhasználata a falusias lakóterület. Jellemzően a településmagot övező területeken összpontosulnak. Jelen tervben nagymértékű beavatkozásra nincs szükség. A feltérképezett statisztikai adatok alapján a tervezett, „új” lakóterületek további megtartása indokolt. Az országos utak belterületi szakasza mellett kisvárosi lakóterület és településközponti övezetek helyezkednek el.

Az Üllési út melletti, nagyobb léptékű fejlesztési terület megtartása a jövőbeni fejlődést úgy tudja biztosítani, hogy egy újabb településrendezési eszközök módosításával a tényleges igényhez igazítja majd a település. Nevezhetjük ezeket tartalékterületeknek is, mert ezek a területek beépítésre szánt területek és egyszerűbb lesz a módosítással járó, esetleg felmerülő biológiai aktivitási értéket pótlása. Kisebb méretű területek jogállásának finomítását mutatja a tervdokumentáció (lásd a változások bemutatása című fejezetet).

Beépítésre szánt területek (külsőterületen és belsőterületen egyaránt) terület-felhasználásai az alábbiak szerint:

- Kisvárosi lakóterület
- Falusias lakóterület
- Településközponti vegyes terület
- Intézményi terület
- Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület
- Ipari gazdasági terület
- Különleges nagykiterjedésű sport terület
- Különleges vásár terület
- Különleges hulladékkezelő, lerakó terület
- Különleges temető terület
- Különleges mezőgazdasági üzemi terület
- Különleges a helyi elképzelésekhez igazított, egyéb területek: apartmanosházak szálláshely, szálloda illetve vendéglátó, termálfürdő, strand terület, fórum területe

1.1.3. Beépítésre nem szánt területek

A beépítésre nem szánt területek jellemzően, nagyobb súllyal a külsőterületen helyezkednek el. Meghatározóan erdő és mezőgazdasági területek jellemzik.

Az erdő területek kiterjedése a településen igen magas. Tendencia, hogy a rosszabb minőségű területek erdősítésre kerülnek, így a tájszerkezet lassú változáson megy keresztül. A község területén az erdők és a mezőgazdasági területek aránya szinte ugyanakkora. Most már az igazgatási terület több, mint 50%-a erdőterület. Elhelyezkedésüket a nagyobb tömbszerű területek jellemzik. A felülvizsgálat során a terv javasolja -szerkezeti terv szinten- az erdőkben és erdők szélén a lévő tanyák távlati erdősítését is, azzal a céllal, hogy a magasabb szintű tervek előírásait meglehessen közelíteni, továbbá egyébként is látható az a tendencia, hogy a tanyákat felhagyják, azok elkezdnek „erdősülni”.

Zöldterületek (közterületek) területei a belsőterületre koncentrálódnak. Az 1971-ben felszámolt kisvasút helyén, a településközpontjában lehetőség nyílt egy központi zöldterület kialakítására, melyet a korábbi rendezési terv készítésének időpontja óta igényes formáltak, folyamatosan fejlesztik, karbantartják.

Vízgazdálkodási területek a csatornák és azok parti sávja, tavak és egyéb vízvételi területek.

Beépítésre nem szánt területek (külsőterületen és belsőterületen egyaránt) terület-felhasználásai az alábbiak szerint:

- Közlekedési és közműterületek
- Általános mezőgazdasági terület
- Egyéb mezőgazdasági területek (rétek, legelők)
- Kertészeti mezőgazdasági terület
- Gazdasági erdő terület
- Védelmi erdő területe
- Közjóléti erdő területe
- Vízgazdálkodási terület
- Természetközeli terület
- Különleges területek: nyersanyag kitermelő, burkolt köztér

Az utóbbi, két beépítésre nem szánt különleges terület új kategória Ruzsa településrendezési eszközeiben. A jelenlegi területhasználatához igazítottuk az övezeti besorolást.

1.2 Változással érintett területek

A Szerkezeti tervben eszközölt változtatások felsorolása a hatályos szerkezeti tervhez viszonyítottn. A táblázat azokat a telkeket sorolja fel, amelyeket az új TSZT erdősítésre javasol (sraffozott erdőterületek)

Külterület erdősítése				
tervlapszáma	megjegyzés	hrsz	m ²	ha
1	egyéb+szántó	0210/24	5667	5667
	meglévő tanya	0210/9	5755	5755
	meglévő tanya	0223/2	5754	5754
2	meglévő tanya	0240/3	5755	5755
	meglévő tanya	0240/4	5755	5755
	egyéb	0240/71	1324	1324
	volt tanya	0240/9	5755	5755
	volt tanya	0240/10	5755	5755
	egyéb	0240/88	2140	2140
	egyéb	0240/87	4505	4505
	meglévő tanya	0240/13	5754	5754
	volt tanya	0240/15	5754	5754
	meglévő tanya	0240/34	5108	5108
	meglévő tanya	0240/20	5755	5755
	meglévő tanya	0240/21	10000	1 0000
	egyéb	0240/43	1852	1852
	volt tanya	0240/23	5755	5755
	volt tanya	0234/7	5754	5754
	meglévő tanya	0234/8	5755	5755
	volt tanya	0234/9	5755	5755
	egyéb	0234/26	11510	1 1510
	egyéb	0234/11	5754	5754
	egyéb+fásított	0236/61	28479	2 8479
	meglévő tanya	0227/8	5755	5755
	volt tanya	0227/11	5754	5754
	egyéb	0227/12	5755	5755
	volt tanya	0227/13	5754	5754
	meglévő tanya	0227/20	5754	5754
	volt tanya	0227/21	5755	5755
	meglévő tanya	0227/22	5754	5754
	meglévő tanya	0229/3	5755	5755
4	volt tanya	0204/7	5755	5755
	meglévő tanya	0204/6	5754	5754
	egyéb	0204/11	22261	2 2261
	volt tanya	0204/5	5755	5755
	meglévő tanya	0204/4	5754	5754
	meglévő tanya	0195/2	5755	5755
	meglévő tanya	0177/5	5754	5754

	egyéb	0177/12	3595	3595
	meglévő tanya	0177/4	5755	5755
	egyéb	0177/13	3268	3268
	egyéb	0177/10	28573	2 8573
	egyéb	0177/11	32026	3 2026
	meglévő tanya	0177/2	5755	5755
	egyéb	0177/7	4708	4708
	volt tanya	0179/17	5755	5755
	meglévő tanya	0179/18	5415	5415
	fásított	0173/23	7307	7307
	egyéb+fásított	0173/26	18427	1 8427
	volt tanya	0173/8	5755	5755
	egyéb	0173/30	13582	1 3582
	meglévő tanya	0173/9	5755	5755
	egyéb	0173/22	12756	1 2756
	meglévő tanya	0173/13	2877	2877
	meglévő tanya	0173/14	3277	3277
	egyéb	0173/11	8753	8753
	egyéb	0173/21	16120	1 6120
	egyéb	0173/12	5754	5754
5	szántó tk szerint	0184/5	10284	1 0284
	meglévő tanya	0191/2	5754	5754
	volt tanya	0191/3	5754	5754
	meglévő tanya	0191/4	5754	5754
	volt tanya	0191/5	5755	5755
	meglévő tanya	0191/6	5755	5755
	volt tanya	0191/7	5755	5755
	meglévő tanya	0191/8	5755	5755
	meglévő tanya	0191/9	5754	5754
	volt tanya	0195/3	5755	5755
	szántó	0195/29	3602	3602
	volt tanya	0210/2	5755	5755
	egyéb	0210/33	1372	1372
	volt tanya	0200/9	5753	5753
	meglévő tanya	0217/3	2192	2192
	volt tanya	0213/3	5755	5755
	volt tanya	0213/5	5755	5755
	volt tanya	0231/10	5755	5755
	egyéb	0231/58	2404	2404
	meglévő tanya	0231/6	5755	5755
	egyéb	0231/69	35238	3 5238
	meglévő tanya	0231/14	5755	5755
	volt tanya	0231/15	5755	5755
	egyéb	0231/68	4885	4885
	meglévő tanya	0248/3	5755	5755
	meglévő tanya	0248/4	5755	5755

	egyéb	0248/14	24295	2 4295
	volt tanya	0236/19	5755	5755
	volt tanya	0236/21	5754	5754
8	meglévő tanya	0186/2	3184	3184
	meglévő tanya	0269/3	2972	2972
	egyéb +szántó	0269/2	4166	4166
	volt tanya	0269/4	5755	5755
	meglévő tanya	0269/5	5754	5754
	meglévő tanya	0269/6	5754	5754
	meglévő tanya	0271/3	5755	5755
	meglévő tanya	0271/4	1438	1438
	volt tanya	0280/7	5755	5755
	meglévő tanya	0280/3	5755	5755
	egyéb +szántó	0280/8	3630	3630
	egyéb	0280/19	1795	1795
	egyéb	0280/18	13382	1 3382
	meglévő tanya	0280/4	5755	5755
	egyéb	0280/15	12772	1 2772
	meglévő tanya	0280/5	5754	5754
	meglévő tanya	0280/6	5755	5755
	egyéb+szántó	0280/16	7950	7950
	meglévő tanya+lakóház	0276/3	5755	5755
	egyéb	0276/23	2248	2248
	volt tanya	0276/2	5754	5754
	meglévő tanya	0276/4	5754	5754
	meglévő tanya+lakóház	0276/5	5754	5754
	egyéb+szántó	0276/20	5180	5180
	meglévő tanya+lakóház	0276/7	7622	7622
	egyéb	0276/22	433	433
	egyéb	0276/15	4675	4675
	meglévő tanya	0276/16	1079	1079
	meglévő tanya	0276/8	5755	5755
	meglévő tanya	0276/9	5755	5755
	egyéb	0276/21	7077	7077
	meglévő tanya	0265/4	5753	5753
	egyéb gyümölcsös	0265/17	8358	8358
	meglévő tanya	0265/3	5754	5754
	meglévő tanya	0265/22	5754	5754
	egyéb	0265/12	2323	2323
	meglévő tanya	0265/5	5754	5754
	meglévő tanya	0265/6	5755	5755
	meglévő tanya	0265/7	5755	5755
	egyéb+szántó	0265/19	3237	3237
	volt tanya	0265/8	5754	5754
	meglévő tanya	0265/9	5755	5755
	meglévő tanya	0265/10	5755	5755
	volt tanya	0291/2	5755	5755

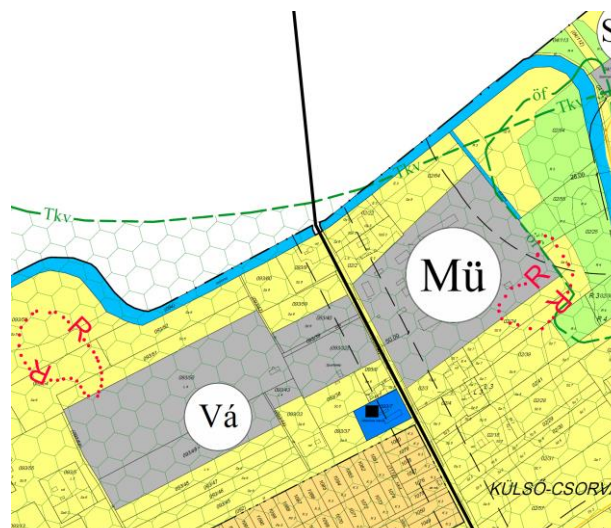
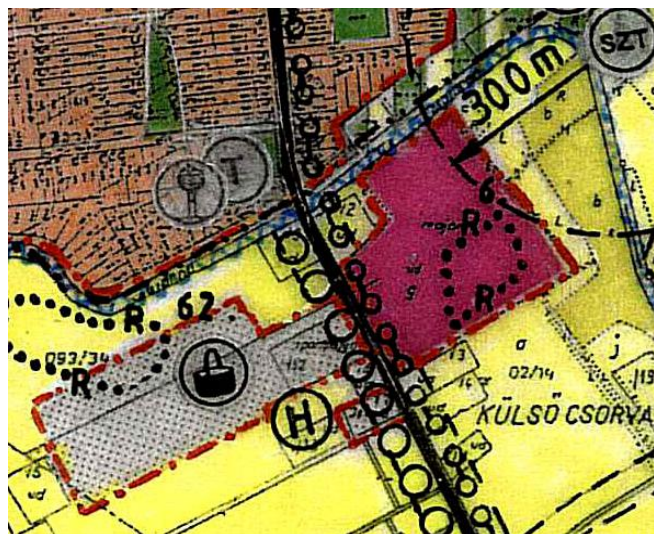
	meglévő tanya	0291/3	5754	5754
	meglévő tanya	0291/5	5755	5755
	meglévő tanya	0291/4	5754	5754
	egyéb	0291/11	7065	7065
9				
	meglévő tanya	0301/4	5755	5755
	fásított egy része	0301/11	13832	1 3832
	volt tanya	0305/2	5755	5755
	meglévő tanya	0305/3	5754	5754
	egyéb+udvar	0305/39	823	823
	egyéb+udvar	0305/38	2328	2328
	volt tanya	0307/3	5754	5754
	meglévő tanya	0307/2	5755	5755
	egyéb+fásított+szántó	015/35	11539	1 1539
	szántó tk szerint	015/21	21656	2 1656
	szántó tk szerint	015/22	25098	2 5098
	egyéb	011/1	20370	2 0370
	egyéb	0278	1320	1320
	egyéb+fásított	0289/59	12715	1 2715
	fásított	0305/28	23430	2 3430
10	volt tanya	0123/2	5755	5755
	volt tanya	0119/9	5754	5754
	volt tanya	0119/10	5755	5755
	volt tanya	0120/2	5755	5755
	volt tanya	0119/11	5755	5755
	volt tanya	0119/12	5754	5754
	egyéb+legelő+szántó	0119/26	5992	5992
	meglévő tanya	0119/13	5754	5754
	volt tanya	0119/14	5755	5755
	volt tanya	0117/11	5754	5754
	volt tanya	0117/12	5754	5754
	volt tanya	0117/13	5754	5754
	meglévő tanya	068/4	5755	5755
	egyéb	066/5	3067	3067
	meglévő tanya	066/2	5755	5755
	egyéb	066/4	2003	2003
	volt tanya	072/2	5755	5755
	egyéb+gyümölcsös	072/7	1778	1778
	meglévő tanya	072/3	5754	5754
	legelő	072/5	3002	3002
	meglévő tanya	0119/4	5755	5755
	szántó tk szerint	0119/56	24909	2 4909
	meglévő tanya	0117/6	5755	5755
	szántó tk szerint	0117/36	14418	1 4418
	egyéb	0117/39	10997	1 0997

	egyéb	0117/40	28808	2 8808
	egyéb	0117/31	3492	3492
	egyéb	0117/30	35968	3 5968
	volt tanya	0117/16	5755	5755
	meglévő tanya	0117/15	5754	5754
	szántó	0117/56	65666	6 5666
	meglévő tanya	087/5	5755	5755
11	meglévő tanya	087/6	5754	5754
	meglévő tanya	087/8	5755	5755
	meglévő tanya	087/9	5755	5755
	meglévő tanya	087/10	5755	5755
	volt tanya	089/5	5755	5755
	meglévő tanya	089/16	5754	5754
	meglévő tanya	089/17	5754	5754
	egyéb+szántó+legelő	089/35	26709	2 6709
	szántó	089/37	1831	1831
	egyéb	089/40	1812	1812
	szántó	089/45	4268	4268
	egyéb	089/39	2877	2877
	meglévő tanya	089/38	2877	2877
	szántó	089/62	5866	5866
	volt tanya	077/3	5754	5754
	egyéb	077/28	5827	5827
	meglévő tanya	081/12	5754	5754
	meglévő tanya	081/14	5754	5754
	meglévő tanya	081/13	5755	5755
	egyéb+udvar	052/2	5754	5754
	egyéb+szántó	091/96	13010	1 3010
	meglévő tanya	046/27	5754	5754
	egyéb	046/63	6471	6471
	meglévő tanya	044/2	5754	5754
	egyéb+szántó	044/33	19332	1 9332
	meglévő tanya	044/3	5755	5755
	egyéb+szántó	044/34	9328	9328
	egyéb+szántó	044/35	2656	2656
12	egyéb	044/15	22087	2 2087
	volt tanya	044/5	5754	5754
	meglévő tanya	044/6	5755	5755
	volt tanya	044/7	5754	5754
	meglévő tanya	044/8	5755	5755
	volt tanya	044/9	5755	5755
	egyéb	015/34	31128	3 1128
	volt tanya	023/5	5755	5755
	meglévő tanya	0359/2	5755	5755

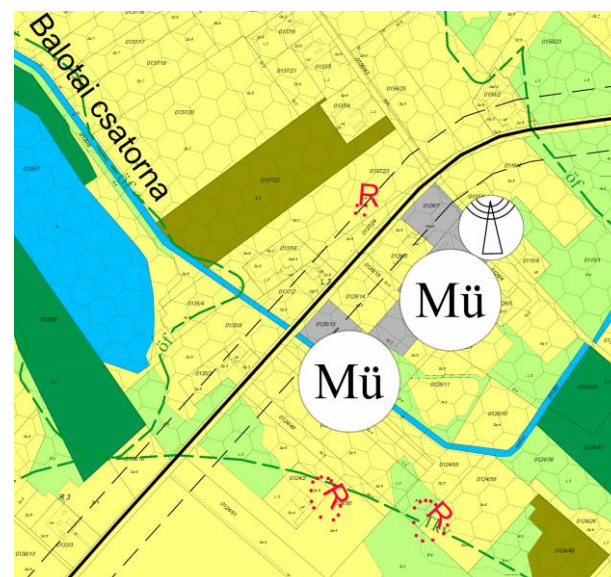
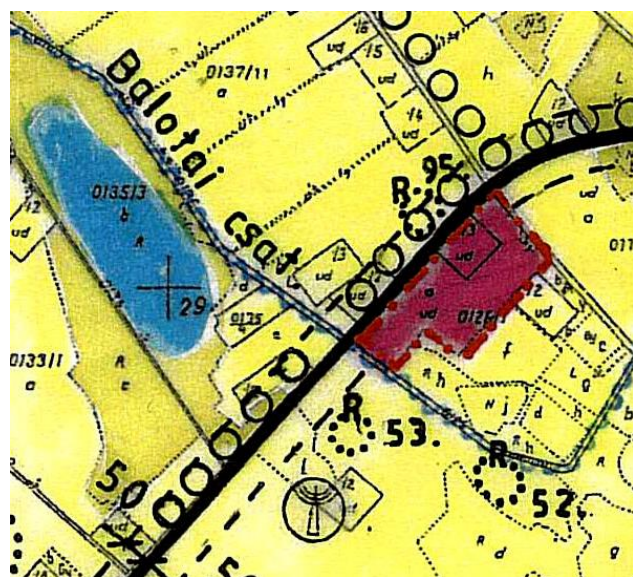
13	meglévő tanya	064/2	5755	5755
	volt tanya	064/11	3309	3309
14	egyéb+legelő	074/20	7665	7665
	volt tanya	074/6	5754	5754
	volt tanya	074/7	5755	5755
	volt tanya	074/8	8672	8672
	meglévő tanya	062/2	5755	5755
	volt tanya	062/3	5755	5755
	volt tanya	058/3	5754	5754
	egyéb+udvar	058/2	5755	5755
	egyéb+fásított terület	046/43	2756	2756
	meglévő tanya	046/18	5755	5755
15	meglévő tanya+lakóépület	044/11	5755	5755
	egyéb	044/43	5053	5053
	egyéb+szántó+rét	046/97	19761	19761
	volt tanya	046/24	5755	5755
	egyéb	046/33	12005	12005
	egyéb+szántó	042/37	175040	175040
	Külterület összesen		1967582	1967582
Belterület erdősítése				
tervlapszáma	megjegyzés	hrsz	m ²	ha
	egy része	644/2	3323	3323
	egy része	644/3	893	893
	egy része	661	370	370
		659	329	329
		660	1583	1583
	Belterület összesen			6498
	A teljes igazgatási területen történő erdősítési javaslat		1974080	1974080

A NÉBIH által nem, de a Földhivatal által erdőként nyilvántartott területek

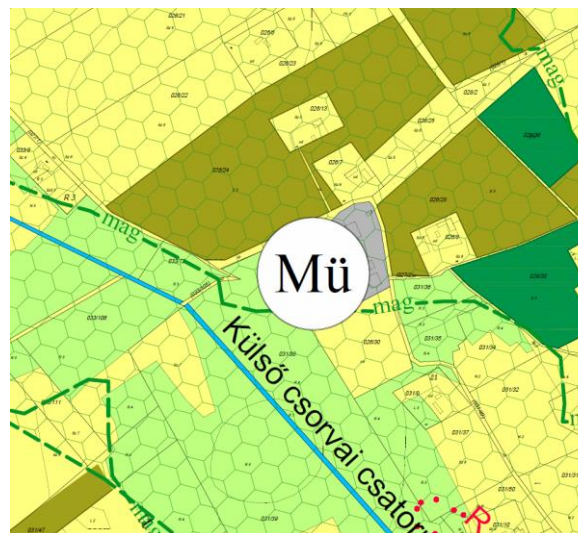
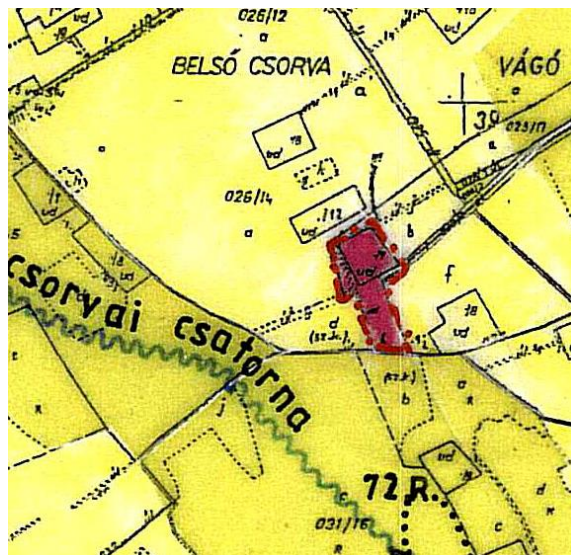
tervlap száma	hatsz.	m ²	ha	
2	0240/57	45164	4 5164	csak az erdő
	0240/58	24015	2 4015	
	0240/59	15789	1 5789	
	0229/15	24321	2 4321	
4	0173/18	23810	2 3810	
	0173/20	75511	7 5511	
	0173/26	23110	2 3110	erdő része
	0171/44	9042	9042	
	0171/69	11460	1 1460	
	0248/10	76837	7 6837	
	0231/79	5365	5365	erdő része
	0231/109	4161	4161	erdő része
	0195/26	8317	8317	
	0195/27	5365	5365	egy része
	0213/1	7157	7157	
6	0261/39	23165	2 3165	
	0245/86	4144	4144	
7	0171/24	9356	9356	
	0171/42	23951	2 3951	
	0135/6	11740	1 1740	kis része
	0133/6	3088	3088	kis része
	0152/6	2056	2056	
8	04/51	13424	1 3424	
	0274/76	12691	1 2691	egy része
	0280/14	1139	1139	egy része
9	0289/40	25168	2 5168	
	0289/60	2921	2921	egy része
	0296/5	11110	1 1110	E3-as része
	0301/8	2236	2236	kis része
11	074/16	31107	3 1107	
	074/17	1324	1324	egy része
	089/52	16181	1 6181	
	089/58	3770	3770	
	046/62	18095	1 8095	egy része
12	042/36	13608	1 3608	
	042/37	50000	5 0000	egy része
	031/21	7382	7382	egy része
15	044/45	12569	1 2569	egy része
		659649	65 9649	

Csökkentésre került a mezőgazdasági üzemi terület
a csökkenés: 1,3092 ha

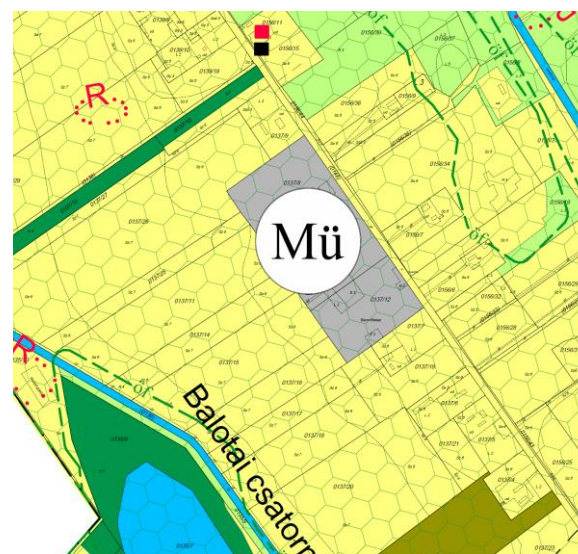
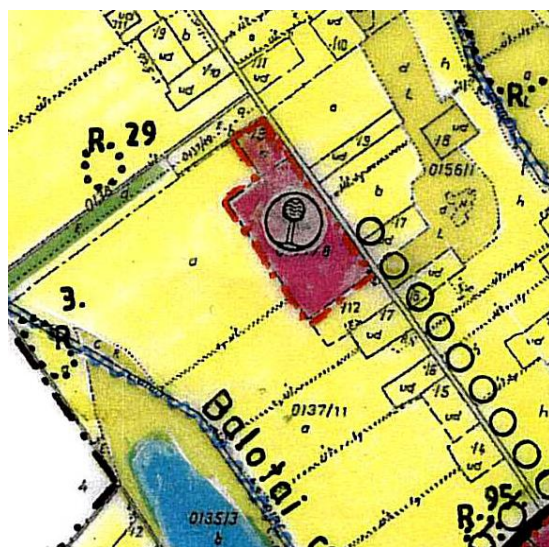

Csökkentésre került a mezőgazdasági üzemi terület
a csökkenés: 1,3424 ha

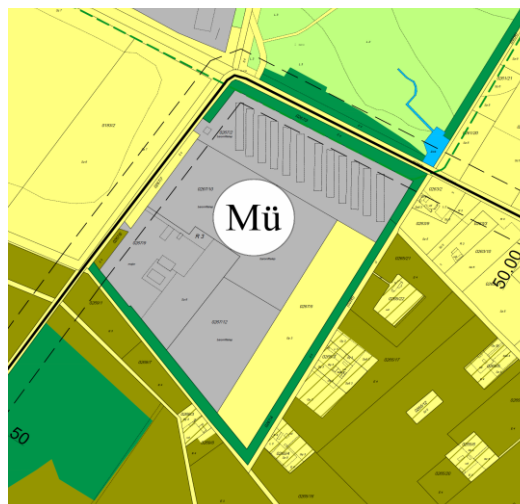
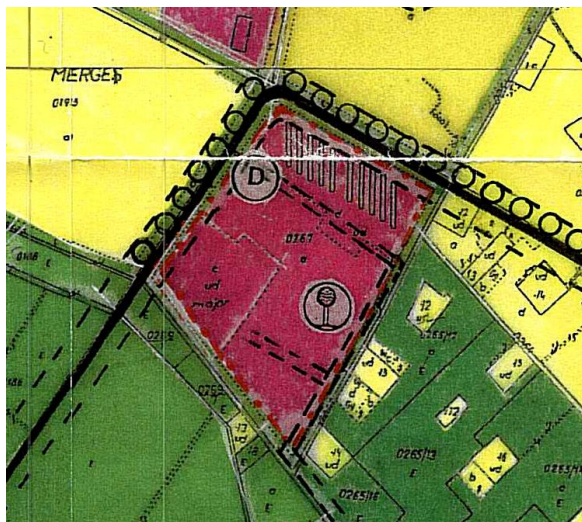
Csökkenésre került mezőgazdasági üzemi terület a tanya és az útterülettel.

a csökkenés: 0,6520 ha

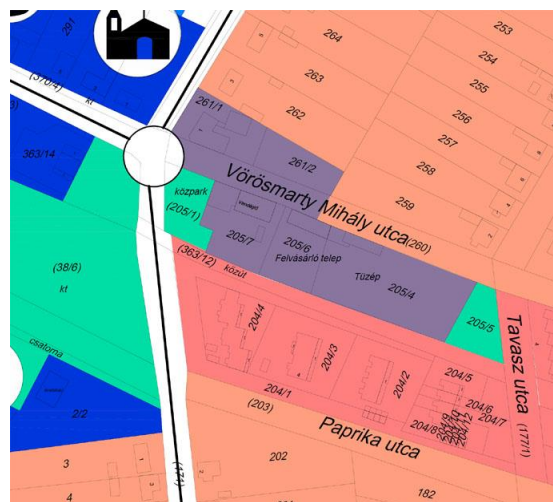

Csökkentésre került a mezőgazdasági üzemi terület

a csökkenés: 0,5755 ha

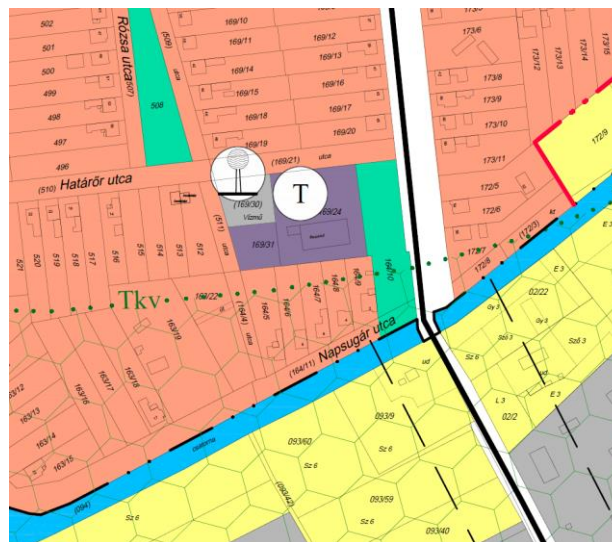

Csökkentésre került a mezőgazdasági üzemi terület
a csökkenés: 4,3923 ha

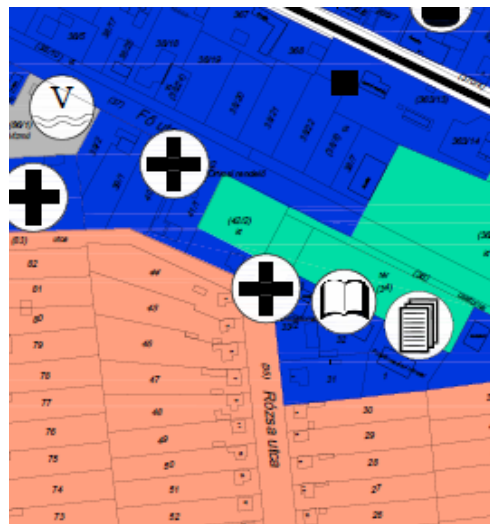

Belterületen csökken a kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület, kisebb zöldterületek (közkertek) jelennek meg a módosulással.

a zöldterületi növekmény:
0,1823 ha

A közműterület csökkenésével
növelésre került a belterületen a
kereskedelmi szolgáltató terület
a növekmény: 0,1083 ha

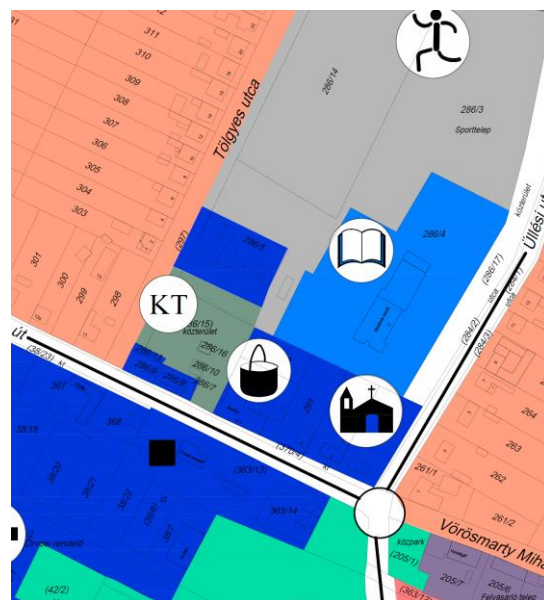

A településközponti vegyes
terület került csökkentésre:
beépítésre nem szánt,
zöldterület és közlekedési
területté módosult.
a csökkenés: 0,1681 ha

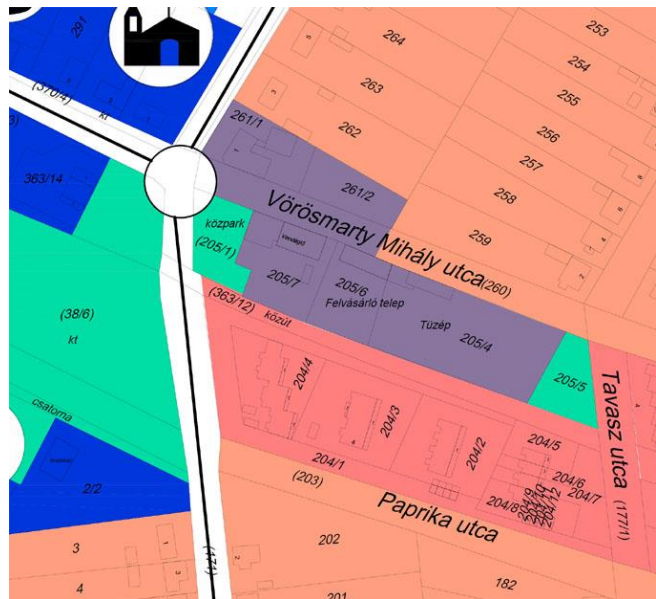
A településközponti vegyes terület került csökkentésre beépítésre nem szánt, zöldterület és közlekedési területtől módosult.

a csökkenés: 0,1050 ha

A településközponti vegyes terület került csökkentésre: beépítésre nem szánt, burkolt köztérre módosult a volt piac területe.

a csökkenés: 0,2050 ha

A falusi lakóterület csökken, növekszik a kereskedelmi, szolgál-tató gazdasági terület. (A tényleges használat kerül jelölésre.)

a Gksz növekedése: 0,3229 ha

2. SZAKÁGI JAVASLATOK

2.1. Tájrendezés

2.1.1 Tájhasználat, tájszerkezet

2.1.1.1 Általánosságban külterületre vonatkozó fejlesztések

Ruzsa igazgatási területén belül jelentős kiterjedésű telepített erdő, az erdők között - a csatornákat kísérve – rét és legelő művelésű természeti, meglévő tanyasorok között mezőgazdasági művelésű területek helyezkednek el.

A település termőterületeinek jelenlegi hasznosítása is tükrözi a kedvezőtlen talajtani adottságokat. Külterületen belül közel azonos, mintegy 40-40% az erdő és mezőgazdaság művelésbe bevont terület aránya, és jelentős nagyságrendben található (10-15%) a - többnyire természeti értékűként is védett -, természetközeli gyepek terület. A terv távlatában, a gyepek felületek minimális növekedése és a rosszabb termőhelyi adottságú szántóterületek erdőművelésbe való bevonása várható.

2.1.1.2 Erdőterületek

Általánosságban

Ruzsa közigazgatási területének mintegy 34,5 %-át jelenleg is erdő borítja. Összefüggő erdőterületek a belterülettől É-ra a Ruki, Mérgesi, és Kállay erdő, K-re a Pálffy és Gerencsér erdő, Ny-on a Honvéd erdő, és D-en a Klauzál és Csorvai erdők. Az erdők többsége telepített erdő. Telepített erdők fajtái: kocsányos tölgy, fehér és szürkenyár, akác, fekete és erdei fenyő.

Az erdők döntő többsége 2,772,96 ha gazdasági, faanyagtermelő erdő. Talaj-, mező-, és településvédelmi erdő 86,67 ha, közjóléti és kísérleti erdők 60,21 ha.

Terv, a megyei tervvel összhangban, további erdőterületeket jelölt ki a külterületen. Tervezett erdők (224,65 ha) elsődleges rendeltetés szerint gazdasági erdők (Eg), és a már meglévő erdőtömböket egészítik ki, illetve a már betelepített, földhivatali nyilvántartásba szereplő, de erdőművelésbe még be nem vont területek, tényleges terület-felhasználását jelöli.

Ruzsa közigazgatási területen tervezett erdő összesen: 3.144,49 ha

Gazdasági rendeltetésű erdő	(Eg)	2 997,61 ha
Védelmi rendeltetésű erdő	(Ev)	86,67 ha
Közjóléti rendeltetésű erdő	(Ek)	60,21 ha

Kiváló termőhelyi adottságú erdők

Tervezési területen belül a kiváló termőhelyi adottságú erdők mozaikszerűen helyezkednek el. Ezekben a területeken belül új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. Az övezeten belül bányatelket megállapítani, és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

2.1.1.3 Külterületi lakott helyek, tanyasorok, dűlőutak, vízpartok fásítása

Külterületen jellemzően fásítottak a tanyaudvarok, régi dűlőutak, csatornapartok. A terv külön nem jelöli a külterületi fásításokat, de törekedni kell, a még nem fásított dűlőutak és csatornapartok legalább egyoldali fásítására.

2.1.1.4 Védett és védendő táj és természeti értékek

Települést az alábbi övezetek érintik: országos ökológiai hálózat övezetén belül, magterület övezete, nemzeti ökológiai hálózat összevont folyosó övezete, térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete.

Természeti övezetek**Nemzeti ökológiai hálózat magterület**

Településen belül, nemzeti ökológiai hálózat magterület része:

Külső - csorvai csatorna

Mórahalom közigazgatási határa és a Zákányszéki út közötti szakasza

Nemzeti ökológiai hálózat összevont folyosó

Közigazgatási területen belül a főcsatornák és mellékcsatornák mellett húzódó nemzeti ökológiai hálózat összevont folyosói.

Tájképvédelmi övezet

Tájképvédelmi övezettel érintett területek

Öttömösi és Ásotthalmi határ menti terület

Széksósi főcsatornát kísérő, 1000-1500 m-es sáv.

Természeti területek

Település közigazgatási területén belül. ÉNy-DK irányban húzódó csatornák, vízfolyások, tavak mentén mintegy 540 ha védett természeti terület található.

Természeti területként védett területek:

- Domaszéki főcsatorna mente
- Domaszéki mellékcsatornától D-re eső területek
- Külső - csorvai csatorna mindkét oldala, Mórahalom közigazgatási határától a Pálffy erdőig.
- Széksóstói főcsatorna menti területek, a közigazgatási határ és a belterület között
- Öttömösi út és Honvéd erdő melletti semlyékek
- Öttömösi út melletti Balotai tározó és környéke.

Természeti értékek és természeti területek védelmével kapcsolatos eljárási szabályokat a természet védelméről szóló 1996.évi LIII. törvény tartalmazza.

Kunhalmok, régészeti lelőhelyek

A külterületi lapunkon feltüntettük a Körös Maros Nemzeti Park nyilvántartásában szereplő kunhalmot és régészeti lelőhelyeket. A kunhalmok és régészeti lelőhelyek területén csak a Nemzeti Park hozzájárulásával végezhető mindennemű építési tevékenység és művelési ág megváltoztatásával járó mezőgazdasági munka.

Egyedi tájértékként védelemre és kataszterezésre javasolt értékek

Természetvédelmi törvény szabályozza az egyedi tájértékekre vonatkozó feladatokat.

Egyedi tájértékek azok a tájalkotó elemek, amelyek történelmi, kultúrtörténeti, természeti, tudományos vagy esztétikai szempontból jelentősek, nem állnak műemléki, sem természetvédelmi oltalom alatt. Az egyedi tájértékek kataszterezését a MSZ 20381:2009 nemzeti szabvány tartalmazza. Ezek lehetnek például településsel, közlekedéssel, termeléssel, stb. kapcsolatos emlékek.

Településen belül nem történt meg az egyedi tájértékek kataszterbe vétele.

Egyedi táji értékként védelemre javasoljuk:

- Ruki erdő szélén álló Hottfákat (7 db Quercus robur),
- közigazgatási területen még meglévő fészületeket,
- artézi kutakat,
- határdűlőket, határpontokat,
- székelte utakat, marhahajtó utakat,
- kisvasút nyomvonalát,
- jellegzetes majorokat, semlyékre települt állattartó épületeket,
- olajbányászattal összefüggő emlékeket,
- malmokat, stb.

Helyi jelentőségű természeti védelemre javasolt értékek

Településen belül helyi jelentőségű természeti területek, értékek nem kerültek felmérésre.

Helyi természeti értéként védelemre javasoljuk:

- Sportpálya területén álló idős tölgyfákat (*Quercus robur*),
- Alkotmány tér kettős hársfasor

2.2. Zöldfelületi rendszer fejlesztése**2.2.1 Belterület zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztése**

A települések zöldfelületi rendszere azon kívül, hogy kielégíti a lakosság rekreációs igényeit, csökkenti a környezeti ártalmakat, biztosítja a település és a táj közötti kapcsolatot. Zöldfelületi rendszer elemei a település közparkjaiból, közkertjeiből, utakat kísérő zóldsávokból, fasorokból, jelentős zöldfelülettel rendelkező különleges- és intézményterületekből és a lakótelkek kertfelületeiből tevődik össze.

2.2.1.1 Közkertek, parkok, játszóterek

Településközpont parkjai és a játszótér, az elmúlt években nívós kivitelben felújításra, illetve kiépítésre kerültek. A belterület D-i részén elhelyezkedő Rózsa utcai és Dózsa György utcai parkok gondozottak, ligetesen fásítottak.

2.2.1.2 Út menti zóldsávok, fasorok

Ruzsa belterületén belül a közterületek mintaszerűen gondozottak, parkosítottak, azonban a széles utcákról hiányoznak a fasorok. Az elmúlt évtizedben néhány utcában történt előrelépés az utcafásítás terén, de hasonlóan a központi parkok felújításához, szükséges lenne egy átfogó fásítási program megvalósítására. Település mikroklímájának javítása érdekében (árnyékolás, páratartalom növelés, pormegkötés, stb.) továbbra is javasoljuk - az előző rendezési tervben is előirányzott - lakó és gyűjtő utak egy, illetve kétoldali fásítását. Út menti fásítások - miután a közterületek közművesítettek - csak a meglévő és tervezett közművek figyelembevételével, az illetékes közmű üzemeltetőkkel leegyeztetett, kertépítészeti kiviteli terv alapján végezhetők.

2.2.1.3 Különleges területek

Település zöldfelületi rendszerének igen fontos elemei a nagy zöldfelületekkel rendelkező, különleges területek, a sportterület, a temető és a vásártér területei.

Sportterület

Az Üllési út mellett elhelyezkedő, jelentős zöldfelülettel rendelkező sportterület, a lakosság igényeit kielégíti. A területen álló tölgyfákat helyi természeti értéként továbbra is védelemre javasoljuk. Területen belül, a telekhatárok mentén, fásítást javasolunk.

Temető

Üllési út mellett, külterületen helyezkedik el. A temető a település igényeit kielégíti. Az elmúlt évtizedben a temetőt bekerítették. A temetőn belül kevés az árnyékot adó fa, ezért a főbb utak mentén, nagy lombot nevelő szoliter fák telepítését, valamint az Üllési út menti parkolókat árnyékoló vérszilva fasor tovább folytatását javasoljuk.

Vásártér

Vásártér alapvető funkcióját figyelembe véve, árnyékoló fasorok, szoliter facsoportok, telekhatár menti fásítások továbbra is szükségesek.

2.2.1.4 Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézménykertek

Zöldfelületi rendszer fontos elemei közé tartoznak az intézménykertek: az öregek otthona, a művelődési ház, a templom az iskola, a bölcsőde és óvoda kertek. Az intézménykertek szépen gondozottak, azok tervszerű fejlesztése, korszerűsítése, és rendszeres, szakszerű gondozása révén továbbra is a zöldfelületi rendszer értékes elemei maradnak.

2.2.1.5 Lakóingatlanok kertjei

Település zöldfelületi rendszerén belül a lakókertek mennyisége és minősége továbbra is meghatározó nagyságrendet képvisel. Lakótelkek hagyományos dísz- és előkertjei, valamint a hátsó haszonkertek növényállománya nagymértékben hozzájárul a település, és ebben az esetben közvetlenül a lakóterület mikroklímájának javításához. Településen belül az előkertek döntő többsége, szépen gondozott, fásított, vagy örökzöld növényekkel, cserjékkel, virágokkal betelepített, öntözött díszkert. Előkertek szinte átmenet nélkül kapcsolódnak a közterületek gondozott felületeihez. Haszonkertek megműveltek, jellemzően zöltség, gyümölcsstermesztés színterei, de nem számít ritkaságnak a gyepesített, fásított pihenőkert sem.

2.3. Közlekedési javaslat

2.3.1. Nagytérségi kapcsolatok

Magyarország gyorsforgalmi úthálózatának fejlesztési terve az elmúlt 15 évben többször változott, ill. Csongrád megyét érintő tervezett autópálya szakaszok a déli országhatárig megépültek (M5 és M43).

A 20 évvel ezelőtti déli autópálya ötlete elhalványult, de a Szekszárdi Duna híd megépült a gyorsforgalmi utaknak megfelelő paraméterekkel.

A folyamatosan emelkedő gépjármű forgalom nagysága indokolná az M9 autópálya megépítését, mentesítve ezzel az M0 gyűrű terhelését a kelet-nyugati irányú tranzittól.

A nemrégiben a médiában is közzétett nyomvonal javaslat érintené Csongrád megyét és Szegedet, így jelentősen növelhetné az esélyt Ruzsa község bekapcsolódási lehetőségére a hazai és nemzetközi gyorsforgalmi úthálózatba.

2.3.2. Kistérségi kapcsolatok

A községet érintő országos közutak bel-és külterületi szakaszainak szabályozási szélessége hosszú távon is megfelelő.

A forgalomfejlődési szorzók alapján számított értékek nem indokolják a többlet forgalmi sávok létesítését, a 2x1 forgalmi sáv a 25 éves távlatra is elegendő.

Az országos mellékút hálózat felújítási tervei szerepelnek a fejlesztési tervekben.

2.3.3. A község közút hálózata

Ruzsa község közigazgatási területét az alábbi országos mellékutak érintik:

- 5435j. Pusztamérges-Ruzsa összekötő út
- 5431 j. Domaszék-Öttömös összekötő út
- 5433 j. Üllés-Ruzsa összekötő út

A település **belterületi** közúthálózatának gerincét a fent felsorolt országos közutak átkelési szakaszai képezik.

A közutak tervezésére vonatkozó ÚT2-1. 201:2008 utügyi műszaki előírás az országos közutak kezelői számára kötelező, a helyi közutak tekintetében ajánlott, így a műszaki paramétereket a fentiek szellemében határoztuk meg.

Az OKA (Országos Közúti Adatbank) közzétett adatai szerint a számozott utak 2018 évi forgalmát a közzétett 2016 évi adatok felszorozásával, 15 és 25 éves távlatra a mellékelt táblázatok tartalmazzák.

5431 j. út	ÉÁNF MOF	1063/1234 jmű/nap 128/148 E/ó
5433 j. út	ÉÁNF MOF	1898/2160 jmű/nap 228/259 E/ó
5435 j. út	ÉÁNF MOF	1271/14451063 jmű/nap 153/173 E/óra

ÉÁNF – éves átlagos napi forgalom: jármű/nap
 MOF – mértékadó óraforgalom: egységjármű/óra

Fenti értékekből látható, hogy a 2x1 forgalmi sáv hosszú távon is megfelelő lesz, a forgalom többszörös növekedése esetén merülhet ki a keresztmetszeti kapacitás.

/ÚT 2-1. 201:2008 4. 3. 3 pont, 4. 1. táblázat/

Országos mellékutak **külterületi** szakaszának jellemzői

	építési terület szélesség	védősáv szélesség	területi besorolás szerinti
4415 j. út	kialakult	50 m	K. V. A
4416 j. út	kialakult	50 m	K. V. A
44132 j. út	kialakult	50 m	K. V. A

K. V. A – külterületi összekötő út „A” jelű környezetben – síkvidéken, épített környezeti korlátozások nélkül

Helyi gyűjtő utak külterületi szakaszain a szabályozási szélesség 16.0m javasolt burkolat-szélesség 6.0m.

2.3.4. Belterületi gyűjtő utak

Az önkormányzati kezelésű utak felújításánál indokolt a 6,00m széles útburkolat kiépítése, amely biztonsággal megfelel a kétirányú forgalomra.

Az új lakóutcák javasolt beépítési szélessége 16,00m, így az megfelel a kiépítendő közművek védőtávolságának biztosítására, fasor telepítésére és a 4,00m széles burkolt út mellé a csapadékvíz elvezető árok kialakítására.

2.3.5. Külterületi önkormányzati kezelésű közutak

Az 5433 j. útról leágazó 0250 és 0232 helyrajzi számú út a Fodor tanyáig szilárd burkolatú-azon autóbusz is közlekedik, onnan továbbépíthető az 5429 j. útig mezőgazdasági feltáró útként.

A 0196 és 0205 helyrajzi út szintén mezőgazdasági útként funkcionáló földút, mely nyomvonalon összeköthető az 5435 és 5429 j. országos közút.

Fenti feltáró utak szabályozási szélessége min. 12 m legyen.

2.3.6. Közúti csomópontok

Körforgalmú csomópontot terveztünk a mellékelt vázlatterv alapján a Szegedi út - Vörösmarty u. keresztezésénél illetve javasoljuk a Fő u. - Öttömösi út háromágú csomópontjába is.

A csomópontok létesítését forgalombiztonsági és esztétikai szempontból is javasoljuk.

2.3.7. Parkolás

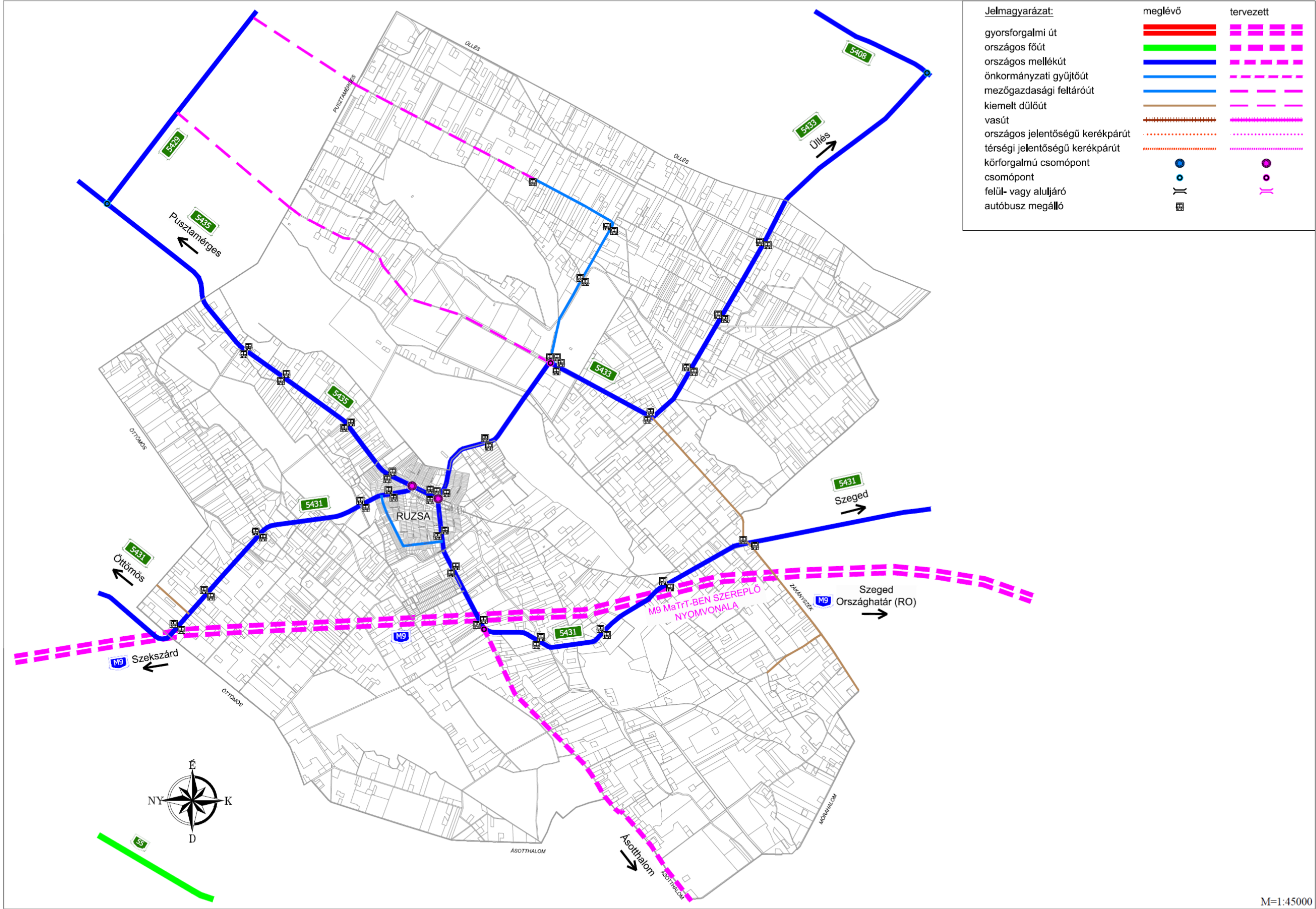
A közterületi parkolók kiépítettsége megfelelő. A tervezett építmények járműveit minden esetben saját telken kell elhelyezni. A járművek elhelyezésére és a szükséges parkolóhelyek számának meghatározására az OTÉK 42. §-ban leírtak vonatkoznak.

2.3.8. Kerékpáros közlekedés

A keresztmetszelvények alapján önálló kerékpárút létesítésének helyigénye csak rövid szakaszon biztosítható, így a kerékpáros nyomvonalat a belterületen a közút burkolatára festett piktogramokkal javasoljuk jelezni.

RUZSA KÖZSÉG - TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

2019

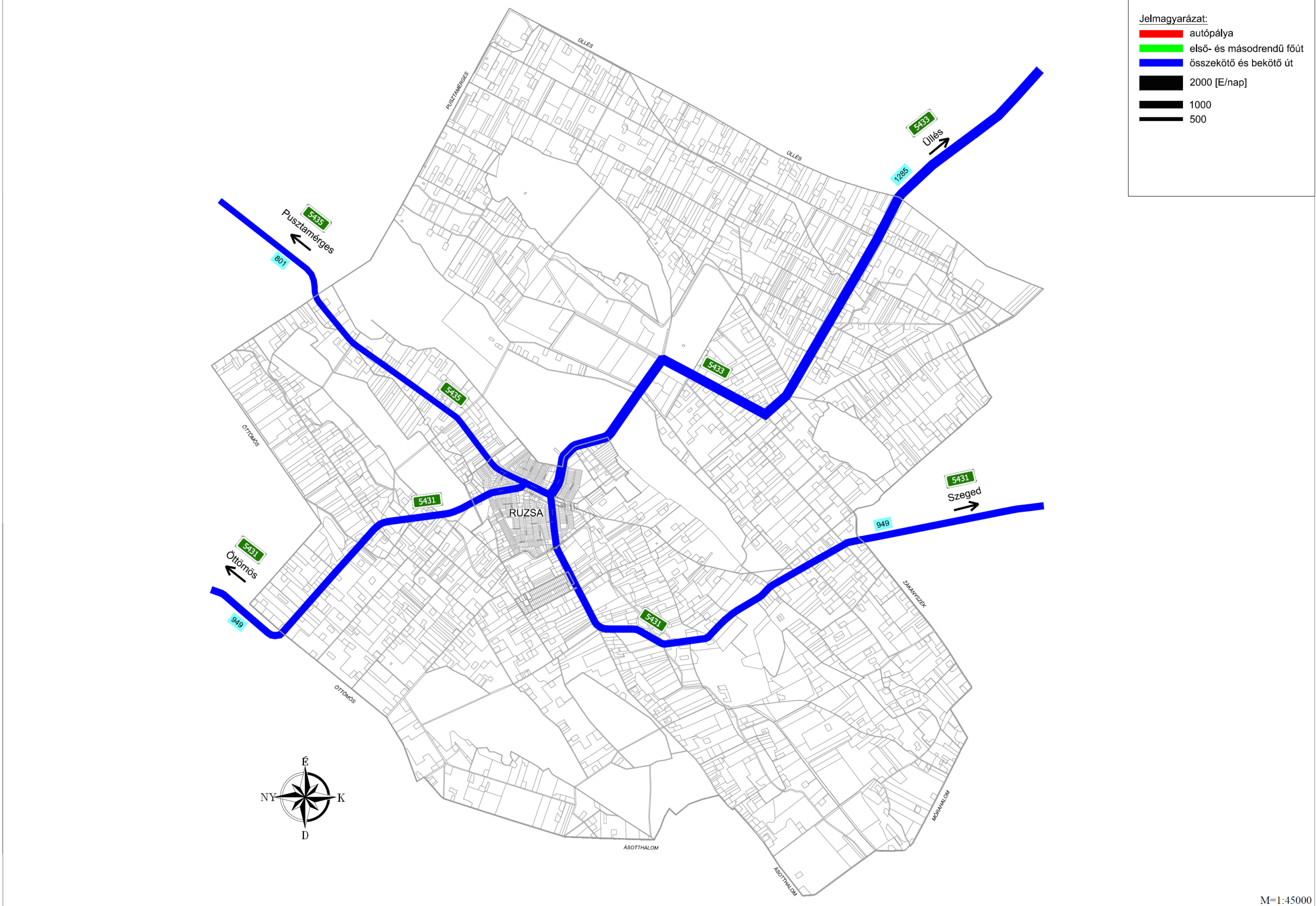

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

TRT K6-1. SZÁMÚ MELLÉKLET - Közlekedési hálózat

RUZSA KÖZSÉG - TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

2019

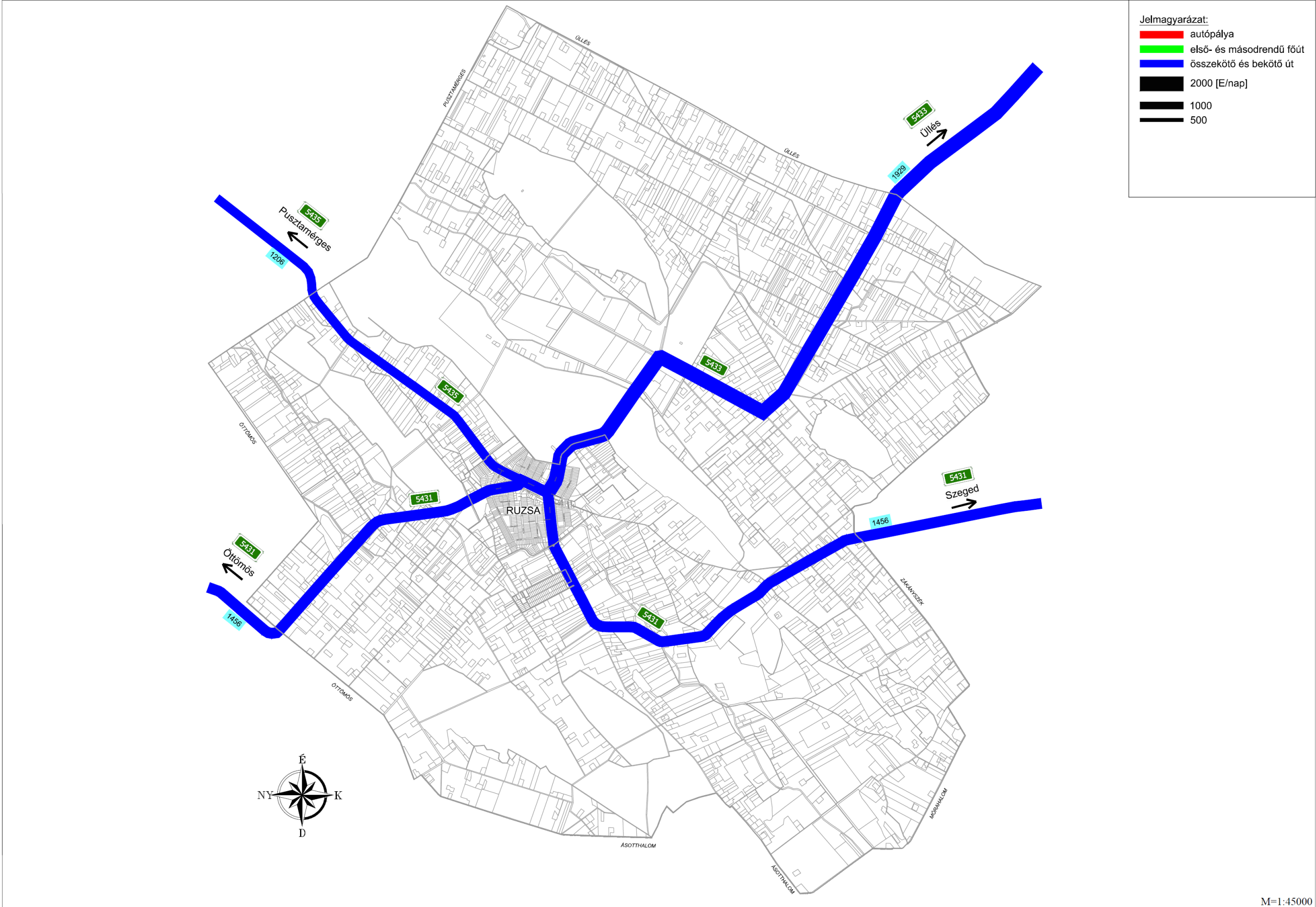

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

TRT Kő-2. SZÁMÚ MELLÉKLET - Kőutak terheltsége (2019)

RUZSA KÖZSÉG - TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

2019

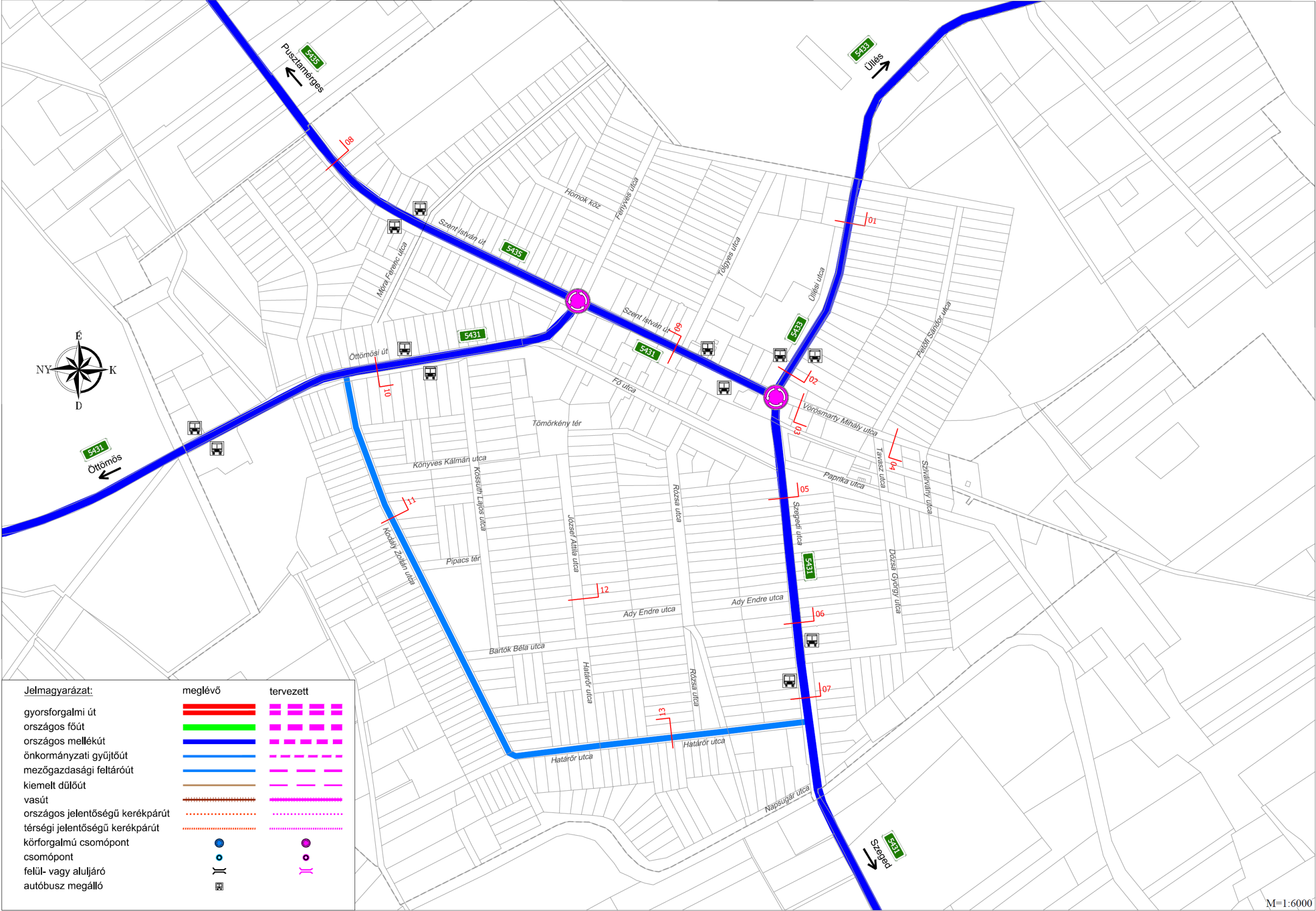

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

TRT Kö-3. SZÁMÚ MELLÉKLET - Közutak terheltsége (2044)

RUZSA KÖZSÉG - TELEPÜLÉSTERVEZÉSI ESZKÖZÖK

2019

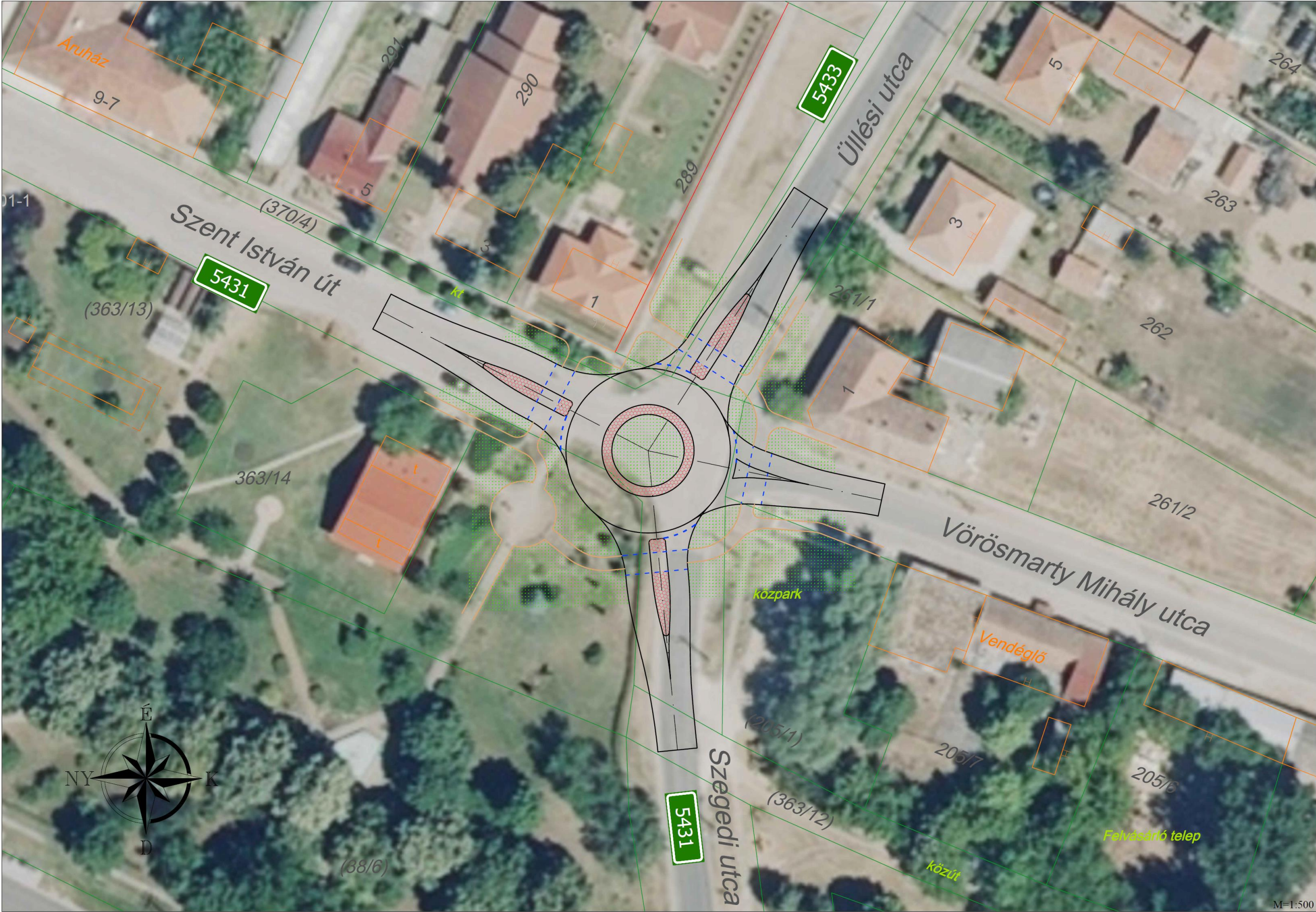

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

TRT Kö-4. SZÁMÚ MELLÉKLET - Közlekedési hálózat belterület

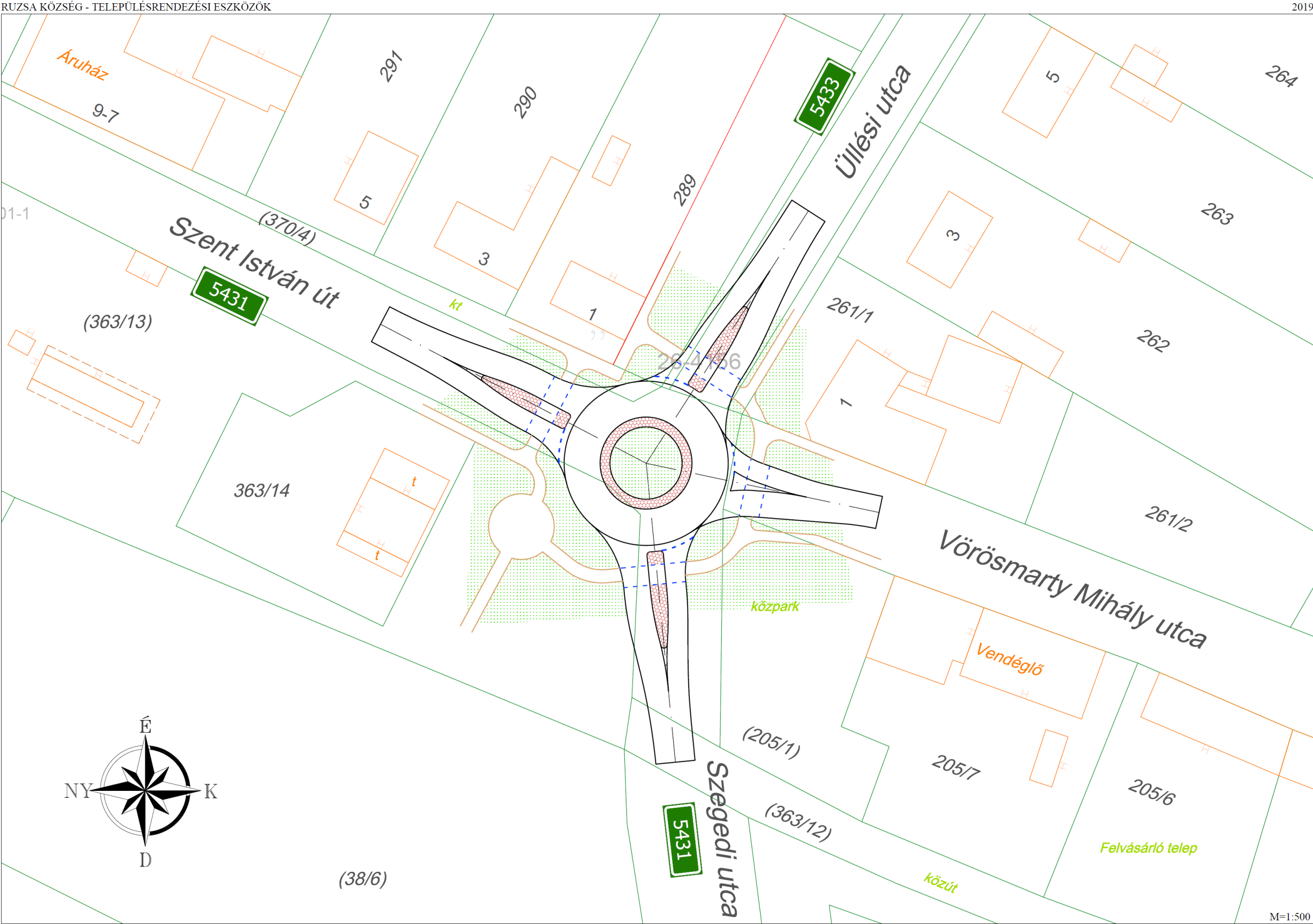
RUZSA KÖZSÉG - TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

2019

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

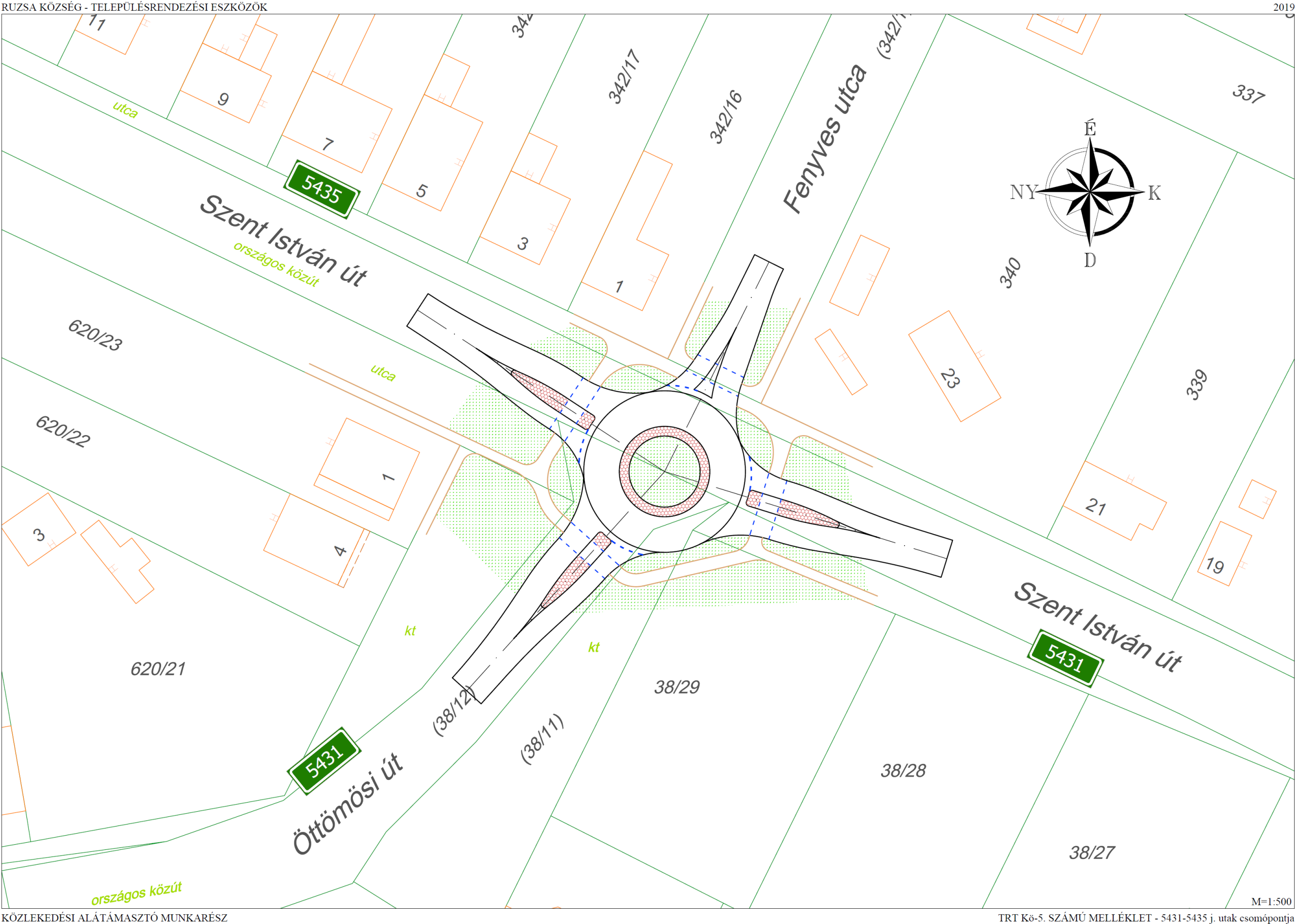
TRT Kő-6. SZÁMÚ MELLÉKLET - 5431-5433 j. utak csomópontja

KÖZLEKEDÉSI ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZ

TRT K6-6. SZÁMÚ MELLÉKLET - 5431-5433 j. utak csomópontja

2.4. Közművesítés

2.4.1. Víziközművek

2.4.1.1. Vízgazdálkodás és ivóvízellátás

Az új lakóterületeken körvezetékes rendszerű ivóvízhálózat építendő, az érvényes rendeleteknek megfelelő távolságban telepítendő tűzcsapokkal.

A hálózat kiépítése során minden ingatlanhoz megépítendő a vízbekötő vezeték, az üzemeltető által előírt feltételekkel.

2.4.1.2. Szennyvíz

Hosszú távon törekedni kell az ingatlanok 100 %-ának bekötésére a szennyvíz elvezető hálózatba.

2.4.1.3. Csapadékvíz

A mélyfekvésű területeken célszerű lenne a gravitáció csapadékvíz csatornák kiépítése, amely a község belterületére készített tanulmánytervhez igazodó kiviteli terv alapján valósulhat meg.

2.4.2. Energia

2.4.2.1. Elektromos energiaellátás fejlesztése

Nagyfeszültségű (120-400 kV-os) hálózat

A már meglévő Paks – Sándorfalva MAVIR 400 kV-os és Szeged – Baja NKM Áramhálózati Kft. tulajdonú 120 kV-os légvezetékeken túl új nagyfeszültségű hálózat építése nem várható.

Középfeszültségű (20 kV) és kiefeszültségű (0,4 kV) hálózat

A már meglévő két 20 kV-os légvezeték műszaki állapota alkalmas a település távlati elektromos energiaellátására. Az energiaigénnyel járó bővítések kiszolgálásához a külterületen részben 20 kV-os csatlakozó légvezeték, másrészt 20 kV-os földkábeles csatlakozások építhetők. A belterületen a villamosenergia ellátó hálózat a település teljes beépített területén kiépült. A fejlesztéshez szükséges villamosenergia igény általában a hálózat bővítésével, illetve új 20 kV-os hálózat és transzformátorállomások építésével biztosítható.

A belterületen a meglévő kiefeszültségű hálózatok felújítása esetén, a csupasz légvezetékes hálózatok léghébeles hálózatra történő átépítése lehetséges. Új hálózat csak földkábellel építhető. Ezeken a területeken a légvezetékes hálózat földkábeles hálózatra történő átépítése nem javasolt, mert a meglévő épületállomány csatlakozása a légvezetékes hálózathoz van kialakítva. Földkábellel esetén az épület csatlakozások földkábelre történő átalakítása a tulajdonosoknak is többletköltséget jelentene.

A település belterületén az új beépítésű területeken, a 2007. évi LXXXVI. Villamos Energia Törvény 178/J § 2013. 04. 11.-én történt módosítása értelmében azonban 120 kV alatti új hálózat csak földkábellel építhető.

A külterületen a jövőben is léghébeles kiefeszültségű hálózat építhető. Azokon az intenzív beépítésű területeken, ahol földkábeles a 20 kV-os csatlakozás és BHTR 20/400-1000 kVA tip. betonházas transzformátorállomások épülnek a kiefeszültségű hálózat is földkábelesre épül.

Belterület fejlesztése:

Ruzsa belterületén történő fejlesztések energiaellátásához 20 kV-os földkábeles hálózat és BHTR betonházas transzformátorállomások építésre van szükség.

1./ Észak nyugati lakóterület bővítés (Móra F. u. folytatása):

A tervezett lakóterület energiaellátására a Szent I. utcában levő 023-015 jsz. Fenyves u. transzformátorállomástól indulóan 20 kV-os földkábel kell a Szent István utcában építeni az új telekosztás határáig. A kábel végére végponti BHRT tip. 20/0,4 kV-os transzformátorállomást kell telepíteni.

2./ Észak keleti lakóterület bővítés (Petőfi u. végén):

A lakóterület energiaellátásának biztosítására a Paprika utcában levő 023-025 jsz. Ifjúsági ltp. transzformátorállomástól kell új 20 kV-os kábelt indítani a Tavasz u. Petőfi S. utcán keresztül a Petőfi S. u. végéig. A kábelvégre átmenő BHTR 20/0,4 kV-os betonházas transzformátorállomást kell építeni.

3./ Fürdő terület, Apartmanházak területe:

A fejlesztési terület villamos energiaellátása céljára az előző pontban említett Petőfi u. végén levő lakóterület bővítéshez előzetesen már telepített BHTR transzformátor-állomástól indulóan az új osztás közterületi útjait használva új 20 kV-os kábelt építeni. A kábel végére az igazgatási terület parkolójának sarkára BHTR 20/0,4 kV-os betonházas transzformátorállomást kell létesíteni.

4./ Ipari gazdasági terület és lakóterület (Öttömösi út mellett):

A meglévő 20 kV-os légvezeték Fő u. Fenyvesi u. sarkáról, az Öttömösi út mentén új 20 KV-os kábelt kell építeni a csatorna partján levő ingatlanig. A csatorna part mellé kell az új BHTR 20/0,4 kV-os transzformátorállomást megépíteni.

Transzformátorállomások

A meglévő 20/0,4 kV-os transzformátorállomások a környezetükben jelenleg felmerülő elektromos energiaigényt biztosítani tudják. Korszerűsítésre, illetve átépítésre néhány, állomásnál van csak szükség.

A belterületen a lakóterületi fejlesztéseknél a meglévő 20 kV-os légvezetésekről leágazó 20 kV-os kábelhálózatra telepített új betonházas, vagy épületbe telepített 400 kVA – 1000 kVA teljesítményű transzformátorállomások építése lehetséges.

A település külterületén a meglévő légvezeték 20 kV-os hálózatok bővítésével OTRDF 20/160 kVA, valamint OTR 20/250 – 400 kVA típusú oszlop transzformátor-állomások építhetők. Földkábeles 20 kV-os csatlakozás esetén BHTR 20/400 – 1000 kVA teljesítményű betonházas transzformátorállomások is épülhetnek.

Közüvilágítás

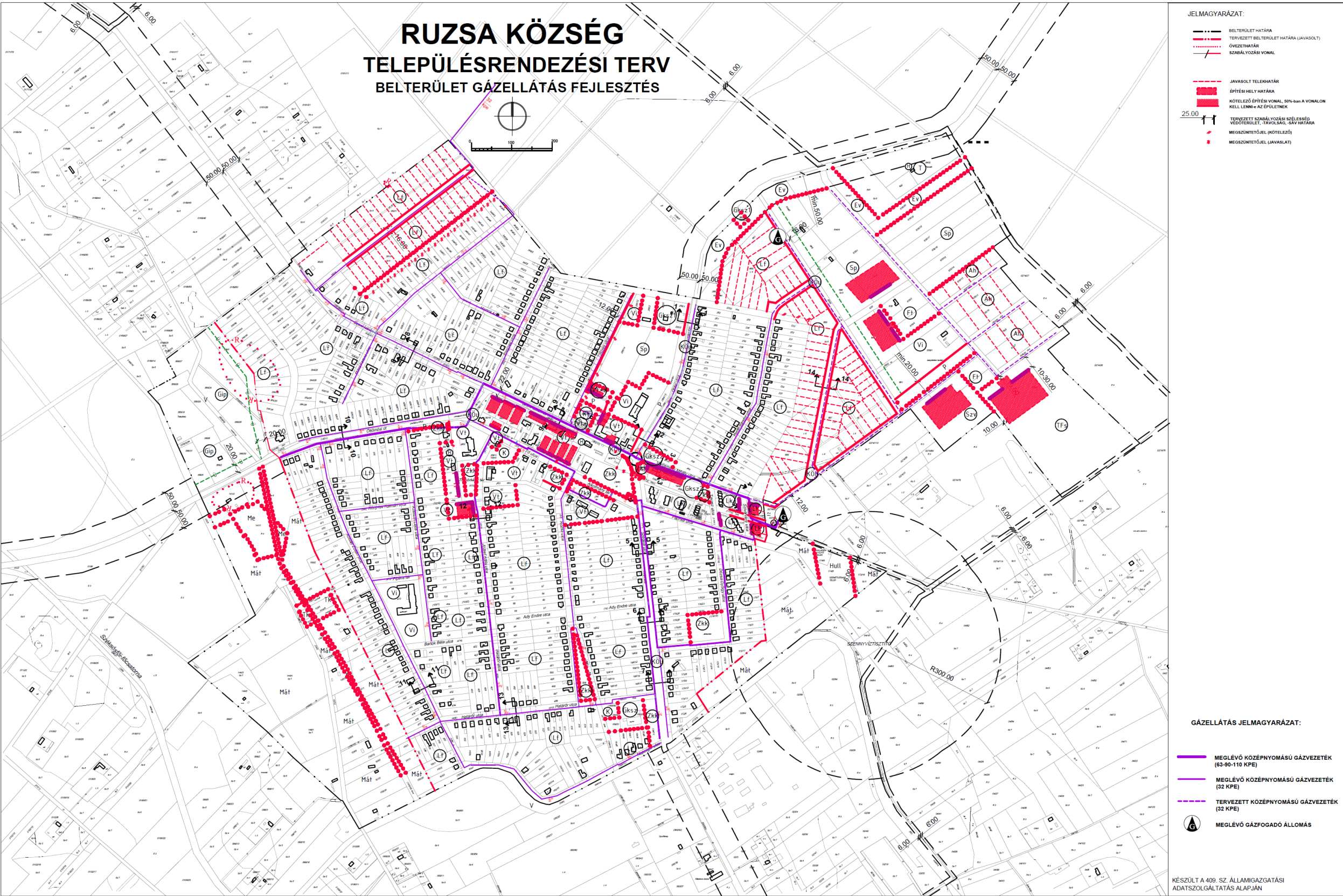
A település közvilágítási lámpatestei Nátrium lámpás, illetve kompakt fénycsőes, ma már nem teljesen korszerű típusúak. A meglévő lámpatesteknek a ma korszerű „LED” lámpatestekre történő cseréje javasolt. Az új beépítésű területen, a kifestésű hálózattal azonos módon, földkábeles beton kandeláberes közvilágítás építését javasoljuk.

2.4.2.2. Gáz

Fejlesztés során az alaphálózat továbbépítésével a lakossági és kismértékű ipari fogyasztás kielégíthető. Nagyobb ipari fogyasztó betelepülése esetén a gázigény alapján egyedi elbírálás szükséges, hogy az adott helyen rendelkezésre áll-e a megfelelő nyomás és mennyiség.

A külterületi gázellátás a 8 bar nyomású rendszerhez kapcsolódva fejleszthető, vagy Pb. gáztartály telepítésével oldható meg.

A hő-, és a melegvíz igények részben, vagy teljes mértékben biztosíthatók napelem, napkollektor, vagy talajhő alkalmazásával is.

2.4.3. Elektronikus hírközlés

Távbeszélő ellátás:

A távbeszélő ellátás az Invitel meglévő hálózatával a település teljes területén biztosított. Esetleges igény esetén az RDLU tip. digitális központ és a telefonhálózat is bővíthető.

Kábeltelevíziós ellátás:

A település KTV és informatikai ellátása a meglévő M-Telekom hálózattal 100 %-ban biztosított. Az ellátás fejlesztése részben a digitális technikák irányában várható, illetve az informatikai igények bővülésével az összes fogyasztónak a nagy sebességű optikai rendszerre történő csatlakozás kiépítése (FTTH rendszer) lehet a feladat. Ehhez azonban a településen belül a teljes optikai hálózat kiépítése szükséges.

Kistérségi optika:

A rendszer bővítése nem várható.

SZIP rendszer:

A Kormány által meghirdetett, minden előfizetőre kiterjedő Szupergyors hozzáférésű Internet lehetőség (SZIP) kiépítésnek lehetőségét az MVM-NET nyerte. A fejlesztés azonban még nem indult el.

Az épülő optikai rendszert elsősorban a meglévő légvezetékes hírközlő hálózatokkal közösen célszerű megépíteni. A településnek azon a részein, ahol meglévő hírközlő hálózat nem áll rendelkezésre, ott az Áramszolgáltató meglévő kifesztésű légvezetékes hálózata is alkalmas közös oszlopsoros hálózat építéssel a fejlesztések megvalósítására.

Mikrohullámú rendszer:

Mikrohullámú rendszeren építése nem várható.

GSM telefon antennarendszerek:

A GSM antenna rendszerek kiépítése jórészt befejeződött. Elsősorban a meglévő rendszerek technológiai fejlesztése várható.

2.4.4. Megújuló energiaforrások

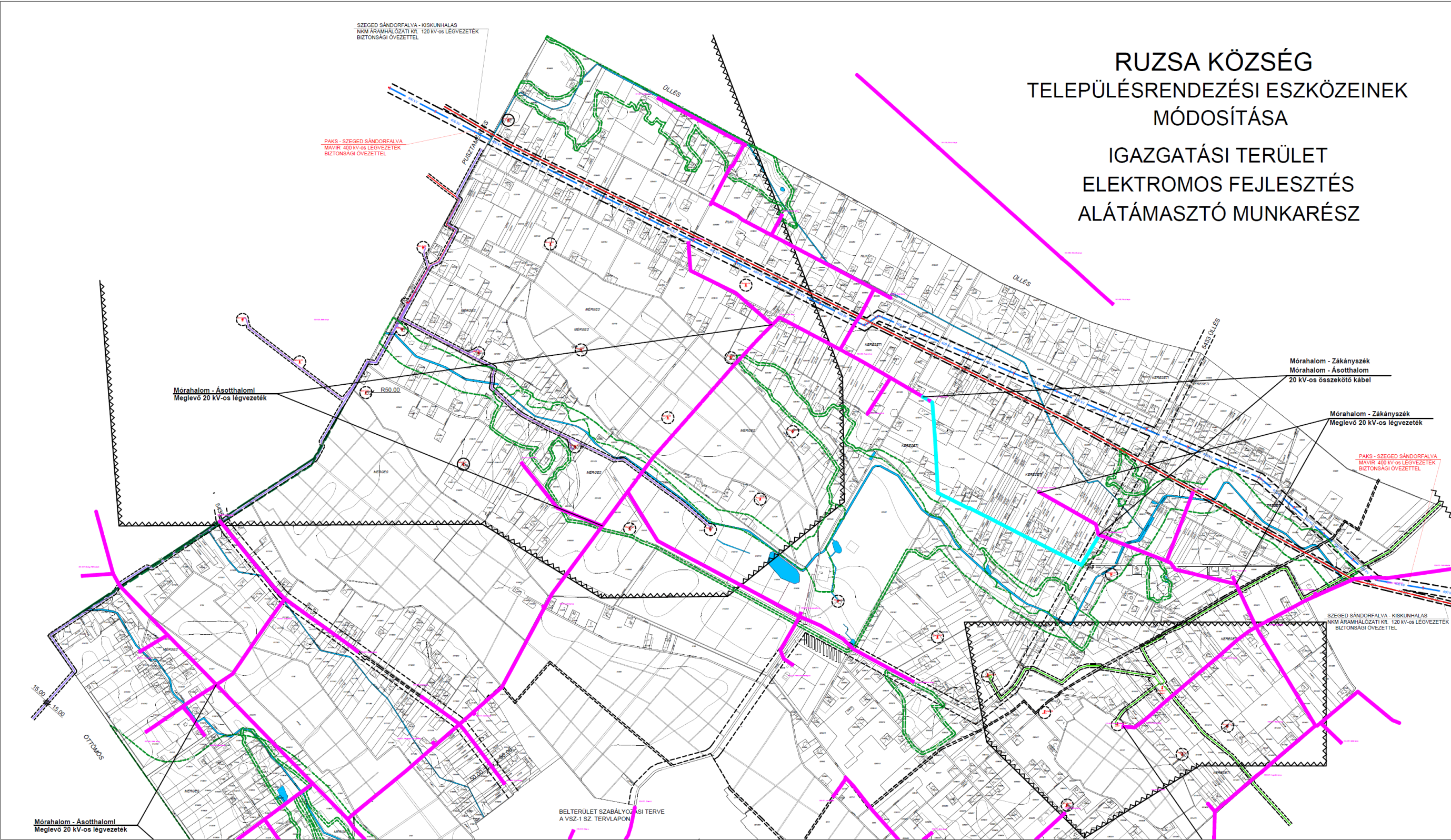
Az Alföldi földrajzi környezet, a napsütéses órák számát tekintve rendkívül alkalmas 500 kW-nál nem nagyobb teljesítményű naperőművek telepítésére.

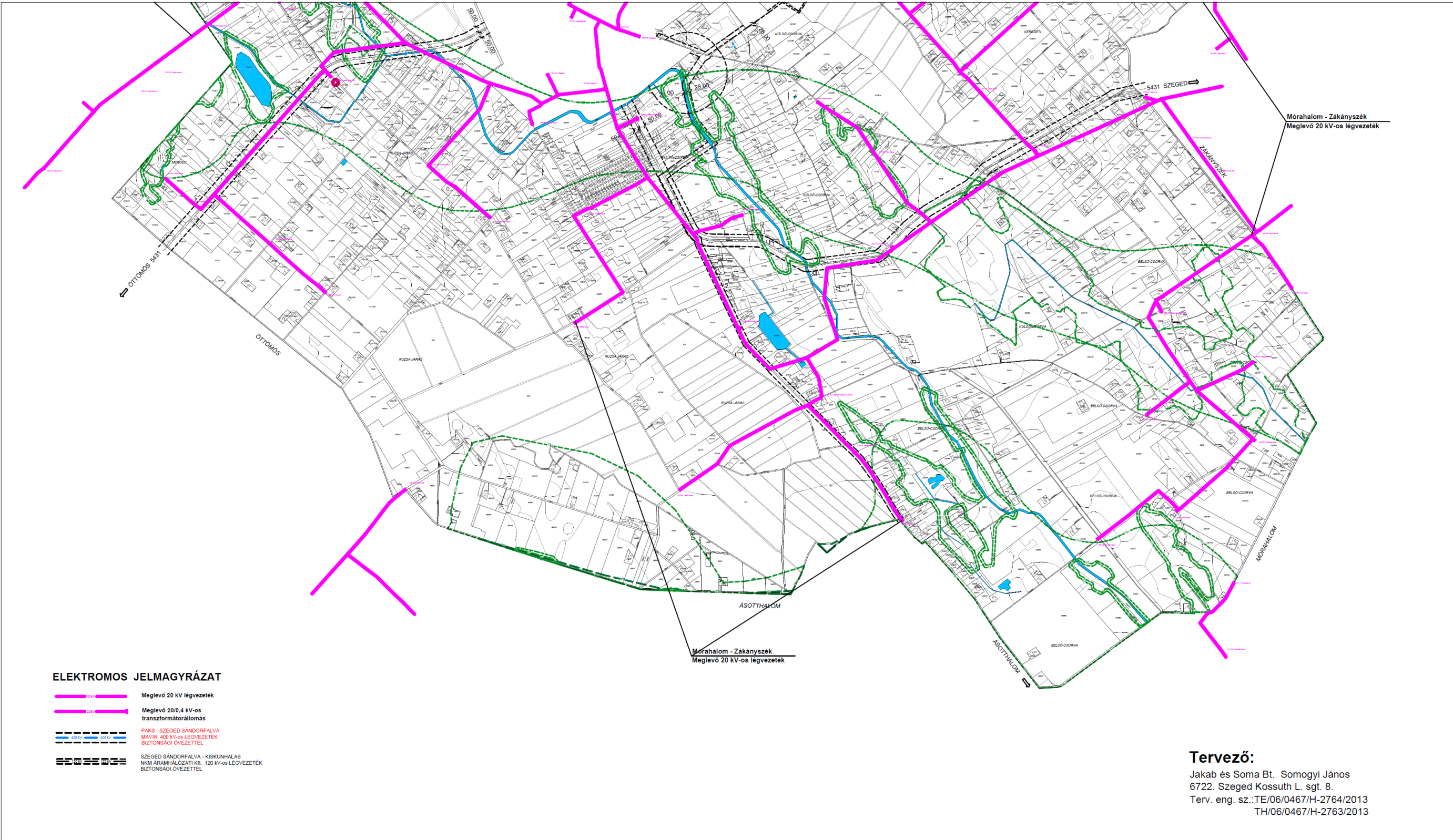
Az Alföldi területeken a napelem parkok építésére komoly lehetőségek vannak a megújuló energiaforrások hasznosítása terén.

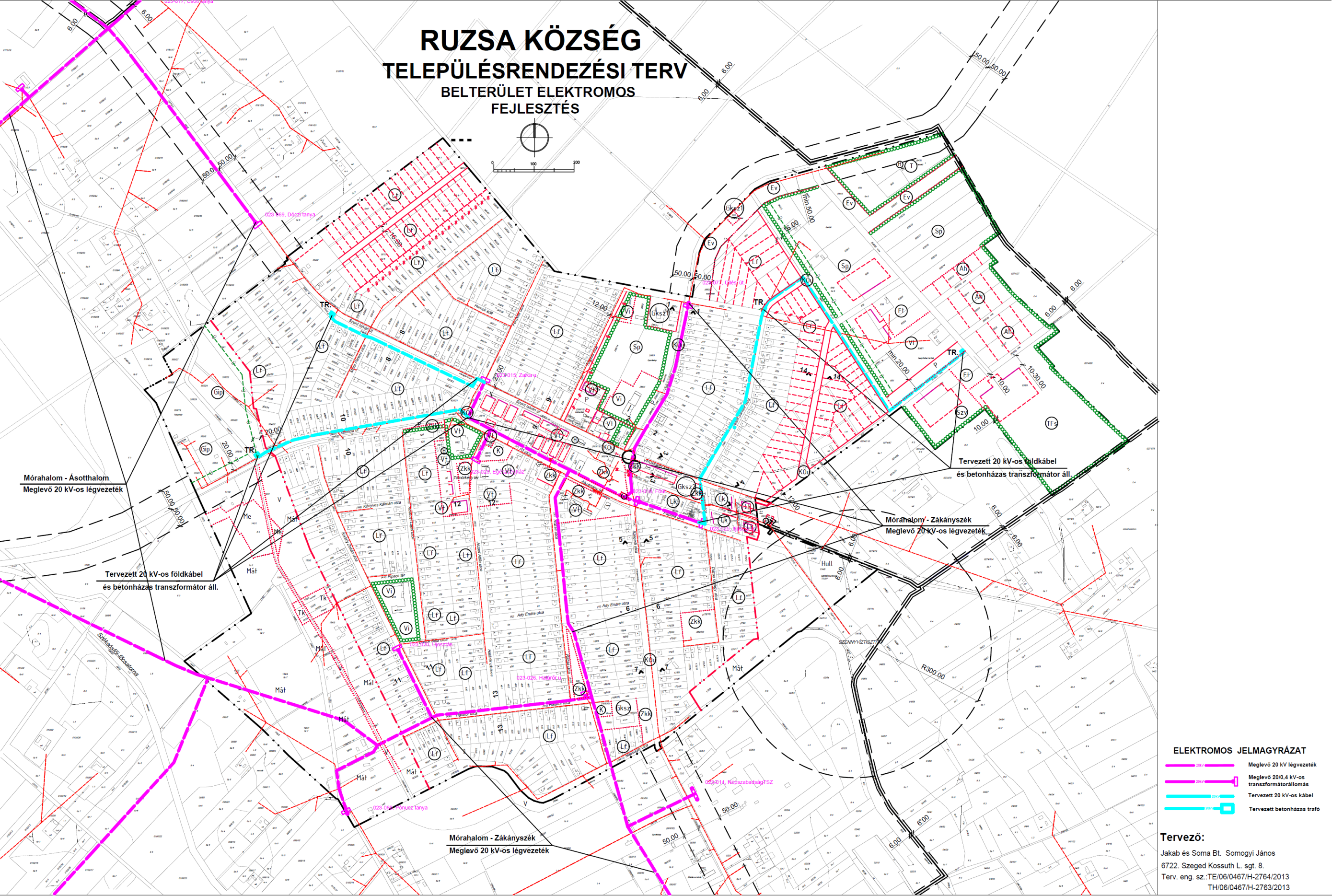
Ruzsa területén várható a napelemes rendszerek megjelenése. A napelemek megépítésének is van azonban felső korlátja. Ez azt jelenti, hogy az országosan megépülő napelemes rendszerek hullámvölgyében (téli hosszú borult időszakok, éjszakai üzem) a napelemek kiesését más erőművekkel pótolni kell. Ezt országosan az Energiahivatal koordinálja. Tudni kell azonban, hogy a Magyarországi naperőművek jelenlegi teljesítménye még igen messze van a kritikus értéktől. Ezen a területen az Alföldön jelenleg szinte korlátlan lehetőségek vannak. A létesítés pénzügyi forrás kérdése.

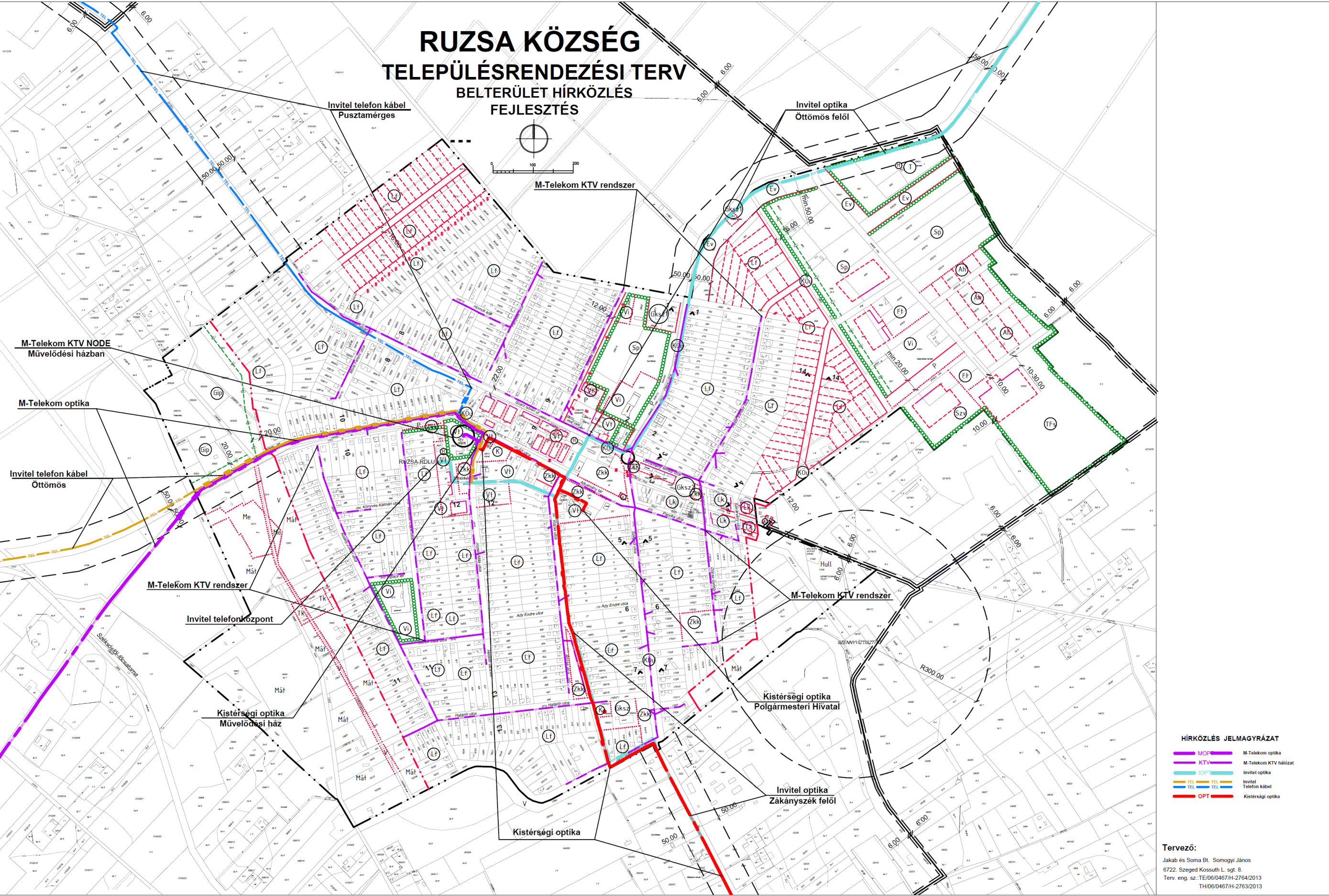
A létesítésnek ugyancsak határt szab a település energiaellátását biztosító 120/20 kV-os állomás beépített teljesítménye. Ezt a beépített teljesítményt a létesítésre kerülő naperőművek összes teljesítménye nem haladhatja meg.

Biogáz erőmű telepítésének igénye esetén figyelembe kell venni, hogy a véges alapanyag ellátás miatt a telepítés csak régióval egyeztetett módon történhet. Nem fordulhat elő, hogy a környezetben keletkezett hulladékok, és az esetleg mezőgazdasági termeléssel megtermelt alapanyagok kevésnek bizonyuljanak a biogáz erőművek ellátására. Gazdaságosan biztosan nem telepíthető biogáz erőmű minden településen. A biogáz erőművek telepítését az Energiahivatal koordinálja.

3. ÖRÖKSÉGVÉDELEM

3.1 Épített örökség

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés
2. Örökségvédelmi vizsgálat
 - 2.1./ A településtörténeti leírása (történet település, tájszerkezet alakulása, történetimág)
 - 2.2./ A település régészeti örökségének felmérése (külön dokumentációban)
 - 2.3./ A védett műemléki értékek települési értékleltára, amely érték-kataszterben tartalmazza:
 - 2.3.1./ A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket,
 - 2.3.2./ Az országos építészeti örökség elemeit,
 - 2.3.3./ A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket.
 - 2.4./ A helyi építészeti örökség települési értékleltára (amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit)
 - 2.4.1./ Településszerkezetet
 - 2.4.2./ Telekstruktúrát és az utcavonal-vezetést
 - 2.4.3./ Utcaképet vagy utcakép részletet,
 - 2.4.4./ Egyéb településkarakter elemek
 - 2.4.4.1./ Helyi védett objektumok
 - 2.4.4.2./ Helyi védelemre javasolt épületek
 - 2.4.5./ Építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást
 - 2.4.6./ Táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet
 - 2.4.7./ Szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort
3. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése:
 - 3.1./ A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése.
 - 3.2./ Az 3.1./ pontban szereplő változások hatásai:
 - 3.2.1./ a régészeti örökségre,
 - 3.2.2./ a történeti településre, település- és tájszerkezetre,
 - 3.2.3./ a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

1. Bevezetés

A község képviselő-testülete döntésében (127/2016. (X.26.). számú önkormányzati határozat) elhatározta, hogy településfejlesztési koncepcióját és településrendezési eszközeit felülvizsgáltatja és az időközben megváltozott jogszabályoknak megfelelő, új dokumentumokat készíttet. Ruzsa közigazgatási területére 2005-ben örökségvédelmi hatástanulmány, valamint 2017-ben Településképi Arculati Kézikönyv és Ruzsa község településképeinek védelméről szóló rendelethez értékleltár készült, amelyek jelen tanulmány készítése során felhasználásra kerültek.

A kulturális örökség védelemről szóló 2001. évi. LXIV. törvény 85/A. § (1) bekezdése, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) kormányrendeletnek és a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendeletnek (továbbiakban: Korm. rendelet) megfelelően településfejlesztési koncepcióhoz és településrendezési eszközökhöz az örökségvédelmi hatástanulmány a Korm. rendeletben meghatározott, teljeskörű tartalommal készül. A hatástanulmány készítésénél az építészeti értékvédelmi résznél az alábbi jogszabályok rendelkezései kerültek beépítésre:

- a Kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény;
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII törvény;
- a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet;
- az örökségvédelmi bírságról szóló 191/2001. (X. 18.) Korm. rendelet;
- a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet;
- a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet.

2. Örökségvédelmi vizsgálat

2.1./ A település történeti leírása (a történeti település, tájszerkezet alakulása, történeti település mag)

A mai község igazgatási területe Csorva, Kereset, és Ruzsajárás néven a szegedi tanyavilág egyik határrésze volt. A török hódoltság 150 éve alatt a Duna-Tisza közének kunok lakta része az ország talán legjobban elpusztított tájegysége lett. A lakosság elmenekült, vagy betelepült a környező mezővárosokba, így a lakatlan puszták a felduzzadt városok legelőivé váltak. Elsősorban rideg állattartás folyt itt. Keresetet és Csorvát a török kiűzése után először Német Lovagrendnek zálogosították volna el, azonban Szeged városa ezt a birtokbaadást megtámadta. Több évi pereskedés után III. Károly 1731-es adományával véglegesen Szeged alsóvárosi határ részébe került. Fokozatosan kezdetét vette Szeged határvidékének tanyásodása, a Város legelőit, kaszálóit bérbeadta polgárainak, akik lakóhelyüktől távol szállásokat, majorokat építettek. A szállások száma a szegedi határban a XVIII. század első harmadában 20 körüli, 1747-ben 137, 1788-ban 280. Eleinte egyszerű pásztorépítményeket (aklokat, cserényeket) építettek.

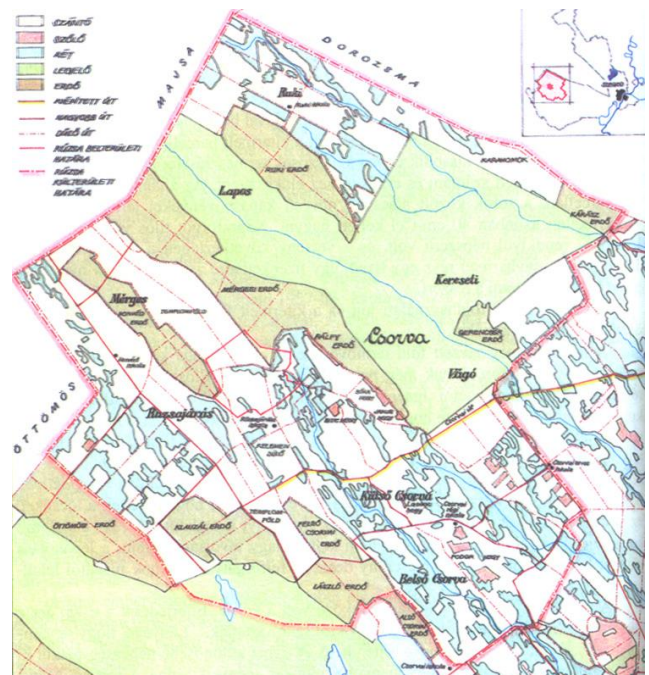
A külterületi birtokok még messze jártak attól, hogy függetlenedjenek a várostól. Eleinte folyamatosan csak a személyzet tartózkodott kint, a tulajdonos akkor még a belső, városi portáján élt. Közbiztonságra hivatkozva nem is engedték a végleges kiköltözéseket.

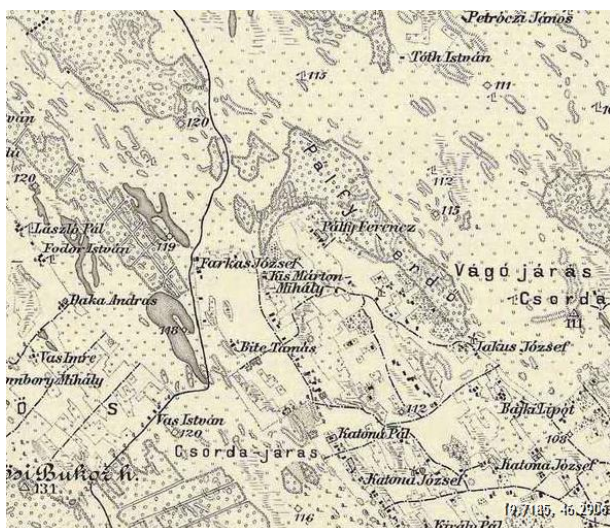
A földbérleti rendszer virágzása, illetve az ezzel együttjáró tanyásodásnak az első jelentős lökést a gyapjúkonjunktúra kiteljesedése adta a XVIII. század utolsó harmadában. Ekkor még az állattartás volt előtérben és a környék homokbuckákkal tarkított füves pusztá volt. A táj kaszálónak és szántóföldnek alkalmatlan részeit szőlő ültetvényekkel telepítik be. A bérlok a futóhomok megkötésével úttörő munkát végeztek.

A városi tanácsi statúmok kimondták, hogy a 25 holdnál kisebb földterületen épület nem létesíthető és a tanyákon élők kötelesek a városba menni templomba, ezzel együtt megtiltották a temetők létesítését. A tilalom ellenére a XIX. század elejére, már a viszonylag kisebb méretű birtokon is ház épült. Azonban voltak olyan tanyák, amelyek a városhoz képest 30-40 km volt a távolsága és nem is mindenkinek volt a városban ingatlanja, ezért Szegeddel már formális volt a kapcsolata a külterületen élő embereknek. 1850 körül a még érintetlen közlegelők is felosztásra kerültek, így Kereseten is megjelentek az első tanyák. Az 1879-es szegedi nagyárvíz után sokan a tanyavilágban húzták meg magukat. 1900-ban 2172, tíz év múlva 2480, 1930-ban 3073, 1949-ben 3421 fő él a környék tanyáin. A tanyavilágban meglehetősen rossz volt a közbiztonság, mindennaposak voltak a rablótámadások. Ugyanakkor nem lehetett már közigazgatásilag Szegedhez kötni a tanyavilágot, ezért megszervezik a kapitányi körzeteket. A mai Ruzsa területének nagyobb része a csorvai, kisebb fele az átokházi kapitánysághoz tartozott.

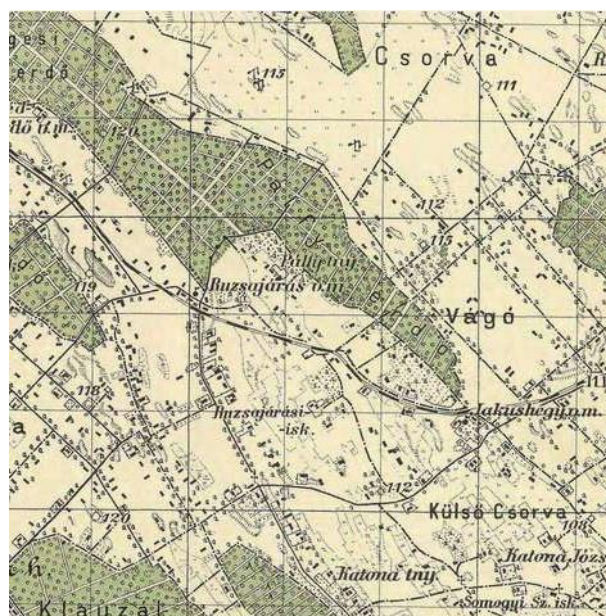

Engel Lajos lt. szolgt. Nagybau, 1850.

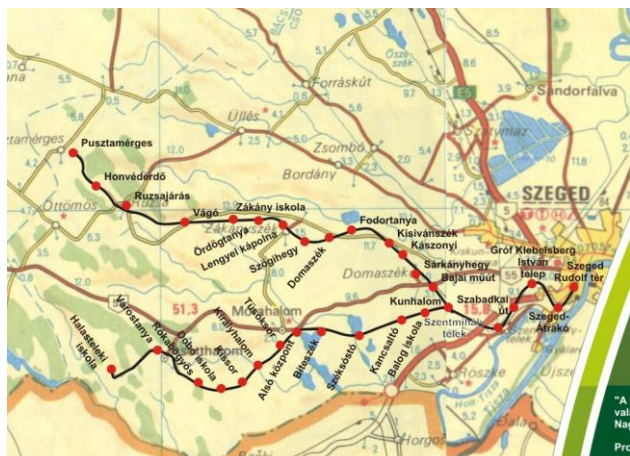

Katonai felmérés 1869 - 1887

Katonai felmérés 1941

Az 1900-as évek elején a kb. 50 év alatt történt közel másfélszeres lélekszám emelkedés tette szükségessé a tanyasi oktatás megszervezését. Az 1850-es évektől megnyitják az öregcsorvai népiskolát, majd a Ruki, Honvéd és ruzsajárási intézményeket a község mai területén. Újabb előrelépést az 1926-ban megnyitott keskeny nyomtávú gazdasági „madzagvasút” pusztamérgesi szárnyvonala hozott. Ezzel tudták a nagykiterjedésű, alsóvárosi tanyavilágot Szeged vérkeringésébe bekapcsolni.

Az állomás mellett szatócsbolt nyílt, egy öregcsorvai gazda vendéglőt, egy élelmes tanyasi ember építőanyag és fakeskedést létesített. Közeliükben szétszórva csak néhány bértanya volt.

A „tanyaközpont” létrejötte spontán módon történt, kisebb mértékű népesség-koncentráció volt már ekkorra megfigyelhető. A csorvai Öregcsorván és a Honvéd soron szinte utcákba rendeződtek a tanyák.

Az alföldi városok kiterjedt tanyavilágának községesítésére irányuló központi politika 1950. január 1-vel kezdődött meg. Ruzsa község „születése” igazán innen számolható, a mai nevét 1957-ben kapta.

2.2./ A település régészeti örökségének felmérése

Ruzsa község igazgatási területén nyilvántartott régészeti lelőhelyek a jogszabályi előírásoknak megfelelően, a településrendezési eszközben feltüntetésre kerültek. Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze külön munkarészként készül. A településen új beépítésre szánt terület nem kerül kijelölésre.

2.3./ A védett műemléki értékek települési értékleltára**2.3.1./ A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területeket**

Ruzsa közigazgatási területén nincsenek világörökségi vagy világörökség várományos helyszínek és területek.

2.3.2./ Országos építészeti örökség elemei

Ruzsa közigazgatási területén nincs országos védelemben részesített építészeti örökség.

2.3.3./ Védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Külön régészeti hatástanulmány készül.

2.4./ A helyi építészet örökség települési értékleltára**2.4.1./ Településszerkezet**

Ruzsán jelenleg nincsen helyileg védett településszerkezet. A jelenlegi településszerkezeti leírást lásd a Megalapozó munkarészben.

2.4.2./ Telekstruktúra és utcavonal-vezetés

Tudatos mérnöki megfontolásból tervezett településként nőtt ki a község a tanyavilágból. Helyi védelemmel ellátott utcavonal-vezetés nincs Ruzsán.

2.4.3./ Utcaképek és utcakép részletek

A Csomiterv Plussz Kft. által 1994-ben készült ÖTR környezetvédelmi fejezete alapján a Rózsa utca 2. sz. - 20. sz. közötti szakasza helyi védettséget élvezett. Azonban a később, 2005-ben összeállított örökségvédelmi hatástanulmány megemlíti az utcakép nagymértékű átépülését. Ezért a Településképi Arculati Kézikönyvre alapozó Településképi rendeletben már az utcakép további védettségét nem látta a képviselő-testület indokoltnak.

2.4.4./ Egyéb településkarakter elemek

2.4.4.1. Helyi védett objektumok

Ruzsa Község Önkormányzat Képviselő-testületének Településkép védelméről szóló 4/2018. (III. 29.) számú rendeletével az alábbi egyedi értékeket helyezte helyi védelem alá:

Megnevezés	Cím	helyrajzi szám
Volt Kisvasút Állomás épülete	Ruzsa, Szent István út 2.	hrs.: 363/13
Művelődési ház melléképülete	Ruzsa, Tömörkény tér 2.	hrs.: 88/2
Ravatalozó	Ruzsa külterület	hrs.: 643
Ruzsa járási iskola	Ruzsa külterület	hrs.: 093/7
Borbás kereszt	Ruzsa külterület	hrs.: 091/82
Honvéd sori kereszt	Ruzsa külterület	hrs.: 0156/11

1	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Szent István út 2.	363/13	HV
ÉPÜLET FAJTA		Volt Kisvasút állomás épülete	
LEÍRÁS			
A település központjának legrégebbi épülete a gazdasági vasút állomás épülete 1926-ban épült. Központi szerepet játszott a település formájának kialakulásánál, körülötte spontán alakult ki a község elődjének mondható tanyaközpont.			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
Épület tömeg, ornamentika			
HELYSZÍNRAJZ			
			

2	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Tömörkény tér 2.	88/1	HV
ÉPÜLET FAJTA		Művelődési ház melléképülete	
LEÍRÁS			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
Épület tömeg, nyílászáró kiosztás			
HELYSZÍNRAJZ			
			

3	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Külterület, Üllési út	643	HV
ÉPÜLET FAJTA		Ravatalozó	
LEÍRÁS			
A külterületi temetőben 1980-as években épült, Darvas Imre okleveles építésmérnök tervei alapján. 2012-ben teljeskörű felújításon esett át, új, az épület arányaihoz igazított enyhe lejtésű előtetőt kapott, cserépfedését lecserélték róla.			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
HELYSZÍNRAJZ			
			

4	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Külterület, Szegedi út	093/7	HV
ÉPÜLET FAJTA		Ruzsajárási Iskola	
LEÍRÁS			
Az épület már a Millennium évében (1896-ban) állt, erről árulkodik a ma is látható emléktábla. A kontyolt nyeregtetős épület eklektikus stílusú. Szélesen kiülő, látszó szelemenes ereszt a sarkokon könyökfákkal támasztottak meg. A nyílászárók egyszerű szalagkerettel díszítettek.			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
HELYSZÍNRAJZ			
			

5	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Külterület, Öreg sor	091/82	HV
ÉPÍTMÉNY FAJTA		Borbás kereszt	
LEÍRÁS			
A téglapozstamensen álló kisméretű emlékművet a Borbás család emeltette 1896-ban. A feszület alatt Mária és Mária Magdolna kisméretű szobra áll.			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
HELYSZÍNRAJZ			
			

6	CÍM	HRSZ.	VÉDETTSÉG
	Külterület, Honvéd sor	0156/11	HV
ÉPÍTMÉNY FAJTA		Honvéd sori kereszt	
LEÍRÁS			
A Honvéd iskola előtt álló öntöttvas kereszt és korpusz a XIX-XX. század fordulóján készült.			
VÉDETT ÉPÍTÉSZETI ELEMÉK			
HELYSZÍNRAJZ			
			

2.4.4.2. Helyi védelemre javasolt épületek, építmények

A településképi rendelethez készült vizsgálat több objektumot is védelemre érdemesnek ítélt.

Megnevezés	Cím	Helyrajzi szám
<p>Urunk Színeváltozása templom Takács János építész tervei alapján épült meg, 1987-ben szentelték fel. A „közvéleményt megosztó” harangtorony hat évvel később készült el. Javasolt a torony felújítása.</p>		<p>hrsz.: 290</p>
<p>Móra Ferenc Művelődési ház Az 50-es években „típusterv” alapján épült szocreál stílusú művelődési házat, két éve újítták fel. A kiemelkedő, emeletes keresztszárny ablakosztása és aránya megváltoztatásra került az átépítéskor, új terpeszkedő pillérekre támaszkodó zömök előtetőt építettek hozzá.</p>		<p>hrsz.: 88/2</p>
<p>Ruki I. iskola 1908-ban épült a Ruki I. iskola egy tanteremmel. A nyerstégla homlokzatú, téglalap alaprajzú, kontyolt nyeregtetős épület. A hosszoldalon falazott pillérekre támaszkodó tornác csatlakozik hozzá, mely tornác a középtengelyen középrizalit-szerűen kiszélesedik.</p>		<p>hrsz.: 0234/19</p>
<p>Honvéd sori iskola 1912-ben épült az eklektikus stílusú, nyerstégla homlokzatú épület 2 tanteremmel. Az eredeti téglalap alaprajzú épület oromzatos kialakítású, melyet egy falazott osztópárkány választ el az ablakmezőtől.</p>		<p>hrsz.: 0156/11</p>

<p>Népiskola 1935-ben épült az egyszerű kialakítású Ruki II. iskola 2 tanteremmel.</p> <p>Harangláb</p>	 	<p>hrsz.: 0339/13</p> <p>hrsz.: 0339/10</p>
<p>Laposjárás iskola 1937-ben épült a Laposdűlő iskola, így további 1 tanteremmel bővült a meglévő külterületi oktatási kínálat. A négyzetalaprajzú, kon-tyolt nyeregtetős épület egyszerű megjelenését a négy ablak közötti markáns téglarchitektúrájú pillérek és az ablakpárkány adja.</p>		
<p>Tanya (Homoki-Lodge)</p>		<p>039/2</p>
<p>Tanya az Üllési út mellett</p>		<p>0245/17</p>
<p>Kripta a temetőben</p>		<p>643</p>

2.4.5./ Építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Ruzsán az épületek homlokzatképzésére leggyakrabban vakolatot használtak. Néhol kiegészítésként fagyálló téglát alkalmaztak: például a kisvasút állomás épületének és a Laposjárás iskolá nyílászáróinak keretezésére.

A hatályos településképi rendelet anyaghasználatra, tömegformálásra, homlokzat kialakításra nem fogalmazott meg előírásokat. Védelem alá nem kerültek építményrészletek.

2.4.6./ Táj- és kertépítési alkotás, egyedi tájérték, növényzet

2.4.6.1./ Védendő egyedi tájérték

0210/13 hrsz-ú telken a „Hót-fák”

1868-ban két megölt honvédtiszt emlékére fákat telepítettek a Laposjárás erdő szélére.

A világosi fegyverletétel után sok honvédtiszt menekülni kényszerült. Így tett Gracza Antal, Hont vármegye bozói járásának szolgabírája és Záhony István, kántortanító. Törökországba szerettek volna eljutni.

Azonban négy rabló megtámadta és kirabolta őket. Gracza Antal holtestére egy csorvai parasztember talált rá és eltemette.

Az itt élő pásztorok kegyeletből fákat ültettek Gracza sírja köré. Sok évvel később a négy rablót utolérte a végzet, akasztófára jutottak. Ekkor már tizenkét tölgyfa állt Gracza sírjának helyén, ezeket holtak fájának, „hótt fáknak” vagy „hóttas fáknak” hívták a környéken élők.

A 12 elültetett tölgyfából fennmaradt hét monstrum a legendáriumok mellett más érdekességet is rejt egynémelyek szerint. Az erdészek és a spirituális emberek úgy tartják, ha egy facsoportból pontosan hét marad fenn, akkor különleges energiákkal bír. A „hót fák”, csakúgy mint az ásatthalmi Csodatévő 7 tölgy, pozitív energiát sugároz azoknak, akik meglátogatják, megérintik őket.

Természetesen nem mindenki hisz az efféle történetekben, annyi azonban biztos: a természet, a hatalmas fák nyugalmat sugárzó közege biztosan jó hatással van a lélekre, legyen az bárhol a világon.

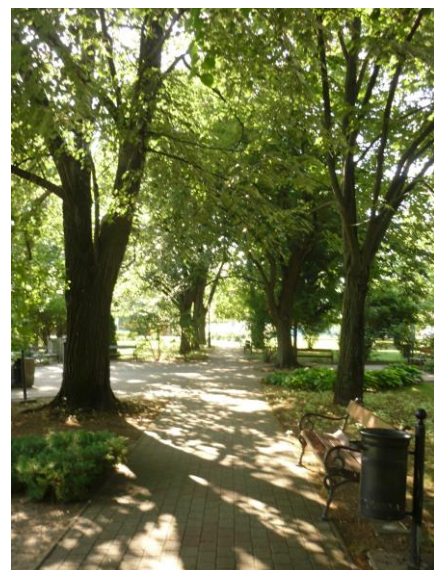
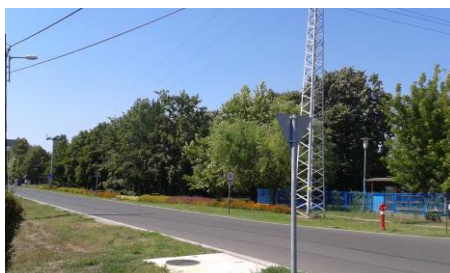

2.4.6.2./ Védendő helyi jelentőségű természeti értékek

Sportpályán (286/3 hrsz-ú telken) idős tölgyfa csoport

Alkotmány téren (38/6 hrsz-ú telek) a kettős hársfasor

38/24 hrsz Közterületen lévő fa

2.4.7./ Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor

A 2018 tavaszán elfogadott településképi rendelet két „útikeresztet” helyezett helyi védelem alá, melyek a 2.4.3./ pontban bemutatásra kerültek.

A Településképi Arculati Kézikönyv több képzőművészeti alkotást is bemutatott, melyeket a helyi védelemre javasolunk, ezért itt is rövid bemutatásra kerülnek.

Marek Brzózka (2016) 1956-os emlékhely

Tóth Sándor: Szent István szobor (2000)

Mindenki keresztje
(temető területén)

Harangláb

A kopjafát 1849-ben meggyilkolt két honvédtiszt, Gracza Antal és Záhony István emlékére állították. A falu főterére a millenniumi rendezvények keretén belül került be. 2000. március 15-én tartották az első megemlékezést.

Kút

Kopjafa

Mindkét tér elem az önkormányzat előtti közkertben áll.

Ócsay Károly
Móra Ferenc mellszobra (1980)

Felszabadulási emlékmű (1982)

1944. szeptember 11-én egy Handley Page Halifax típusú gép repült Lengyelország felé. A brit irányítással működő 1586. Különleges Műveleti Század hét fős lengyel személyzete a varsói felkelés résztvevőinek akart légi úton segélyszállítmányt eljuttatni, amikor hajnali 3 órakor a mai Ruzsa fölött üldözőbe vette, majd lelőtte repülőjüket egy német éjszakai vadászgép. Mindannyian szörnyethaltak, és ma a solymári brit katonai temetőben nyugszanak.

A Ruzsa felett lelőtt lengyel katonáknak állítottak emlékművet a tragédia 68. évfordulójához kapcsolódva a településen. A Szegeden élő Brzózka Marek szobrászművész alkotása.

Marek Brzózka (2012)
Lengyel repülősök emlékműve

3. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése

3.1./ A települési értéktárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése.

3.1.1./ Településhálózati és tájhasználati változás

Ruzsa község településhálózati szerepkörében, valamint a táj használatát illetően hosszú távon nem várható számottevő változás.

3.1.2./ Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

Az új településfejlesztési koncepcióban foglalt célok, valamint az új településrendezési eszközök jelentős településszerkezeti-, területhasználati-, beépítettségi változást nem okoznak sem a belterületen, sem a külterületen. Kisebb volumenű új lakóterület, valamint gazdasági területfejlesztés várható.

3.1.3./ Infrastrukturális változás

A községet érintően jelentős infrastrukturális változás nem várható a településfejlesztési koncepcióban és a településrendezési eszközökben szerepeltetett célok alapján.

3.1.4./ Történeti településszerkezetet érintő következmények

A településszerkezetet érintő érdemi változás nem várható. Új lakóterületek, valamint gazdasági területek helykijelölése az örökségvédelmi szempontok figyelembevételével történhet.

3.2./ Az 3.1./ pontban szereplő változások hatásai

3.2.1./ a régészeti örökségre

A településfejlesztési koncepció és most készült/felülvizsgált/ településrendezési eszközökben lefektetett javaslatok, szabályozások a régészeti értékeket nem veszélyeztetik, illetve a helyi építési szabályzat rögzít olyan előírásokat, hogy ha régészeti érték közelében történne bármi nemű építkezés, akkor mi a teendő az objektumok védelmében.

3.2.2./ a történeti településre, település- és tájszerkezetre

A településfejlesztési koncepció és most készült/felülvizsgált/ településrendezési eszközökben lefektetett javaslatok, szabályozások a település- és tájszerkezetet nem veszélyeztetik.

3.2.3./ a települési értéktárban szereplő helyi értékekre

Ruzsán a jelenleg már helyileg védett objektumokra nincsenek káros hatással a településrendezési eszközökben lefektetett jogok és előírások.

3.2. Régészeti örökség

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY
RUZSA KÖZSÉG TERÜLETÉRŐL

LŐRINCZY GÁBOR

régész

Szakértői nyilvt.: Sz-17/2007

Szeged, 2018

TARTALOM

<i>1. BEVEZETÉS.....</i>	<i>3</i>
<i>2. TERMÉSZETFÖLDRAJZI KÖRNYEZET.....</i>	<i>5</i>
<i>3. RUZSA KÖZSÉG TERÜLETÉNEK RÖVID TELEPÜLÉSTÖRTÉNETE.....</i>	<i>8</i>
<i>4. A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ELKÉSZÍTÉSE SORÁN FIGYELEMBE VÉTELRE JAVASOLT RÉGÉSZETI SZEMPONTOK.....</i>	<i>12</i>
<i>5. A RUZSÁN ELŐKERÜLT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK KATALÓGUSA.....</i>	<i>14</i>
<i>NYILATKOZAT.....</i>	<i>39</i>

1. BEVEZETÉS

A Ruzsa község területére vonatkozó régészeti szempontú örökségvédelmi hatástanulmány a B&B '99 Bt. (Szeged, Debreceni u. 16/a., adószám: 20356781-2-06) felkérésére készült, a község készülő településrendezési tervéhez. Tartalmazza a község határában nyilvántartott régészeti lelőhelyek megnevezését, helyrajzi számát, szöveges ismertetését, illetve az előke-rült leletanyag alapján adott korhatározását, az országos azonosító számukat, a lelőhelyek kö-zéppontjának koordináta adatait és a 1:10 000-es térképszelvény részleteken a lelőhelyek ma ismert kiterjedését. Munkánk során áttekintettük a szegedi Móra Ferenc Múzeum régészeti gyűjteményét és régészeti adattárát, a Csongrád Megyei Kormányhivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály nyilvántartását, valamint a vonatkozó szakirodalmi adatokat. A köz-ség északi határában nem történt régészeti terepbejárás, ezért innen nem ismerünk régészeti adatokat. A lelőhelyekből levonható tanulságok alapján röviden ismertetjük a terület telepü-léstörténetét és a készülő településrendezéssel kapcsolatos javaslatainkat.

A tanulmány elkészítéséhez az alábbi forrásokat használtuk fel:

- ANDÓ 1969 Andó M.: *Alsó-Tiszavidék*. In: A tiszai Alföld. Budapest 1969.
- BENDE-LÖRINCZY-TÜRK 2002 Bende L. – Lőrinczy G. – Türk A.: *Honfoglalás kori temetkezés Kiskundorozsma-Hosszúhát-halomról. — Eine landnahmezeitliche Bestattung von Kiskundorozsma-Hosszúhát-Hügel*. MFMÉ – StudArch 8 (2002) 351–402.
- BORSY 1977 Borsy Z.: *A Duna–Tisza köz-i Hátság homokformái és a homokmozgás szakaszi*. In: Alföldi Tanulmányok I. Békéscsaba 1977, 43–58.
- CSÁNKI 1890 Csánki D.: *Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában*. Budapest 1890.
- FEHÉR-ÉRY-KRALOVÁNSZKY 1962 Fehér G. – Éry K. – Kralovánszky A.: *A Közép-Duna-medence magyar honfoglalás és kora Árpád-kori sírleletei*. RégTan 2, Budapest 1962.
- JUHÁSZ 1989 Juhász A.: *A szegedi táj tanyái*. MFMÉ 1983/84-2, Szeged 1989.
- KÜRTI 1983 Kürti B.: *Az avarok kora*. In: Szeged története 1. Szerk.: Kristó Gy. Szeged 1983, 162–208.
- LAKATOS 1983 Lakatos P.: *A szarmaták kora*. In: Szeged története. Szerk.: Kristó Gy. Szeged 1983, 118–124.
- LASZLOVSZKY 1986 Laszlovszky J.: *Tanyaszerű települések az Árpád-korban*. In: Falvak, mezővárosok az Alföldön. AJMK 4, Nagykőrös 1986.
- LÖRINCZY 2004 Lőrinczy G.: *Örökségvédelmi hatástanulmány Ruzsa község területéről*. Szeged 2004.
- MAROSI 1967 Marosi S.: *Megjegyzések a magyarországi futóhomokterületek genetikájához és morfológiájához*. Földrajzi Közlemények 1967/3, 231–255.
- MAROSI-SOMOGYI 1990 Marosi S – Somogyi S.: *Magyarország kistájainak katasztere I*. MTA Földrajztudományi Kutató Intézet. Budapest 1990.
- MÉSZÁROS 2012 Mészáros P.: *Jelentés helyszíni szemléről - Ruzsa, külső-(felszíni)csorvai-csatorna*, Szeged 2012.

- MIHÁLTZ 1953 Miháltz I.: *A Duna–Tisza köze déli részének földtani felvétele*. A Magyar Állami Földtani Intézet jelentése 1950. évről. Budapest 1953, 113–138.
- NAGY 1996 Nagy V.: *Ruzsa község régészeti topográfiája és településtörténete*. Egyetemi szakdolgozat. Szeged 1996.
- MNH 1973 *A Magyar Népköztársaság helységnévtára*. Budapest 1973.
- PÉCSI 1960 Pécsi M.: *A Duna–Tisza köze geomorfológiai problémái*. Földrajzi Közlemények 84 (1960) 23–29.
- REIZNER 1891 Reizner J.: *Szeged vidéki leletekről. Szeged vidéki pusztatemplomok és a kereseti harang*. ArchÉrt 11 (1891) 166–167.
- REIZNER 1895 Reizner J.: *A szeged-csorvai Árpád-kori füstölő*. ArchÉrt 1895, 361–365.
- REIZNER 1899 Reizner J.: *Szeged története I*. Szeged 1898.
- SÁNTA 2004 Sánta G.: *Zákányszék régészeti topográfiája és vázlatos településtörténete*. Szakdolgozat Szeged 2004.
- SZABÓ 1966 Szabó I.: *A falurendszer kialakulása Magyarországon*. Budapest 1966.
- SZEGFÜ 2001 Szegfű L.: *A ruzsai táj története a török kor végéig*. In: *Ruzsa története és népelete*. Szerk.: Marjanucz L. Szeged 2001, 52–64.
- SZÉLL 1940 Széll M.: *Elpusztult falvak, XI–XVI. Századi régészeti leletek Szeged és Hódmezővásárhely határában*. Dolg 1940, 159–180.
- TÖMÖRKÉNY 1913 Tömörkény I.: *Adatok az Alföld régészeti térképéhez*. MuzKönyvÉrt 1913, 240–248.
- TROGMAYER 1963 Trogmayer O.: *Beiträge zur Spätbronzezeit des südlichen Teils der Ungarischen Tiefebene*. Acta ArchHung 1963, 85–122.
- TROGMAYER 1985 *A szegedi nagytáj bronz- és kora vaskorának néhány kérdéséről*. Acta Ant et Arch 1985, 3–16.
- VASS 1870 Vass Gy.: *Archaeologiai levelek*. ArchÉrt 1870, 237–239.

2. TERMÉSZETFÖLDRAJZI KÖRNYEZET

A terület északnyugatról Pusztamérgessel, északkeletről Ülléssel, keletről Zákányszékkel és Mórahalommal, délről Ásotthalommal, nyugat felől pedig Öttömössel határos. Területe 84,68 km².

A vizsgált terület nem képez földrajzilag zárt egységet, a Duna–Tisza közének délkeleti részén helyezkedik el, amely 7400 km²-nyi kiterjedésével Magyarország legnagyobb futóhomok területe (MAROSI 1967, 231). A terület a fent említett mezorégióon belül, szűkebben értelmezve a Dorozsma–Majsai-homokhátnak nevezett kistáj része (MAROSI–SOMOGYI 1990, 83).

A Duna–Tisza közének középső részét Duna–Tisza-közi hátságnak nevezik, mely nyugat felől élesen elhatárolódik az egykori Dunavölgytől, keletre pedig a Tiszavölgy felé fokozatosan alacsonyodva lejt. A hátság közepének nyugati része a legmagasabb (MIHÁLTZ 1953, 114). A kistáj területének tengerszint feletti magassága 80–140 m (MAROSI–SOMOGYI 1990, 83).

A Hátság felszín közeli rétegei szélhordta lerakódások, nagy részben futóhomok, kisebb részben lösz (MIHÁLTZ 1953, 114). A Duna–Tisza közi hátság a Duna hordalékkúpja, a folyó változó intenzitással az újpleisztocén közepéig építette hordalékkúpját, fokozatosan nyugatabbra tolódott, és lassanként elfoglalta mai völgyét. A területen megszűnt a folyóvízi tevékenység, s ettől kezdve a szél eolikus felszínformáló tevékenysége vált meghatározóvá.

A Hátságon a homokmozgásnak több szakasza különíthető el. A Würm utolsó glaciális idején, a hideg, száraz éghajlat következtében az erős északnyugatias szelek futóhomokot fújtak ki a hordalékkúpok folyóvízi anyagából. Így mintegy 25-26 ezer évvel ezelőtt kezdődött meg az a folyamat, amelynek következtében kialakultak a terület jellemző felszíni formái: szélbarázdák, garmadák, maradékgerincek, parabolabuckák valamint deflációs eredetű lapos felszínek. Kb. 20 ezer évvel ezelőtt indul meg elszórtan a homokbuckák löszös köpenyének képződése, melyet az időjárás kedvezőbbé válása és így a homokmozgás mértékének csökkenése tett lehetővé. A késő glaciális követő preboreális szakaszban megindult a fokozatos erdősödés, így a sűrűsödő növénytakaró védelmet nyújtott a homokfelszínnek, megállítva a homokmozgást. A boreális fázisban az éghajlat fokozatos szárazabbá válása miatt az átalakuló növénytakaró nem tudta tovább útját állni az újra meginduló homokmozgásnak. A boreális szakasz homokmozgásai azonban jóval kisebb mértékűek voltak és különösen a hordalékkúp keleti, délkeleti területein a talajvíz viszonylagos közelsége miatt a növényzet megfelelő védelmet biztosított a szélerózió ellen. Mivel a felszín ebben az időszakban védettebb volt, ezért ekkor már nem folytatódhatott a korábban említett deflációs eredetű laposok képződése sem.

A legfiatalabb homokmozgások már a természetbe beavatkozó ember tevékenységével kapcsolatosak. Különösen a 18–19. században az erdőirtások miatt újra megindult a futóhomok mozgása. A létrejött formák azonban lényegesen kisebbek, mint a korábbiak. A homokmozgásnak ezen újabb szakaszát tehát a korábbi formák szétDarabolódása jellemzi (BORSY 1977, 50–53).

A hátság felszínén nagyobb formacsoportokat alkotnak a futóhomokformák, buckák, szélbarázdák, garmadák, hosszanti homokbuckák és a köztük lévő mélyedések (PÉCSI 1960, 25).

A Dorozsma–Majsai-homokhát területén a gyengén tagolt homoktérshíznak, illetve a majdnem teljesen lapos felszín a jellemző. Az esetleges területi eltéréseket különböző tényezők magyarázhatják, így a szelek iránya és erőssége, a felszín növényzettel való fedettségének mértéke, a homokmozgás időtartama, a domborzati és talajviszonyok (BORSY 1977, 43–44).

A terület legjellemzőbb homokformái közé tartoznak a szélbarázdák, hosszúságuk 20–500 m, szélességük akár 25–200 m is lehet. Akadnak közöttük rövidebbek és hosszan elnyúlók, keskenyek vagy ovális alakúak. A szélbarázdákból kifújó homok általában különböző méretű garmadákba

halmozódott, amelyek leginkább ovális alaprajzú hosszanti garmadák. A szélbarázdás felszínek jellemző formája a maradékgerinc.

A Dorozsma–Majsai-homokhát területének jellemző homokformái a deflációs laposok. Ezek többnyire — az uralkodó széliránynak megfelelően — ÉNy–DK-i irányban helyezkednek el és a terület közel 1/4-ét teszik ki (MAROSI–SOMOGYI 1990, 83). A minden oldalról zárt deflációs laposok hossza gyakran 2 km-nél is több. Deflációs eredetüket a tőlük D-re fekvő nagy tömegű, akkumulációs eredetű homok igazolja. A régebbi kutatás korábbi Duna-ágaknak értékelte ezeket a mélyedéseket, de a Duna folyami üledékei jóval mélyebben jelentkeznek, valamint ezek a DK-nek tartó völgyek olyan keskenyek (20–200 m), hogy nem képzelhetők el elhagyott folyóágaknak. A bennük található homok jelentős része futóhomok, amelyre mésziszap, illetve réti agyag, réti mészkő települ. Ez is mutatja, hogy lassan folyó, időnként stagnáló vizek alakították ki, melyek a Duna–Tisza köze vízválasztójától DK-nek, a Tisza felé tartottak (PÉCSI 1960, 24; BORSY 1977, 44–45). Ezeket a mélyedéseket a népi elnevezés szerint nevezzük laposoknak. Tél végi és tavaszi magas vízállások, vadvizek idején vízzel telnek meg. Vízigyűjtő területük igen nagy, vizük ÉNy-ról DK felé szivárog. Ezért a Hátság legmagasabb részein alig van karbonátkiválás, DK-re, Szeged környékén egyre erősebb. A laposok vize mindig szódás, ezek a Duna–Tisza-köz szikesei. Így alakul ki a már említett mésziszap, amely laza, kézzel könnyen szétmorzsolható, fehéres anyag a laposok mélyedéseiben, illetve a réti mészkő, amely akkor alakul ki, ha szilárd karbonát cementezi össze a homokszemeket (MIHÁLTZ 1953, 132–133).

Éghajlat. Meleg, száraz terület. Az évi csapadékösszeg 570–590 mm. Sorrendben az É-i, ÉNy-i, DK-i a három leggyakoribb szélirány.

Vízrajz. A kistáj területén a Tiszához ÉNy–DK-i irányban egymással párhuzamosan számos csatorna vezeti le az időszakos belvizeket, így szűkebb területünkön két, a Domaszé-ki- és a Széksóstói-főcsatorna. Egészében száraz, vízhiányos terület. A talajvíz a kistáj nagyobb részén ugyan 2 m-nél magasabban található, mennyisége azonban nem számottevő.

Talajok. Területünkön a futóhomok, illetve a humuszos homoktalajok a jellemzőek (MAROSI–SOMOGYI 1990, 84–86).

3. RUZSA KÖZSÉG TERÜLETÉNEK RÖVID TELEPÜLÉSTÖRTÉNETE

A község nagyon fiatal, mai közigazgatási területe 1950-ben alakult ki, amikor az Átokháza és a Csorva kapitányság egy részét Ruzsajárás néven egyesítették. A település nevét 1950 augusztusában Csorvára, 1957 áprilisában Ruzsára változtatták (MNH 1973, 987).

A Duna–Tisza közti Hátság K-i határa geomorfológiailag élesen elválk a Tisza árterétől. A határ nagyjából a Felgyő–Csanytelek–Baks–Sándorfalva–Röszke településeket összekötő vonallal jelölhető (ANDÓ 1969, 142). Ettől a vonaltól Ny-ra a homokhátság lényegesen kedvezőtlenebb életlehetőségeket biztosított a betelepülő ember számára.

Az élővizek a létfenntartás szempontjából mindig meghatározó jelentőségűek voltak. Ezért voltak fontosak tehát a terület kb. 1/4-t kitevő vizenyős laposok, amelyeknek egy része lefolyástalan volt ugyan, de áradáskor vízzel telt meg, s halállományban — legalábbis idősa-kosan — bővelkedhetett. Leginkább az állattartás szempontjából volt döntő a víz közelsége, hiszen a terület fő vonzerejét a dús fűvű legelők jelentették, bár K felé haladva egyre növekszik a rosszabb minőségű szikes legelők aránya. Nem lehet tehát véletlen, hogy elsősorban állattartással foglalkozó népek telepedtek meg a területen. A nagy kiterjedésű telepek mindig a laposok partjain találhatóak, kisebb településnyomok, szórványok ezektől távolabb is előke-rültek, bár az is igaz, hogy egyetlen lelőhely sem fekszik a laposoktól néhány száz méternél távolabb.

A régészeti leletek tanúsága szerint az őskori telepnyomok a Domaszéki-főcsatorna partján és a Széksóstói-főcsatorna környékén helyezkednek el. A legidősebb, így a legelső településnyomot a rézkorból ismerjük. Bár rézkori népesség jelenlétére csak ez az egyetlen településnyom utal, ez azonban nem jelenti azt, hogy a megtelepedés ennyire szórványos lett volna a rézkor folyamán. Az állattenyésztő életmóddal magyarázható, hogy ebben a korszakban a települések rövidebb ideig lakottak, egyrétegűek, így nyomaik is szórványosak, kevésbé regisztrálhatóak.

A területről a következő, már jelentősebb emlékcsoport a bronzkor tárgyi hagyatéka. A korai bronzkor emlékanyaga egyelőre nem azonosítható a területen, de a közelebbről nem korhatározható kerámiaanyag egy része feltehetően a kora bronzkorból származhat. Biztosab-ban meghatározható leleteket csak a bronzkor későbbi időszakából ismerünk. A középső bronzkor időszakára egy lelőhely keltezhető (Vatya-kultúra), illetve Reizner János említést tesz egy bronzlándzsáról és kardról, amely 1888-ban került elő Csorván (REIZNER 1891, 357), majd azóta elveszett, közelebbi lelőhelye pontos adatok híján nem meghatározható.

Lényegesen gazdagabb az ún. halomsíros kultúra emlékanyaga, 13 ismert lelőhellyel képviselteti magát a község határának területén. Legfiatalabb csoportjának beáramlását köve-tően, annak hatására alakul ki a Csorva-csoport a Reinecke BD periódusban (TROGMAYER 1985, 7). A község területéről ismert a névadó temető (TROGMAYER 1963), mely a csatornák partján elhelyezkedő teleplelőhelyektől kissé távolabb található. További kutatásokat igényel azon problémakör, hogy a Csorva-csoport kialakulásában a halomsíros elemek mellett milyen szerepe volt a helyi, továbbélő kultúráknak, illetve a tiszántúli Gáva-kultúrával való kapcsolat részletesebb felderítése érdemel különös figyelmet.

A vaskort egyetlen lelőhely és viszonylag jellegtelen kerámiaanyag reprezentálja, ezzel szemben a szarmata kori emléanyag rendkívül sűrű településhálózatot mutat, 29 lelőhely sorolható a korszakba. Az őskori lelőhelyekhez hasonlóan a települések az egykor vízjárta területek partjait

követik. A források tanúsága szerint a Duna–Tisza köze teljes területének benépesülése már a 2. században megtörténhetett (LAKATOS 1983, 119), és valóban, az emléktárgyak mennyisége egyre növekszik, a legtöbb a késő szarmata időszakból való. Nagy kiterjedésű telepüket szinte minden esetben vízpartokon találjuk meg.

A Duna–Tisza közének területe nem tartozik a legkorábbi avar szállásterületek közé. A Tiszától nyugatra a legkorábbi temetkezések a kundombi temető területén történtek, ez azonban inkább a terület stratégiai fontosságát mutatja, s nem a tényleges megtelepedésre utal (KÜRTI 1983, 189). A 670 utáni időszakban bizonyos átrendeződés következett be és a Duna–Tisza közén új települések jelentek meg. Területünk a Tisza jobb partján most már csatlakozott az avar szállásterülethez (KÜRTI 1983, 189–190; KÜRTI 1986, 28–29). Az avar kori emléktárgyat a településnyomok mellett egy 27 síros temetőrészlet is reprezentálja a község határában (Honvédsordűlő), mely az avar kor második feléből származik.

Az ismert, nem túl kedvező természetföldrajzi jellemzőknél fogva már nem meglepő, hogy a Duna–Tisza köze nem tartozik a honfoglalók által megszállt legkorábbi szállásterületek közé, de későbbi birtokbavételét áttételesen a tágabb területről előkerült több sírlelet is igazolja (BENDE–LŐRINCZY–TÜRK 2002). A honfoglalás kori emléktárgyat a község területén egyetlen szórványlelet, egy pántkarperec képviseli, mely azonban mégis hordozza azt a fontos információt, hogy a területen legalább egy 10. századi temetővel kell számolnunk.

A honfoglaló magyarok beköltözését és berendezkedését követően, az Árpád-korban a falvak egész láncolata alakul ki. Kétségtelenül az Árpád-korban a legsűrűbb a településhálózat a területen, számos, az Árpád-korra keltezhető település ismert a területről, s igen nagy a szórvány leletek száma is. Sajnos a területre vonatkozóan írott forrás, okleveles adat nincs, így csak a régészeti leletekre támaszkodhatunk.

A község határában három templomhely és temető található (12., 41., 66. lelőhely), és innen került elő egy kivételesen szép lelet, egy román kori füstölő és a kereseti harang.

A terepbejárás tapasztalatai szerint rendkívül szórt településrendszer jellemzi a kor-szak lelőhelyeit. A lelőhelyek egy része nagy kiterjedésű — esetleg több száz méter hosszan elnyúló —, nagy mennyiségű leletanyagot szolgáltatott és a vízjárta laposok partján helyezkedik el, ahogy már említettük, a községben lokalizálható templomhellyel is rendelkezik (12. és 66. lelőhely). Igen nagy számban kerültek elő néhány cserépből álló szórványleletek, melyek néhány m átmérőjű területen, most már nem minden esetben következetesen a vízpartokon, hanem számos alkalommal attól távolabb helyezkedtek el. Más korszakok lelőhelyein is előkerültek szórványként Árpád-kori cserepek, de ezek leginkább az utóbbi típussal állnak rokonságban. Az újabb szakirodalom ezeket tanyaszerű településeknek nevezi, amelyek nyilván egy-egy kis telepet jelentenek, hiszen amennyiben egybefüggő telepek lennének, úgy több km-es falvak meglétével kellene számolni, amelyet az eddigi településfeltárások nem igazolnak (LASZLOVSZKY 1986, 136–138). Mindamellét földrajzi adottságuk is megszabja kiterjedésüket, egy részük esetleg csak ideiglenesen volt lakott (pl. halásztanya), vagy tovább nem fejlődött településcsírának tekinthető. A korszak falvaihoz két ismert templomos helyet is kapcsolhatunk.

A terepbejárás tapasztalatai azt mutatják, hogy a korai települések nagy része a 13. század végére elpusztult. A pusztulás minden bizonnyal nem magyarázható csak a tatárjárás okozta pusztítással, hanem valószínűleg az Európa-szerte meginduló pusztásodás folyamatával is

kapcsolatban van, amelynek legjelentősebb korszaka a 14–15. század (SZABÓ 1966, 141–142, 185). Az elnéptelenedett, homokos területekre IV. Béla kunokat telepített, akik a kezdetektől fogva háborút folytattak a szegediekkel a legelőterületek használatáért. Ennek során sajátos birtokviszony fejlődött ki: a szegedieknek a kunokkal közös legeltetési és használati joga lett. Később a kunok is letelepedtek, sokan beköltöztek a nagyobb városokba. A 15. században a háborúk és a pestis következtében egyre inkább elnéptelenedett a kunok szál-lásterülete. 1462-ben Mátyás királya Duna–Tisza közti homokpuszta egy részét Szeged városának adományozta, de a birtokharc tovább folytatódott, egészen a törökök megjelenéséig (REIZNER 1899, 64–65, CSÁNKI 1890, 677). Buda 1526-os kirablása után a török sereg kettévált, egy részük a Duna, másik részük a Tisza mentén haladt Szeged felé. A Duna–Tisza közti területeket ismét kegyetlenül felprédálták. 1453-ban Szeged városa is idegen fennhatóság alá került. A kedvezőtlen adórendszer miatt a kis települések fokozatosan elnéptelenedtek, a birtokviszonyok kaotikussá váltak (REIZNER 1899, 92, 109, 138).

A török uralom után a Duna–Tisza közti homokpuszták javarészt Szeged tulajdonába kerültek (REIZNER 1899, 301). III. Károly megerősítette a város jogait és 1731-ben Kistelek, Rösze, Zákány, Kereset, Csorva, Öttömös pusztákkal gyarapította határát (JUHÁSZ 1989, 20).

Szegednek a többi alföldi mezővároshoz hasonlóan nagy, övezetes külterülete volt: szőlők, szántók, kaszálók és legelők. Bizonyos, hogy ezek az övezetek már évtizedekkel korábban elhatárolódtak. Községünk a szeged-alsóvárosi kaszáló övezetben feküdt, illetve egyes területei külső legelők, ún. puszták voltak. Új szállások és tanyák főként a kaszáló részekben alakultak ki, ahol a földeket gyakran felszántották. Az eddigi megfigyelések szerint a 18. században ugyanazokat a határrészeket népesítették be, melyek az Árpád-korban is települések lehettek (JUHÁSZ 1989, 21, 26, 28–29).

4. A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ELKÉSZÍTÉSE SORÁN FIGYELEMBE VÉTELRE JAVASOLT RÉGÉSZETI SZEMPONTOK

Ruzsa község közigazgatási területéről összesen 108 nyilvántartott régészeti lelőhelyet ismerünk, melyek helye túlnyomó többségében azonosított, illetve jól dokumentált régészeti terep-bejárásból származik. A mellékelt térképeken jelölt lelőhelyek kiterjedése azonban csak viszonylagos, ugyanis a módszer sajátosságából adódóan a korabeli település lehetséges kiterjedésének egy részét, a talajművelés során a földfelszín fölé került maradványait jelzi, tehát a lelőhelyek környezetében is várható régészeti maradványok előkerülése.

Az említett lelőhelyek többsége felszíni telepnyom, amely módszeres régészeti terep-bejárás során került elő. Ezek a településnyomok mindenütt megtalálhatóak a bejárható, tehát állóvizekkel vagy erdővel nem fedett, nem bekerített, mezőgazdasági művelés alatt álló területeken, illetve markánsan kísérik az egykori élővizek magaspartjait.

A belterületen ilyen terepbejárás értelemszerűen nem végezhető, innen ilyen típusú nyilvántartott régészeti lelőhelyet nem ismerünk. A község északi határában nem történt régészeti terepbejárás, ezért innen sem ismerünk régészeti adatokat. Fontos felhívni a figyelmet arra, mivel a belterületen az adatgyűjtés problematikus és az északi sáv régészetileg ismeretlen, ezért az ide tervezett létesítményeket — a domborzati és vízrajzi helyzet ismeretében — a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal minden valószínűség szerint egyedi elbírálásban fogja részletesíteni, és az engedélyezést további helyszíni bejáráshoz, próbaásatáshoz kötheti.

Mivel a régészeti terepbejárás a régészeti jelenségek közül elsősorban a településnyomok felderítésére alkalmas, csak véletlenszerűen szolgáltat adatokat a régészeti lelőhelyek számszerűen másik legjelentősebb csoportját kitevő, a felderített településekhez tartozó temetők, temetkezések elhelyezkedésére vonatkozóan. Mivel a temetők helyére más területek esetében is a legritkábban utalnak földfelszíni leletek, váratlan előkerülésükre az esetleges földmunkák, mezőgazdasági művelés (pl. erdő-, gyümölcsös telepítés, talajlazítás vagy más, az átlagosnál mélyebb földmunkával járó tevékenység) során számítani kell. Van adatunk templomok maradványairól is (12., 41. és 66. lelőhely).

A településnyomok szóródása alapján azt mondhatjuk, hogy minden az emberi megtelepedésre alkalmas területet régészeti érdekű területnek kell tekinteni, különösen az élővizek, természetes vízfolyások, semlyékek magaspartjait, illetve a közelükben húzódó földhátakat. Ilyen terület a község határában számos akad.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a halmokat a kulturális örökségvédelmi törvény mellett a természetvédelem is védetségben részesíti.

A régészeti lelőhelyek és régészeti érdekű területekre vonatkozó legfontosabb törvényi szabályozást a kulturális örökség védelméről szóló 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet tartalmazza.

Amennyiben a fejlesztésekkel nem kerülhető el a régészeti lelőhely bolygatása, a törvény erre az esetre a munkálatokat megelőző régészeti feltárást ír elő, amelynek költségei a mindenkori beruházót terhelik. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden földmunkával járó beruházás (pl. építési, közműfektetési tevékenység, bármilyen nyomvonalas létesítmény, erdősítés, bányanyitás, halastó vagy öntözőcsatorna létesítése stb.) szakhatósági engedélyhez kötött, melyet már a tervezési

szakaszban be kell szerezni a Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatal Hatósági Főosztály II. Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályától (6722 Szeged, Rákóczi tér 1.)

A régészeti leletek váratlan, a régészeti feltárás esetén kívüli előkerülésére vonatkozó eljárásról is rendelkezik, melynek értelmében a váratlanul előkerülő leleteket a helyi jegyzőnek vagy a területileg illetékes múzeumnak (*Móra Ferenc Múzeum, 6720 Szeged, Roosevelt tér 1-3, tel.: 62/549 040*) kell bejelenteni, a terület érintetlenségét a régész szakember helyszíni szemléjéig biztosítani (1 napon belül), s a mentőfeltárás elvégzését lehetővé tenni.

5. A RUZSÁN ELŐKERÜLT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK KATALÓGUSA

41003, Ruzsa 1. lh.: Honvédsor dűlő, Jakus-tanya. 1974. december 1-én Jakus András ruzsai lakos (Ruzsa 817.) tanyája közelében homokkitermelés közben koponyára bukkant. A leletbejelentést követően Dr. Trogmayer Ottó helyszíni szemléje után a területen leletmentő ásatás kezdődött, melynek során 1974. december és 1975. február között 27 avar kori sírt tártak fel. Az ásató véleménye szerint a temető délkeleti szélét sikerült megtalálni, míg északkeleti, északnyugati és délnyugati irányban továbbterjedhet a sírmező. Az előkerült leletegyüttesek alapján a temető az ún. közép és késő avar korra datálható. MFM Rég. Ad. 132-76, 292-76, 41-75, 42-75, 1285-89. Fotótár: 34480-34481, 19259-19281, 19282-19331, 19332-19336, 19337-19361.

41003

41015. Ruzsa 2. lh.: Csorva 1009., Szabó-tanya. A község délnyugati részén, az északkelet-délnyugat irányú, Öttömösre vezető műút nyugati oldalán, attól 250-300 méterre, a térképen is feltüntetett Király-tanya, Kis-tanya és Szabó-tanya között, a Temetődombnak nevezett részen van a lelőhely. 1957-ben Szabó I. 1009. számú tanyája mögötti homokhalomban talajforgatás közben edényekre bukkant. Bejelentése nyomán Trogmayer Ottó vezetésével leletmentő ásatás kezdődött, melynek során 1957 és 1958 folyamán összesen 82 hamvasztásos sírt tártak fel. Az ezt megelőző rigolózásnál kb. 40 sírt semmisítettek meg (TROGMAYER 1963, 85–122). Terepbejárás folyamán a fent leírt területen kb. 200x200 méteres területen közepes mennyiségű késő bronzkori, szarmata és avar szórvány töredék került elő.

41015

41021, Ruzsa 3. lh.: Balotai-csatorna. A község nyugati részén, az öttömösi határnál, a Balotai-csatorna és a határdűlő kereszteződésétől kezdődően délkeleti irányban mintegy 100-120 méter

hosszan és 80 méter szélességben van a lelőhely, ahol őskori és Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő. A lelőhely a Balotai-csatorna keleti oldalán nem folytatódott.

41021

41023, Ruzsa 4. lh.: Pálfi-erdő. A régi kisvasút nyomvonalától északra, a Ruzsáról Üllésre vezető műút egy északkelet-délnyugat irányú szakaszától keletre mintegy 900 méterre, a Pálfi-erdő déli szélétől 350-400 méterre egy szabad szemmel is jól látható, ellipszis formájú kiemelkedésen kb. 150x100 méteres körzetben késő bronzkori edénytöredékeket gyűjtöttek.

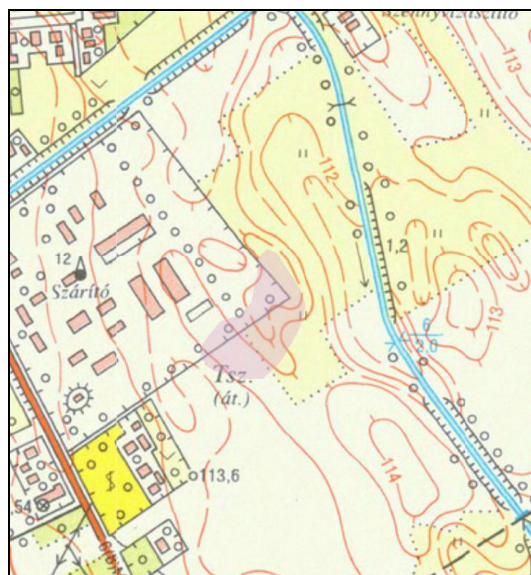
41023

41025, Ruzsa 5. lh: Pálfi erdő, Bóka-tanya. A Ruzsától Szegedre vezető műút egy északkelet-délnyugat irányú szakaszától nyugatra 500 méterre, a község keleti részén elterülő Pálfi-erdő délkeleti szélétől 350-400 méterre, a térképen is feltüntetett Bóka-tanyához tartozó földön, egy lapos, kb. 50 méter átmérőjű földhátan néhány őskori vagy jellegtelen népvándorlás kori töredéket találtak.

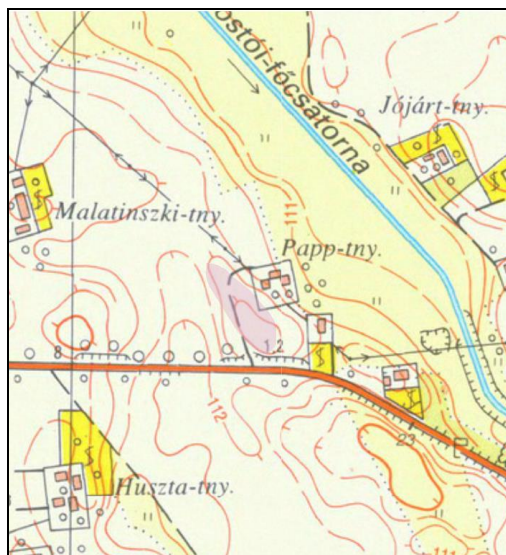
41025

41058, Ruzsa 6. lh.: Széksóstói-főcsatorna. A község belterületéhez közel, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú szakaszától nyugatra 100 méterre, a Szegedről a központba vezető műút keleti oldalán álló Katona-tanyától északkeletre mintegy 100 méterre a van lelőhely. Az előkerült kerámiatöredékek a térszínből alig kiemelkedő dombon sűrűsödtek. A vizsgált felszín mintegy 100x150 méter. A leletanyag kizárólag szarmata kori.

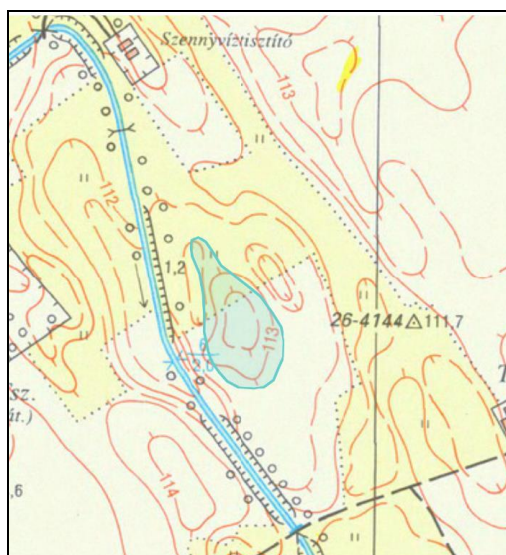

41058

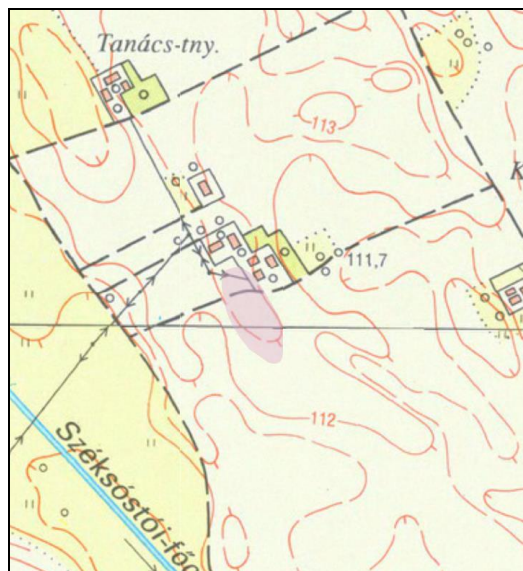
41059, Ruzsa 7. lh.: Szegedi műút. A Szegedről Ruzsára vezető műút északi oldalán, a 6. lelő-helytől délkeletre kb. 1 kilométerre, a térképen is jelölt Papp-tanya földjén, gazdasági épületei között és a ház körül az előző lelőhely szarmata anyagához nagyon hasonló összetételű lele-tekre bukkantak. A lelőhely minden bizonnyal az épületek alatt is folytatódik. A leletek a mű-úttól kicsit beljebb fekvő, környezetéből jól láthatóan kiemelkedő északnyugat-délkelet irányú földhát közelében sűrűsödnek. Maga a domb gazzal, cserjékkel borított, vizsgálhatatlan volt.

41059

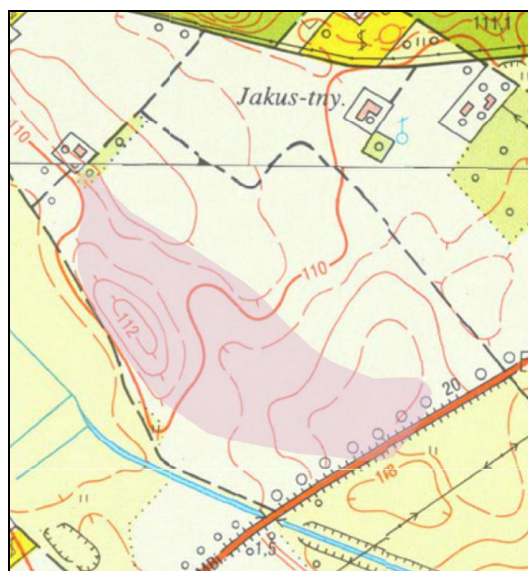
41060, Ruzsa 8. lh.: Széksóstói-főcsatorna II. A község belterületéhez közel, a déli határrész-ben, a Széksósi-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú szakaszának keleti partján, a Szeged-ről Ruzsára vezető műúttól kb. 500 méterre, a csatornát áthidaló Papp-tanyához vezető dülő-úttól északra 150-200 méterre van a lelőhely. A hajdani lapos érmederbe vájt csatornát kelet felől egy alacsony part kíséri, melyen kb. 250x100 méteres körzetben késő bronzkori edénytő-redékeket találtak.

41060

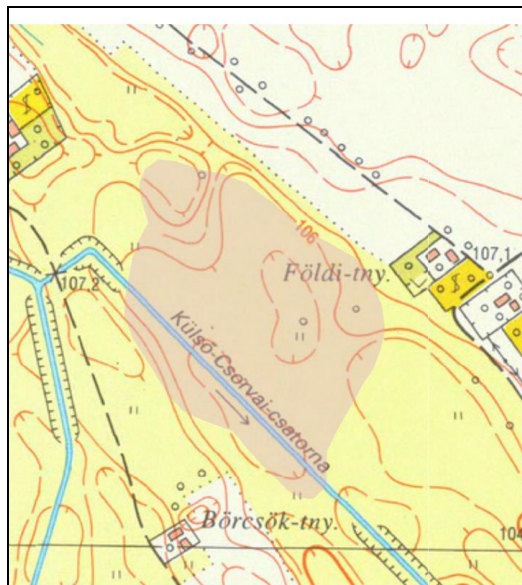
41061, Ruzsa 9. lh.: Tandori-tanya. A község déli határában, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú árkától keletre kb. 300 méterre, egy semlyékes rész északkeleti, enyhén emelkedő alacsony partján, a térképen is jelölt Tandori-tanya déli oldalán szórványos, őskorinak tűnő edénytőredékeket gyűjtöttek. A lelőhely kb. 80x100 méteres.

41061

41062, Ruzsa 10. lh.: Jakus-hegy. A község délkeleti részén van a Jakus-hegy, Szegedről Ruzsára vezető északkelet-délnyugat irányú műúttól északra 300 méterre, a Vágó erdőtől délnyugatra kb. 400 méterre, a térképen is jelölt Jakus-tanyától délnyugatra 400 méterre, a Szabó-tanyához tartozó földön, attól délkeletre mintegy 150-200 méterre. Délnyugati oldalán vízjárta, lapos semlyék vannak. 115 méteres magasságával jól kiemelkedik a környező sík térfelszínből. Hozzá kapcsolódóan egy alacsony, széles, lapos hát húzódik északnyugat-délkelet irányban. A Jakus-hegyen és környékén kb. 450-500x120-150 méteres területen, a Szabó-tanyától délre a szegedi műútig szarmata és Árpád-kori kerámiaanyag került elő. A műút másik oldalán és a tanyától északra nem kerültek elő edénytöredékek.

41062

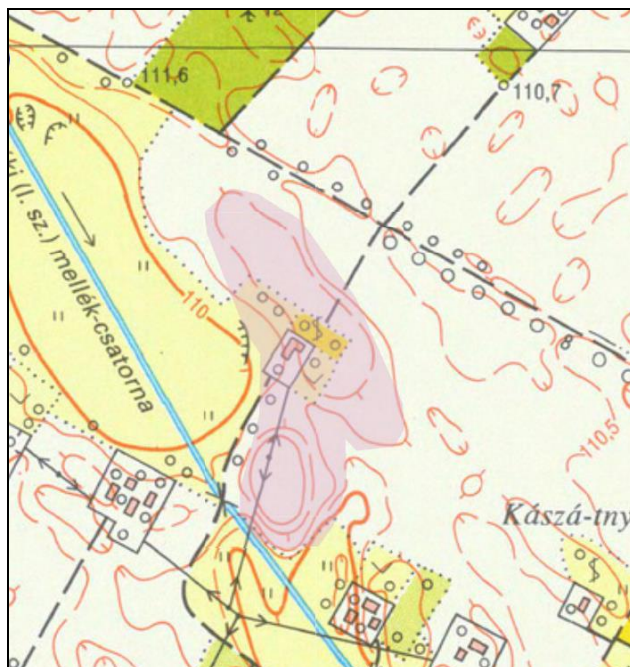
41063, Ruzsa 11. lh.: Földi-tanya. A község délkeleti részén, a Szegedről Ruzsára vezető északkelet-délnyugat irányú műúttól délre 550-600 méterre, a volt tsz-épülettől kb. 500 méterre délkeletre, a Földi-tanyától nyugatra kb. 50 méterre egy lapos, vízjárta területből szigetszerűen kiemelkedő, nagyjából északnyugat-délkelet irányú három dombháton és a köztük lévő alacsonyabb térszintű területen található a lelőhely. Nagyjából 350-400 méter átmérőjű foltban kerültek elő késő bronzkori és szarmata kori leletek.

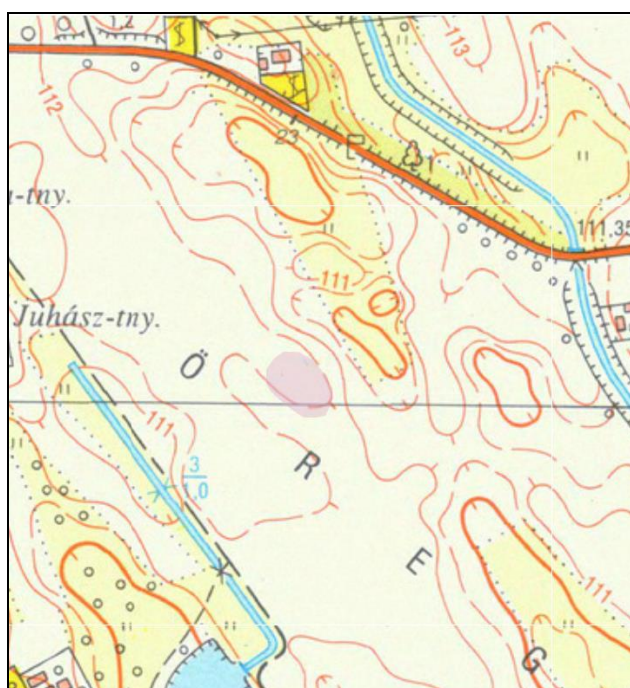
41063

41065, Ruzsa 12. lh.: Kereset-pusztai. Szeged és környéke egyik legrégebbi térképén, a Kaltschmidt Ábrahám által készített 1747-es felmérésén Kereset templomromos helyként, „locus ecclesiae”-ként van feltüntetve. Reizner János feljegyzései szerint a falak már a 19. század végén sem álltak, de a feltételezett templom helyén a dűlőt „Templomhegynek” hívják (REIZNER 1891, 166). A Tanács András és Czékus Károly bérföldjén álló kis halomból az 1870-es években würzburgi, 1554-es tallér került elő, amelyet a MNM-ba vittek. Ugyaninnen a 1870-es évek közepén szántás alkalmával az eke egy ép bronzharangot is felszínre hozott, ami a Szegedi Városi Múzeumba került (ltsz.: 1890/3) (REIZNER 1891, 167).

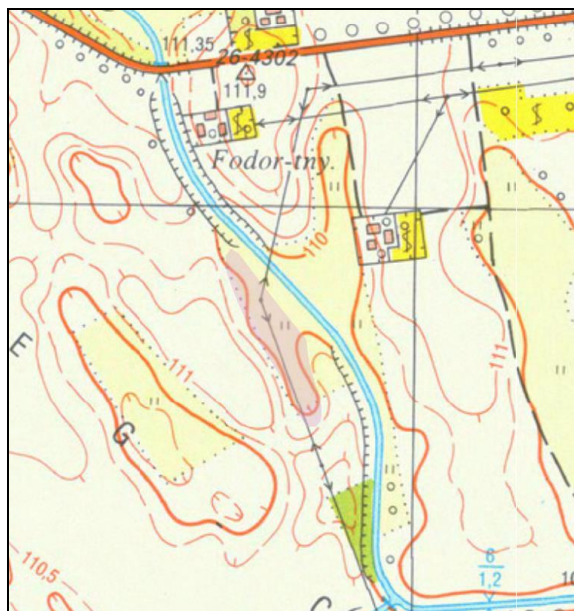
A Ruki-erdőtől északkeletre kb. 1 kilométerre, a Kereset-pusztán van a lelőhely, a ré-gen Templomhegynek nevezett dűlőben. A hajdani érmederbe vájt északnyugat-délkelet irá-nyú Domaszéki I. sz. mellékcsatornát északkelet felől egy magasabb hát kíséri, mely félkör-ívben az üllési határ felé északi irányban is folytatódik. E partos rész legmagasabb szakasza a Ruzsa–Üllés határdűlőtől mintegy 300 méterre, a térképen is jelölt Kasza-tanya földjén emel-kedik. A Domaszéki I. sz. mellékcsatorna mentén húzódó északnyugat-délkelet irányú, erősen lepusztult halmocskán és környékén, mintegy 350x100 méteres területen nagyobb részt kézzel formált és korongolt szarmata kori töredéket, kisebb rész késő Árpád-kori és kora középkori edénydarabokat gyűjtöttek. A hát központi részén a szántás következtében rengeteg emberi és állatcsont, téglá- és kötörmelék, valamint vastöredék került felszínre. A kerámiatöredékek a hát északi irányú nyúlványán is folytatódnak kb. 300 méter hosszúságban az itt álló Bernát-tanya udvarán és valószínűleg alatta is. E területen elsősorban késő Árpád-kori és kora közép-kori töredékeket találtak. A lelőhely keleti szélét a vegetáció miatt nem lehetett meghatároz-ni. Irodalom: VASS 1870, 238; REIZNER 1891, 166–167; REIZNER 1892, 235; TÖMÖRKÉNY 1913, 247; BANNER 1936, 248; KÖSZEGHY 1937, 20; SZÉLL 1940, 161, 168; ÉRI 1956, 150; BRESTYÁNSZKY 1970, 176; PATAY 1978A, 240; PATAY 1978b, 6.

41065

41097, Ruzsa 13. lh.: Öregcsorva. A határ déli részén, a Szegedről Ruzsára vezető műút északnyugat-délkelet irányú szakasztartól délre kb. 250 méterre, a térképen is feltüntetett mesterséges tótól északkeletre mintegy 300 méterre van a lelőhely. A lapos, vízjárta környezetből jól kiemelkedő, hosszú, keskeny, északnyugat-délkelet irányú földhát délkeleti részén, kb. 50-80 átmérőjű foltban szórványos Árpád-kori töredékekre bukkantak.

41097

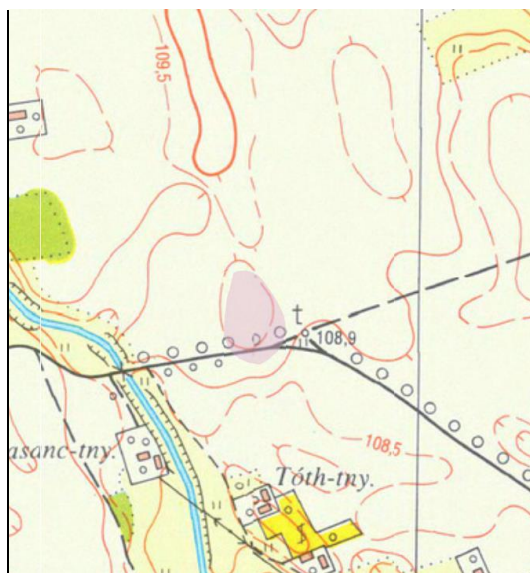
41098, Ruzsa 14. lh.: Öregcsorva. A határ déli részén, a Széksóstói-főcsatorna közel észak-dél irányú árkától nyugatra, a 13. lelőhelytől délkeletre mintegy 500 méterre, egy északnyugat-délkelet irányú, környezetéből alig kiemelkedő földhátan található a lelőhely. Lehet, hogy folytatódik a csatorna keleti oldalán is, de ez a rész terepbejárás idején nem volt vizsgálható. Az említett területen kb. 200x80 méteres területen közepes mennyiségű, szarmata kori és késő Árpád-kori edénytöredék került elő.

41098

41099, Ruzsa 15. lh.: Öregcsorva. Ugyanebben a határrészben a 14. lelőhelytől délkeletre kb. 500 méterre, a Széksóstói-főcsatornától nyugatra 100 méterre, egy hosszan elnyúló, széles, la-pos, északnyugat-délkelet irányú hát legdélebbi csücskében, kb. 100-123 méter átmérőjű területen, viszonylag nagy leletsűrűségben őskori, bronzkori, szarmata és Árpád-kori kerámiatöredékekre bukkantak.

41099

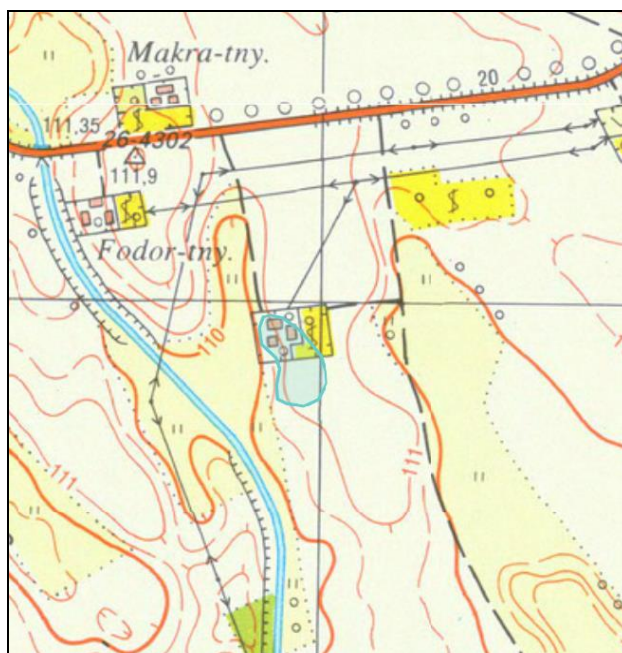
41100, Ruzsa 16. lh.: Öregcsorva. A határ déli részén, a Szegedről Ruzsára vezető műút északkelet-délnyugat irányú szakaszától délre kb. 1 kilométerre, a Széksóstói-főcsatorna előbb említett szakaszától keletre 100-120 méterre, a 15. lelőhelytől délkeletre 500 méterre, a térképen is feltüntetett Katona-tanya földjén van a lelőhely. A környezetéből erőteljesen kiemelkedő, megközelítőleg 80-100 méter átmérőjű dombon szórványosan Árpád-kori töredékek kerültek elő.

41100

41103, Ruzsa 17. lh.: Öregcsorva V. A községtől délre, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú szakaszától keletre mintegy 800 méterre, a Szegedről Ruzsára vezető műút északkelet-délnyugat irányú szakaszának közvetlenül a déli oldalán található a lelőhely. A sík térszínből alig kiemelkedő, északnyugat-délkelet irányú keskeny földhátan kb. 200x100 méteres területen, rendkívül alacsony leletsűrűségben, területileg nem elkülöníthetően szarmata és Árpád-kori edénytöredékek voltak a felszínen.

41103

41107, Ruzsa 18. lh.: Öregcsorva, Savanya-tanya. Ugyanebben a határrészben a fent említett műúttól 250-300 méterre, a 17. lelőhelytől délnyugatra 700 métere, a Széksóstói-főcsatorna árkától keletre mintegy 80-100 méterre egy északnyugat-délkelet irányban húzódó vízjárta, lapos rész enyhén emelkedő keleti partján, az itt álló Savanya-tanya épületei körül kb. 80 méter átmérőjű területen Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttek.

41107

41109, Ruzsa 19. lh.: Csorvai-erdő. A község belterületétől délre, a Csorva-erdőtől 250 méterre, a Szegedről Ruzsára vezető műút derékszögű kanyarjától mintegy 500 méterre északnyugatra, egy szintvonalakkal alig tagolt, rendkívül homokos területen, egy enyhe, kb. 80 méter átmérőjű kis magaslaton őskori és szarmata edénytöredékeket találtak.

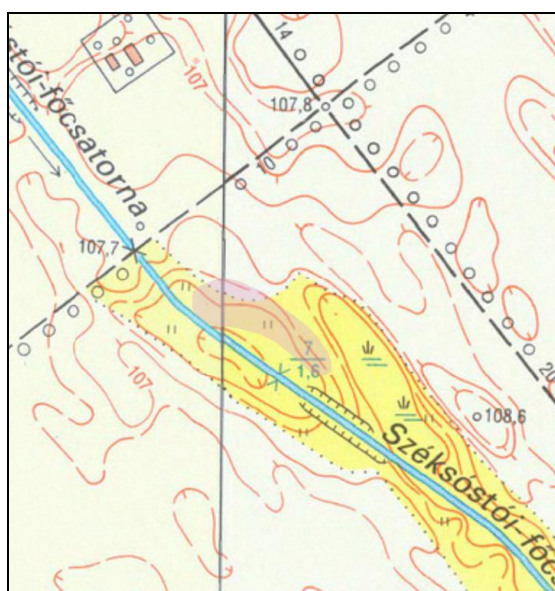

41109

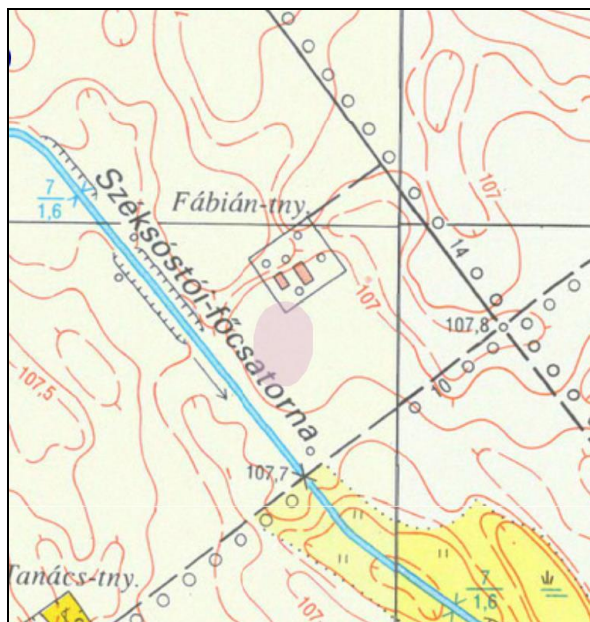
41110, Ruzsa 20. lh.: Öregcsorva VI. A község határának legdélebbi részén, a Ruzsa–Ásotthalom–Mórahalom hármes határtól északkeletre 350 méterre, a Széksóstói-főcsatorna árkától keletre mintegy 100 méterre található a lelőhely. Egy északkelet-délnyugat irányú magas parton kb. 100x50 méteres térségben Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek. E területen 1978-ban a Széksóstói-főcsatorna bővítéskor régészeti terepbejárás történt, mely során az akkor még álló Pálincás-tanyától északkeletre húzódó dombháton Árpád-kori bográcsperem-töredékek kerültek elő. MFM RégAd 454–78.

41110

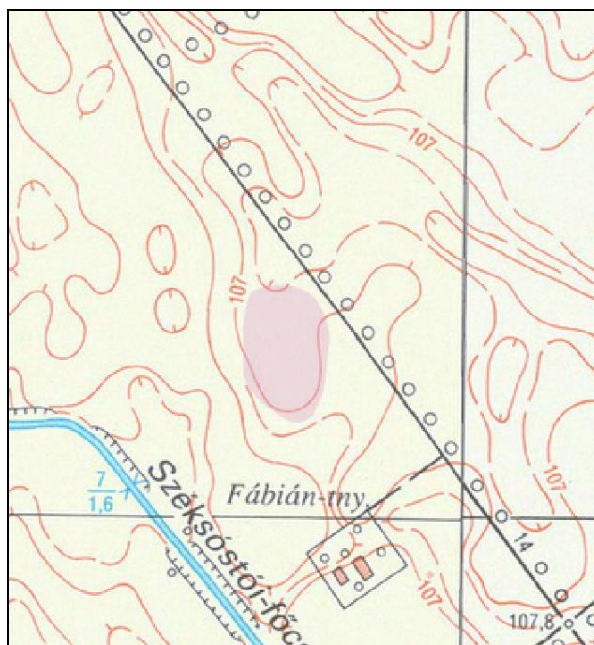
41111, Ruzsa 21. lh.: Öregcsorva VII. Ugyanebben a határrészben, a 20. lelőhelytől északnyugatra 150 méterre, a Széksóstói-főcsatorna keleti oldalán húzódó semlyék szélén, egy északnyugat-délkelet irányú, enyhén emelkedő partos részen kb. 180-200 méter hosszan, főleg a laposabb területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak.

41111

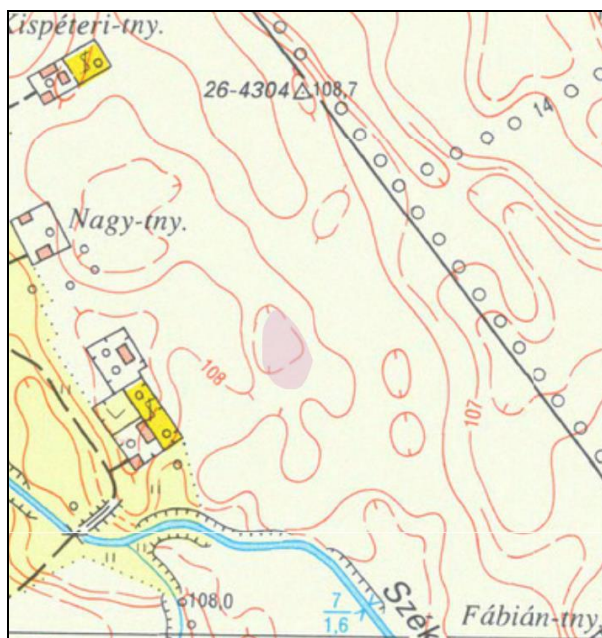
41113, Ruzsa 22. lh.: Öregcsorva VIII. A határnak ugyanebben a déli részében, a 21. lelőhelytől kb. 200 méterre északnyugatra, a Széksóstói-főcsatorna keleti oldalán a Fábián-tanyától délnyugatra levő, alacsony homokháton kb. 80-100 méteres területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak. A lelőhely északkeleti szélé benyúlik a tanya épületei alá is, de attól északra már nem folytatódik.

41113

41115, Ruzsa 23. lh.: Öregcsorva, Huszt-tanya. A határ déli részén, a Széksóstói-főcsatorna keleti oldalán, a fent említett Fábián-tanyától mintegy 250 méterre, a Huszt-tanyától délkeletre 80 méterre egy teljesen sík, de viszonylag magasabb fekvésű területen kb. 150x80 méteres körzetben Árpád-kori kerámiadarabok kerültek elő.

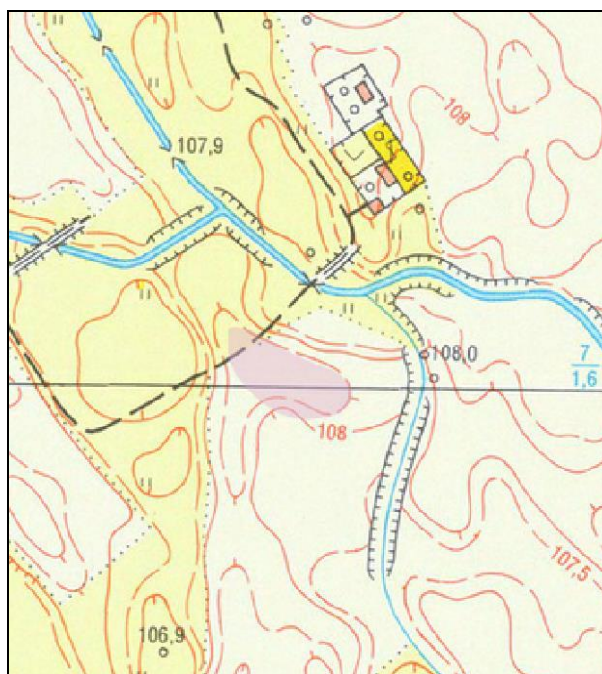
41115

41116, Ruzsa 24. lh.: Nagy-tanya. A község délkeleti határrészében, a Széksóstói-főcsatorna egy északnyugat-délkelet irányú szakaszától keletre kb. 300 méterre, a Nagy-tanyától mintegy 150 méterre álló homokbuckán kis körzetben, megközelítőleg 50 méter átmérőjű területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak.

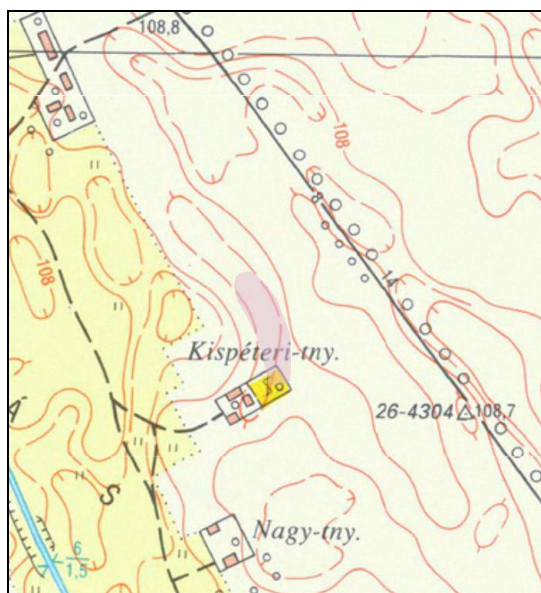
41116

41117, Ruzsa 25. lh.: Széksóstói-főcsatorna III. A község belterületétől délre, a Ruzsa–Ásotthalom határdűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától keletre 550 méterre, a Széksóstói-főcsatorna nyugati oldalán, attól kb. 125 méterre egy ovális, minden oldalon semlyékes résszel övezett lapos földhátan Árpád-kori edénytöredéket gyűjtöttek.

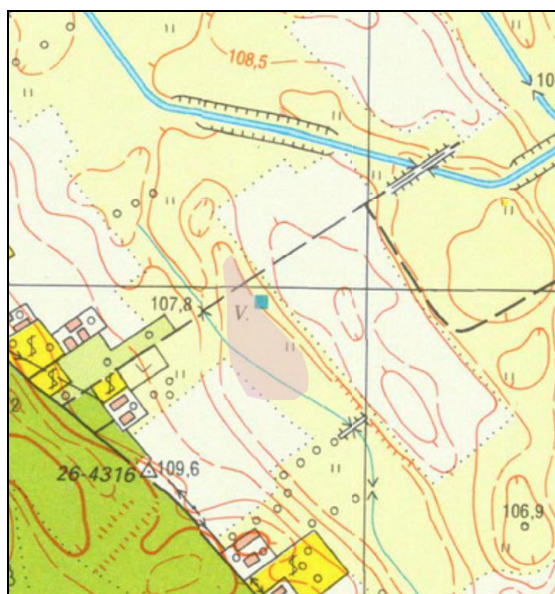
41117

41138, Ruzsa 26. lh.: Népszabadság Tsz. A határ délkeleti részén, a Széksóstói-főcsatorna keleti oldalán, attól mintegy 300 méterre, a Népszabadság Tsz épületeitől délkeletre 200-250 méterre van a lelőhely. A leletek a csatorna északnyugat-délkelet irányú árkát kísérő semlyékes terület keleti, enyhén emelkedő partján koncentrálnak. A Népszabadság Tsz épülete és a tőle délre álló Kispéteri-tanya közt kb. 80-100 méter hosszúságban Árpád-kori edénytöredékeket találtak.

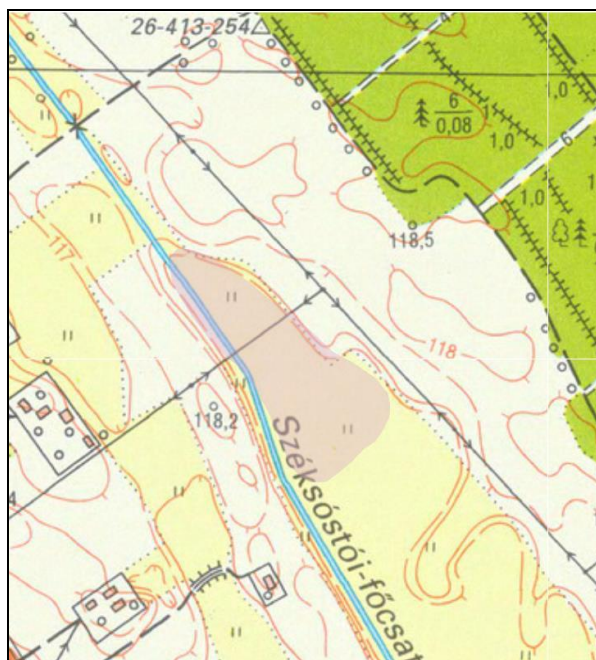
41138

41139, Ruzsa 27. lh.: Öregcsorva IX. A község belterületétől délkeletre, a Ruzsa–Ásotthalom határdűlőtől 180-200 méterre északkeletre, a Széksóstói-főcsatorna nyugati mellékágától 150 méterre délnyugatra, a 25. lelőhelynél leírt északnyugat-délkelet irányú, szigetszerűen kiemelkedő háttól nyugatra 400 méterre, azzal párhuzamos irányban húzódó partos területen őskori és szarmata kerámiatöredékekre bukkantak.

41139

41141, Ruzsa 28. lh.: Honvéd-erdő. A határ nyugati részén, a Ruzsáról Öttömösre vezető műúttól északra 800 méterre, a Honvéd-erdő nyugati szélétől 250 méterre, egy nagyjából északkelet-délnyugat irányú, kissé félkörívben elnyúló, keskeny háton van a lelőhely. Mintegy 250x80-100 méteres területen, az itt húzódó Honvéd sori csatorna mindkét partján gyűjtöttek avar kori edénytöredékeket.

41141

41142, Ruzsa 29. lh.: Öttömösi határrész I. A község belterületétől nyugatra, a Ruzsáról Öttömösre vezető műúttól északra kb. 1 kilométerre, az öttömösi határdűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától északkeletre, a Honvéd iskola épületétől 250 méterre északnyugatra található a lelőhely. Egy a környezetéből alig kiemelkedő, alacsony, 80x100 méteres homokháton Árpád-kori edénydarabokat találtak.

41142

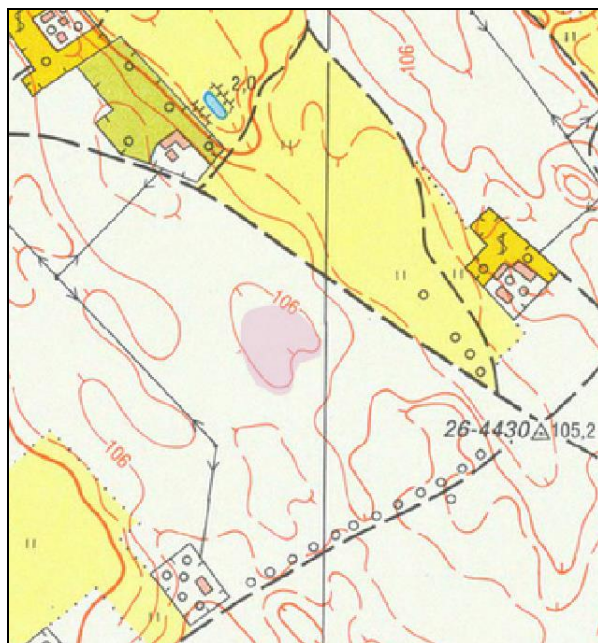
41143, Ruzsa 30. lh.: Honvéd sor, Gábor-tanya. A község belterületétől északnyugatra, a Ruzsáról Öttömösre vezető műút északi oldalán, attól mintegy 1500 méterre, az öttömösi határdűlőtől 800 méterre keletre, egy lapos egyes részein időszakosan vízjárta területen, rendkívül nagy kiterjedésű, kb. 600 méter hosszúságban késő bronzkori, késő szarmata, Árpád-, és középkori leletekre bukkantak, illetve ásatás során avar kori teleprészletre.

41143

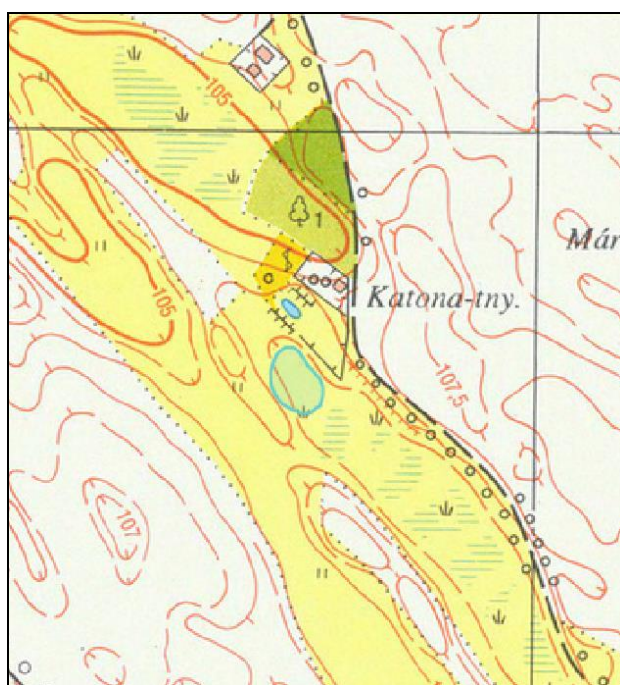
41144, Ruzsa 31. lh.: Öttömösi határrész II. A határnak ugyanebben a részében, a 30. lelőhelytől északnyugatra mintegy 600 méterre, az öttömösi határdűlőtől 150 méterre egy nagyjából északnyugat-délkelet irányú, széles, lapos hát északkeleti részén, viszonylag kis területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak.

41144

41146, Ruzsa 32. lh.: Öregcsorva, Volford-tanya. A határ déli részén, az Öregcsorva járásban, a mórahalmi határdűlő északkelet-délnyugat irányú szakaszától északnyugatra 700-750 méterre, a Volford-tanyától délre mintegy 150 méterre, a tanyához tartozó földön, egy lapos, hosszú, északnyugat-délkelet irányú homokhát legdélebbi részén Árpád-kori kerámatöredékeket gyűjtöttek.

41146

41148, Ruzsa 33. lh.: Öregcsorva, Bognár-tanya. A község határának legdélebbi részén, a mórachalmi határdűlőtől 500 méterre északra, a Széksóstói-főcsatornától 550 méterre keletre, a Bognár-tanya épületeitől 250 méterre északnyugatra, egy vízjárta részből kiemelkedő, keskeny, északnyugat-délkelet irányú magaspart északi részén Árpád-kori kerámiatöredékeket találtak.

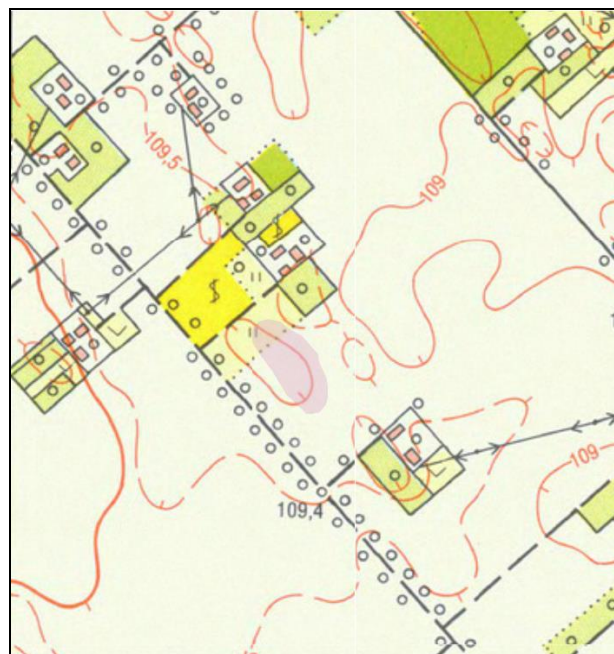
41148

41149, Ruzsa 34. lh.: Pálfi erdő II. A határ keleti részén, az Üllésre vezető műút északkelet-délnyugat irányú szakaszától délkeletre 1250 méterre, a Pálfi-erdő keleti szélétől 600 méterre, az itt álló északnyugat-délkelet irányú tanyasor erdő felőli oldalán van a lelőhely. Egy keskeny, alacsony, kis homokdombon kb. 80 méter átmérőjű területen, kevés Árpád-kori edénytöredéket gyűjtöttek.

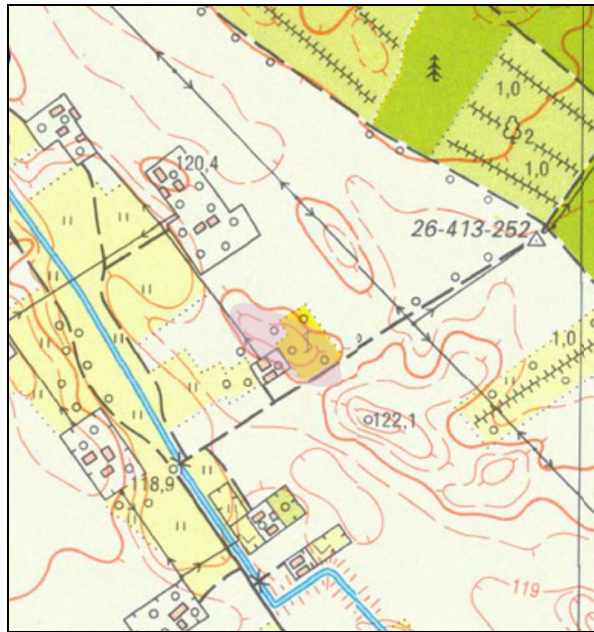
41149

41150, Ruzsa 35. lh.: Gerencséri-erdő. A község belterületétől keletre, a Gerencséri-erdő déli szélétől 500 méterre délnyugatra, a 34. lelőhelytől kb. 900 méterre délkeletre egy hosszúkas, északnyugat-délkelet irányú homokhát északkeleti részén és a vele határos sík területen kb. 80-100 méter átmérőjű foltban Árpád-kori edénytöredékekre bukkantak. A lelőhely nyugati szélét a terepviszonyok miatt (bekerített faültetvény) nem lehetett meghatározni.

41150

41152, Ruzsa 36. lh.: Honvéd sor, Póka-tanya. A község északnyugati határában, a Honvéd sori dűlő négyes határ felőli oldalán található a lelőhely. A négyes határtól kb. 1250 méterre délkeletre, a Honvéd-erdő nyugati szélétől alig 250 méterre nyugatra, egy a Póka-tanya keleti oldalán húzódó ovális kiemelkedésre támaszkodik a lelőhely. Itt mintegy 100x80 méteres területen Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek.

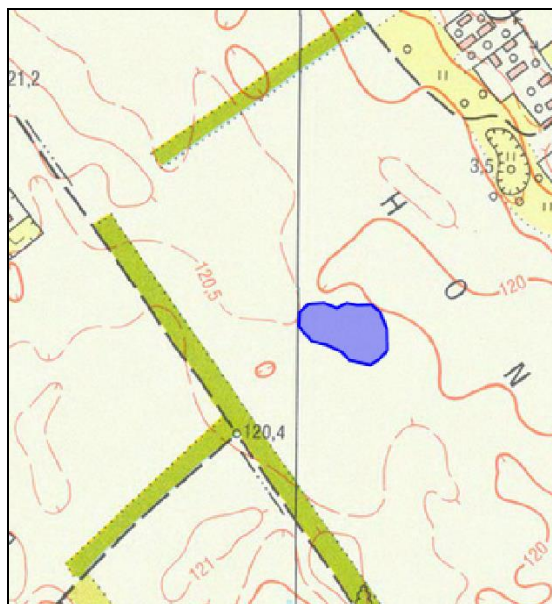
41152

41155, Ruzsa 37. lh.: *Honvéd sor, Öttömösi határ*. A község belterületétől északnyugatra, a Honvéd sori dűlő négyes határ felőli szakaszán, a négyes határtól délkeletre 1000 méterre, az öttömösi határdűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától kb. 400 méterre, az itt álló tanyasor mögött emelkedő, alacsony homokhát déli részén őskori és Árpád-kori töredékeket gyűjtöttek.

41155

41158, Ruzsa 38. lh.: *Honvéd sor, Öttömösi határrész II*. A határ ugyanezen részében a 37 lelőhelynél említett északnyugat-délkelet irányú homokháttól nyugatra kb. 150-180 méterre húzódó két kis homokhalmon Árpád-kori kerámiatöredékekre bukkantak. A 37. és 38. lelőhelyek közt leletmentes sáv volt, és a 38. lelőhelyen csak egy korszak anyaga került felszínre. A térképen nem jelölt, egymás folytatásában álló északnyugat-délkelet irányú homokbuckákat a szél csaknem teljesen szétfújta, a leletek mindkét részről folyamatosan kerültek elő kb. 120x80 méteres körzetben.

41158

41161, Ruzsa 39. lh.: *Honvéd sor, Négyes határ*. A község legnyugatibb részén, a Honvéd sori dűlő négyes határ felőli oldalán, a négyes határtól kb. 520-550 méterre délkeletre, a Honvéd-erdő nyugati szélétől kb. 250 méterre található a lelőhely. Az itt álló tanyák között egy szabad szemmel is jól látható, vízállásos helyektől körülvelt északnyugat-délkelet irányú magasparton késő bronzkori, szarmata és Árpád-kori edénytöredékeket találtak. A lelőhely nagy kiterjedésű, mintegy 400x100 méteres.

41161

41165, Ruzsa 40. lh.: *Honvéd sor, Négyeshatár II*. A 39. lelőhelynél leírt területen, az említett északnyugat-délkelet irányú magas partrésztől nyugatra mintegy 250-300 méterre, egy északkelet-délnyugat irányú földhát húzódik, melynek déli széle hosszan elnyúlva, fokozatosan laposodik el. E helyen mintegy 350x100 méteres területen a 39. lelőhely anyagához nagyon hasonló leletekre bukkantak. A két lelőhely elválasztását a 250-300 méteres leletmentes sávon kívül az is indokolta, hogy a köztes terület laposabb, illetve a terepbejárás idején jórészt vizsgálhatatlan volt. Így tulajdonképpen a két lelőhely egymáshoz való viszonya nem pontosan tisztázott. Az előkerült leletanyag kis része a késő bronzkori, és szarmata, nagyobb mennyiségben az Árpád-korra datálható.

41165

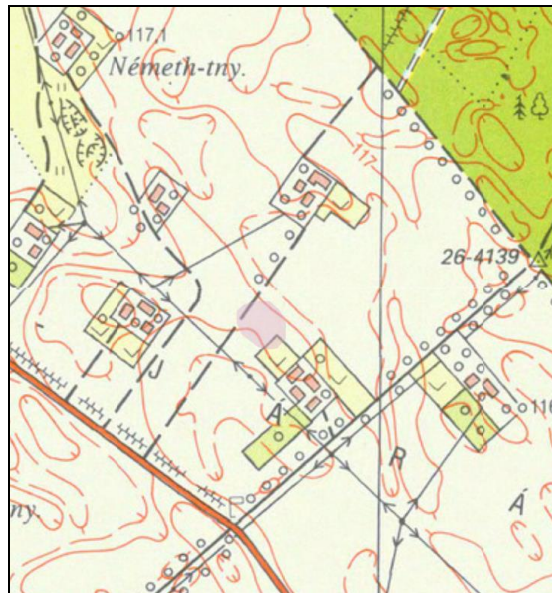
41168, *Ruzsa 41. lh.: Négyeshatár.* A lelőhely az ún. „kőhalom”, mely pontosan a négyes határon (a Ruzsa, Öttömös, Bács-Kiskun megye és Pusztamérges határainak kereszteződése) áll. Ez a középkori „pusztatemplom” a környezetéből jól kiemelkedő objektum, melynek csak a délkeleti, ellaposodó nyúlványa tartozik a község területéhez. Ez a „kőhalomhoz” csatlakozó északnyugat-délkelet irányú hát szemmel láthatóan kimagaslik a paragon hagyott, vízjárásos környékbeli területekből. A lelőhely kiterjedése mintegy 100x100 méter. Késő bronzkori és késő Árpád-kori kerámiaanyagot gyűjtöttek. A leletek mindegyik határ irányában töretlenül folytatódna, így a lelőhely átnyúlik a szomszédos községek területére is.

41168

41174, *Ruzsa 42. lh.: Pusztamérgesi határrész, Furton-tanya.* A határ északnyugati részén a pusztamérgesi határdülő egy északkelet-délnyugat irányú szakaszától délkeletre kb. 100 méterre, a négyes határtól 900 méterre délkeletre, a Furton-tanya épületeitől nyugatra húzódó ovális homokdombon egy szőlős tábla közepén 13-14. századra keltezhető töredékekre bukkantak.

41174

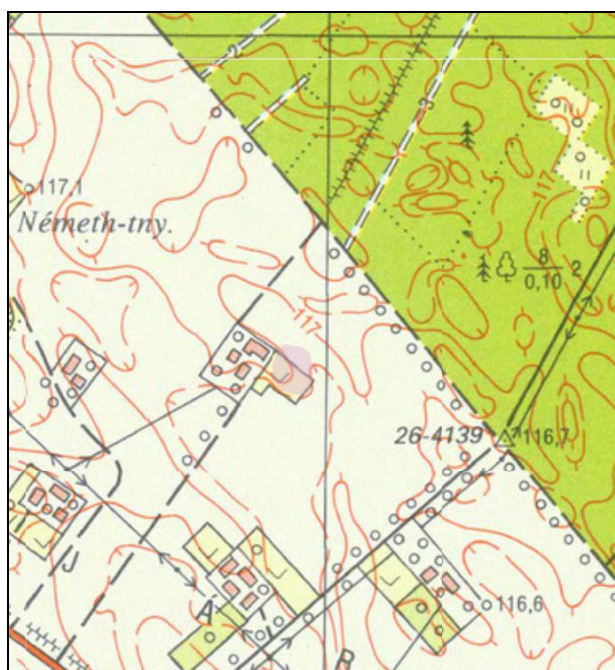
41176, Ruzsa 43. lh.: Mérgesi-erdő I. A határ északnyugati részén, a Pusztamérgesre vezető műút északkeleti oldalán, attól mintegy 200 méterre, a Mérgesi erdő északnyugat-délkelet irányú szélétől 300 méterre délnyugatra, a térképen is jelölt Németh-tanyától 350 méterre délkeleti irányban van a lelőhely. Egy erősen homokos, buckás területen kb. 80 méteres átmérőjű foltban Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek.

41176

41177, Ruzsa 44. lh.: Mérgesi-erdő II. Az előbb leírt homokos, buckás területen, a 43. lelőhelytől északkeleti irányban 150-180 méterre kb. 50 méteres foltban Árpád-kori leleteket találtak.

41177

41179, Ruzsa 45. lh.: Mérgesi-erdő III. A 44. lelőhelytől 120 méterre északnyugatra, a 43. lelőhelytől 200 méterre északkeletre, az itt álló, névvel nem jelzett 874. számú tanya udvarán, az előbbi két lelőhely Árpád-kori anyagához hasonló összetételű kerámiatöredékeket gyűjtöttek. A lelőhelyek közt leletmentes sáv húzódott.

41179

41182, Ruzsa 46. lelőhely: Mérgesi-erdő IV. Az előbbi lelőhelyeken leírt, homokos, buckás területen, a 874. számú tanya északnyugati oldalán, attól 80-100 méterre Árpád-kori kerámiát találtak.

41182

41184, Ruzsa 47. lh.: *Mérgesi erdő, Németh-tanya*. A község belterületétől északnyugatra, a Ruzsáról Pusztamérgesre vezető műút északkeleti oldalán, a Mérgesi erdőtől délnyugatra 110-120 méterre, a térképen is jelölt Németh-tanyától 120 méterre északkeletre, a fent leírt homokos, buckás terület folytatásán Árpád-kori telepnyomot fedeztek fel.

41184

41185, Ruzsa 48. lh.: *Kis járás*. A határ északnyugati részén, a Ruzsáról Pusztamérgesre vezető műút nyugati oldalán, attól mintegy 220 méterre, a térképen is jelölt Vetró-tanyától délkeletre 100 méterre egy lapos, vízjárta rész keleti szélét kísérő északnyugat-délkelet irányú kettős, párhuzamos földhátan és a köztük lévő lapos mélyedésben van a lelőhely. Kb. 150x100 méteres területen késő rézkori és szarmata kori kerámiatöredékeket találtak.

41185

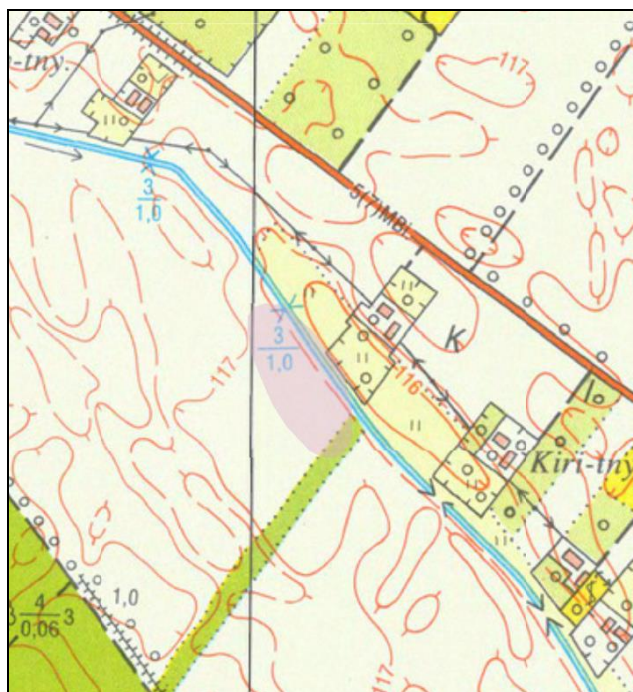
41200, Ruzsa 49. lh.: *Kis járás, Solya-tanya*. A község északnyugati határrészében, a Ruzsáról Pusztamérgesre vezető műút délnyugati oldalán, attól mindegy 350 méterre, az itt húzódó, névvel nem jelölt északnyugat-délkelet irányú csatorna partját kísérő semlyékes terület enyhén emelkedő, széles, lapos hátrészén kis mennyiségben őskori és népvándorlás kori kerámiatöredékek kerültek elő. A lelőhely kb. 150x100 méter kiterjedésű, a csatorna kanyarodó szakaszánál a Solya-tanya gazdasági épületei alatt is nyomon követhető.

41200

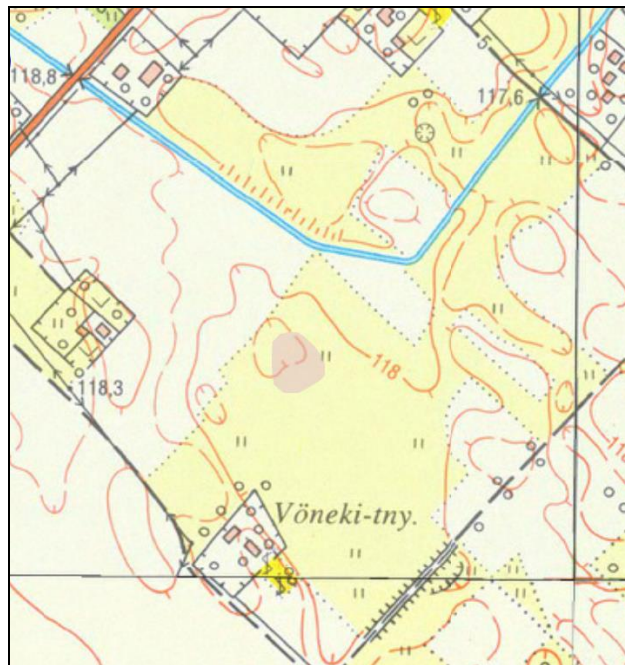
41203, Ruzsa 50. lh.: *Napsugár tsz istálló*. A község északnyugati részén, a fent említett műúttól délnyugatra 150 méterre, a Napsugár tsz istállójától északkeletre 200 méterre egy északnyugat-délkelet irányú alacsony homokbuckán mintegy 80 méter átmérőjű foltban Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek felszínre.

41203

41204, Ruzsa 51. lh.: *Kis járás, Újvári-tanya*. A község északnyugati részén, a Ruzsáról Pusztamérgesre vezető műút délnyugati oldalán, attól mintegy 220 méterre, az itt húzódó — a térképen névvel nem jelölt — csatorna nyugati partját kísérő északnyugat-délkelet irányú partos területen, annak elsősorban északi végén őskori és szarmata kori edénytöredékeket gyűjtöttek. A lelőhely kb. 150x80 méter kiterjedésű.

41204

41207, Ruzsa 52. lh.: *Öttömösi műút*. A község belterületétől délnyugatra, az Öttömös felé vezető műút északkelet-délnyugat irányú részétől délre 350 méterre, a térképen is jelölt Vőneki-tanyától északra kb. 200 méterre, egy alacsony, ovális földhátan kb. 80-100 méter átmérőjű területen 13-14. századi kerámiaanyag került elő.

41207

41208, Ruzsa 53. lh.: *Öttömösi út II.* Az 52. lelőhelytől északnyugatra 150 méterre, egy kisebb, ovális homokdombon, 50 méter átmérőjű foltban Árpád-kori töredéket találtak. Az 52. és 53. lelőhelyek közti viszonyt pontosan nem sikerült tisztázni a köztes terület bejárhatatlansága miatt.

41208

41209, Ruzsa 54. lh.: *Öttömösi erdő, Kiri-tanya.* A község belterületétől délnyugatra, közvetlenül az öttömösi határ mellett, attól mintegy 50 méterre, a Ruzsáról Öttömösre vezető műút egy északkelet-délnyugat irányú szakaszától északnyugatra 200 méterre, egy homokbuckás, homokos felszínű, alig tagolt területen, a Kiri-tanyától délkeletre 300 méterre, egy lapos északnyugat-délkelet irányú földhátan, annak főleg északkeleti részén Árpád-kori kerámatöredékeket gyűjtöttek.

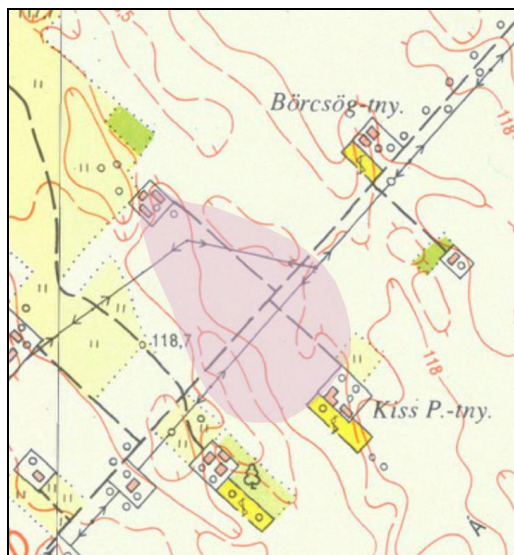
41209

41213, Ruzsa 55. lh.: *Csorva 1010*. A határ délnyugati részén, a Ruzsáról Öttömösre vezető műúttól északnyugatra kb. 300 méterre, a térképen is jelölt Sipos-tanyától északkeletre, egy északnyugat-délkelet irányú földhát húzódik, melynek északi része már átnyúlik Öttömös területére is. E földhát központi részén, kb. 50 méteres foltban Árpád-kori leleteket gyűjtöttek. 1974-ben e területen végeztek már terepbejárást a MFM régészei, melynek során középkori edénytöredékeket gyűjtöttek. MFM RégAd 114–76.

41213

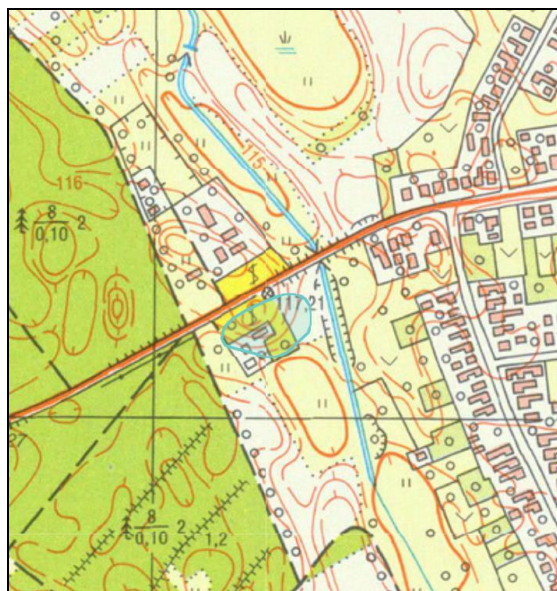
41013, Ruzsa 56. lh.: *Átokháza I*. A község határának nyugati részén, a Honvéd sori dűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától délnyugatra 450-500 méterre, a Jakus-tanyánál feltárt közép és késő avar kori temetőrésztől 500 méterre délnyugatra, egy nagyjából északkelet-délnyugat irányú lapos térszín nyugati oldalán avar kori kerámiatöredékeket találtak. A lelőhely egy alacsony, széles háton, megközelítőleg északkelet-délnyugat irányban húzódik mintegy 300x200 méteres területen, a 784., a 783., a 769. és a 770. számú tanyák között és valószínűleg alatt is. A lelőhely északi, északnyugati része bizonytalan, jelenleg egy parlagon hagyott földdarab határolja. A terepviszonyokat figyelembe véve, nagyon valószínű, hogy az 56. és 57. lelőhely összetartozik, bár erről az adott helyzetben nem lehetett meggyőződni. Az 56., illetve 57. lelőhelyeket az 1. lelőhelytől egy lapos, vízjárta legelőterület, illetve rét választja el.

41013

41014, Ruzsa 57. lh.: *Átokháza II.* A fent leírt területen, az 56. lelőhelytől északnyugatra kb. 250 méterre a Borbás-tanya (789. számú) északkeleti részén lévő lapos, enyhén lejtő felszántott földön, az 56. lelőhely anyagával rokon kerámiadarabok kerültek elő. Az 56. és 57. lelőhely közti viszonyt a köztes terület bejárhatatlansága miatt nem sikerült pontosan tisztázni. Az 57. lelőhely és az 1. lelőhely közt kb. 250-300 méter hosszan vízjárta, semlyékes rét húzódik. Az 57. lelőhely kb. 150x250 méter kiterjedésű területen avar és Árpád-kori anyag is volt.

41014

41219, Ruzsa 58. lh.: *Belterület.* A község belterületének délnyugati részén, az Öttömösre vezető műút északkelet-délnyugat irányú szakaszának déli oldalán, egy a térképen névvel nem jelölt csatorna nyugati partján álló 583. számú tanya udvarán, a környezetéből jól láthatóan kimagasló homokbuckán, kis területen késő szarmata kori edénytöredékeket gyűjtöttek. A földhát északnyugat-délkelet irányú, benyúlik a tanya alá, és a műút túlsó oldalán is folytatódik. Utóbbi területen bekerített gyümölcsültetvény van, így lelőhely teljes kiterjedését nem sikerült meghatározni.

41219

41222, Ruzsa 59. lh.: Széksóstói-főcsatorna. A község fent leírt határrészében, az 58. lelőhelytől kb. 600 méterre délnyugatra, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú szakaszától északkeletre 80-100 méterre, a 835. számú tanyától délnyugatra 100-120 méterre van a lelőhely. Az itt húzódó, a Széksóstói-főcsatorna irányában enyhén lejtő, szintvonalakkal nem tagolt, síknak tűnő területen kb. 80 méter átmérőjű foltban szarmata kori edénytöredékeket gyűjtöttek.

41222

41226, Ruzsa 60. lh.: Széksóstói-főcsatorna. Az 59. lelőhelytől délkeletre 400 méterre, a Széksóstói-főcsatorna északi partján, egy alacsony fekvésű, a csatorna partja felé lejtő földrészén kb. 80-100x200 méteres területen szarmata kori telephelyre bukkantak.

41226

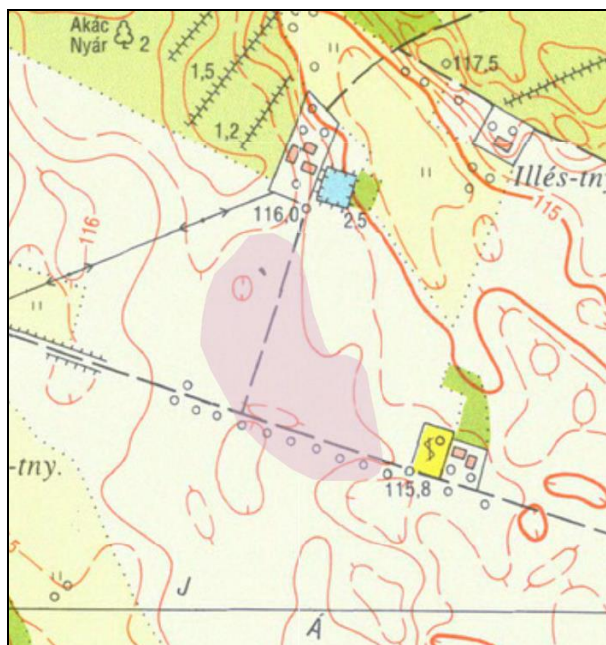
41231, Ruzsa 61. lh.: Széksóstói-főcsatorna V. A község ugyanezen határrészében a fent leírt 59. lelőhelytől délre 250 méterre, a 60. lelőhelytől északnyugatra kb. 150 méterre, a Széksóstói-főcsatorna keleti oldalán, egy enyhén emelkedő, de alapvetően sík területen kb. 80 méter átmérőjű foltban késő szarmata kori kerámiatöredékeket találtak.

41231

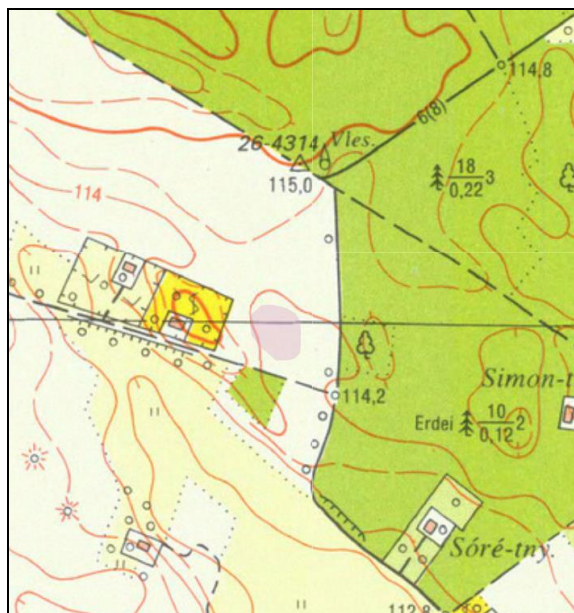
41233, Ruzsa 62. lh.: Széksóstói-főcsatorna, Szabó-tanya. A község délnyugati részén, az 58., 59., 60. és 61. lelőhelyeknél leírt területtől kissé délre, a Széksóstói-főcsatornától délkeletre 60-80 méterre, egy lapos, sík területen 150x80-100 méteres területen késő bronzkori és szarmata kori edénytöredékek kerültek felszínre.

41233

41235, Ruzsa 63. lh.: *Klauzál-erdő, Illés-tanya*. A község határának déli részén, az ásothalmi határdűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától északra mintegy 450 méterre, a Klauzál erdőtől 80-100 méterre délre, a térképen is jelölt Illés-tanyától délkeletre 50-60 méterre van a lelőhely. Egy széles, alacsony földhátan északkelet-délnyugat irányban kb. 250x150 méteres körzetben őskori és késő szarmata leletanyagot gyűjtöttek.

41235

41237, Ruzsa 64. lh.: *Ruzsajárás*. A község határának déli részén a Csorva-erdőtől 150 méterre, az ásothalmi határdűlő egy közel kelet-nyugat irányú szakaszától északra mintegy 500 méterre, egy északnyugat-délkelet irányú, lapos, vízjárta részt kísérő széles földhát legmagasabb részén 13-14. századi edénytöredékeket gyűjtöttek. A leletanyag kb. 80 méter átmérőjű körzetben került elő.

41237

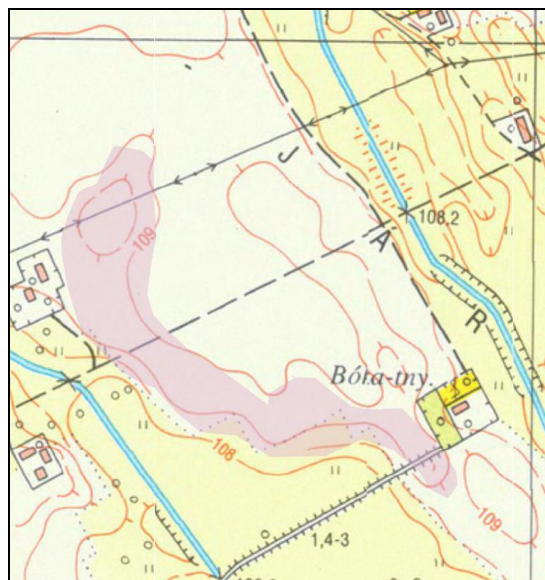
41239, Ruzsa 65. lh.: *Csorva-erdő 642*. A község belterületétől délkeletre, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú szakaszától nyugatra 700 méterre, a csorvai erdő keleti szélénél húzódó — a csatorna árkával közel párhuzamos irányú — dűlőúttól keletre 100-120 méterre, a 642. számú tanyától északkeletre húzódó északnyugat-délkelet irányú ovális kiemelkedésen, kb. 100x80 méteres területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak. A lelőhely nyugati és déli széle a tanyaépületek alatt van.

41239

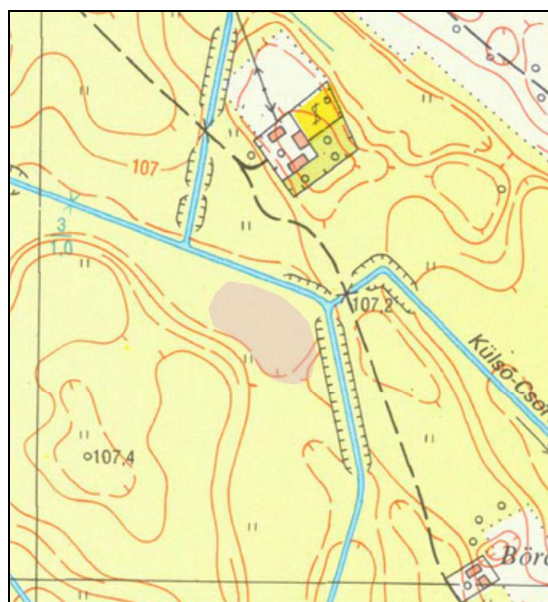
41240, Ruzsa 66. lh.: *Templomhegy, Csorva-járás*. A község délkeleti részén, a Csorva-járás Templomhegy-dűlőjében van a lelőhely. E területről 1895-ben egy román kori bronzfüstölő került elő, Szűcs Tamás gazda tanyájának udvarán, a színállás közelében. A találó az egész udvart felásatta, de egyéb lelet nem jött felszínre (REIZNER 1895, 362). A helybeliek a Templomhegy-dűlőben régi téglatörmelékét is gyűjtötték, de alapfalakra még nem bukkantak (SZÉLL 1940, 161).

Terepbejárás során sikerült a hajdani Templomhegy-dűlőt beazonosítani. A lelőhely a Széksóstói-főcsatornától nyugatra kb. 150 méterre kezdődik, a térképen feltüntetett Bóka- és Szűcs-tanya közti partos részen, mely északnyugat-délkelet irányban mintegy 500 méteren keresztül húzódik. E területről a szántás során rengeteg kötőrmelék és embercsont szokott előkerülni. A lelőhely főként északnyugati részén nagy mennyiségben Árpád-kori és középkori edénytöredékeket gyűjtöttek.

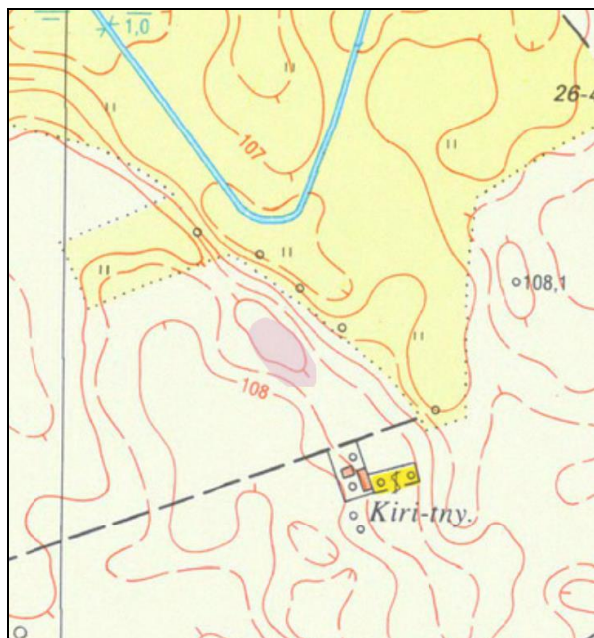
41240

41253, Ruzsa 67. lh.: *Csorva I.* A község belterületétől délkeletre, a Szegedről Ruzsára vezető műút északnyugat-délkeleti szakaszától délre 550 méterre, a Széksóstói-főcsatornától keletre mintegy 1000-1200 méterre levő északnyugat-délkelet irányban húzódó, a térképen névvel nem jelölt csatorna nyugati, enyhén emelkedő partján kb. 80-100 méteres átmérőjű területen Árpád-kori telephely nyomaira bukkantak.

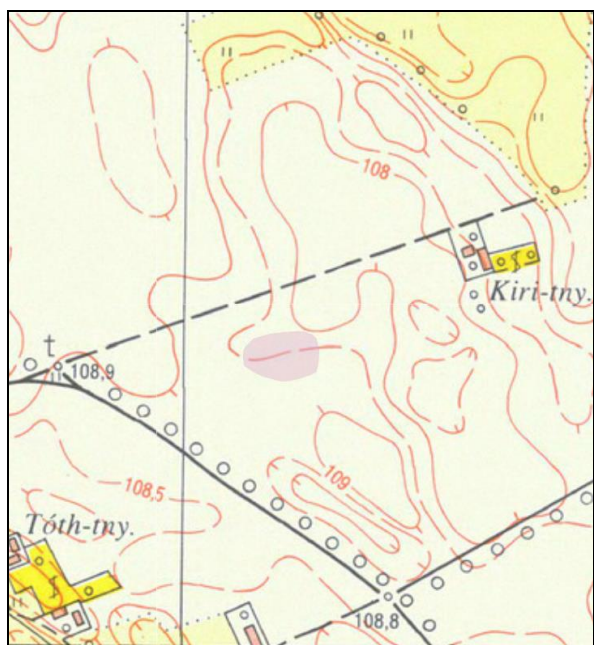

41253

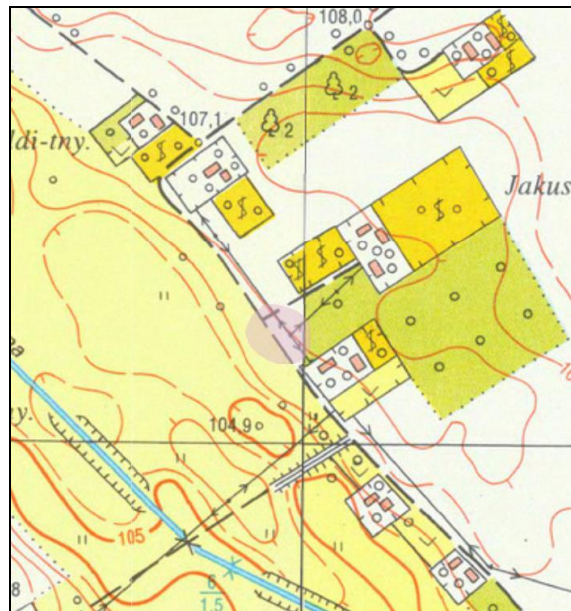
41262, Ruzsa 68. lh.: *Csorva II.* A község belterületétől délkeletre, a Szegedről Ruzsára vezető műút északkelet-délnyugat irányú szakaszától 1200 méterre délre, a Széksóstói-főcsatornától 600 méterre keletre, a térképen feltüntetett Kiri-tanyától 150 méterre északnyugatra egy homokos, buckás, viszonylag magasabb fekvésű területen, egy kb. 100x50 méteres keskeny homokháton és környékén Árpád-kori edénytöredékekre bukkantak.

41262

41264, Ruzsa 69. lh.: *Csorva III.* A Kiri-tanyától délnyugatra 200 méterre, a 68. lelőhelytől 250 méterre, egy lapos, északnyugat-délkelet irányú homokbuckán és környékén, mintegy 80 méter átmérőjű területen, egy objektumra utalóan késő Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek.

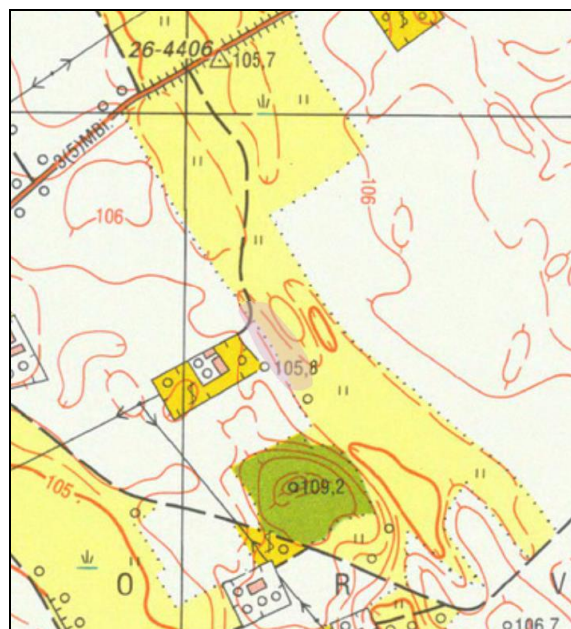
41264

41372, Ruzsa 70. lh.: *Vágó, Jakus-tanya.* A határ délkeleti részén, a Szegedről Ruzsára vezető műúttól délre mintegy 1100 méterre, a Vágó major istállóitól északnyugatra kb. 700 méterre, a korábban leírt 11. lelőhelytől délkeletre 300 méterre, az itt álló Jakus-tanya gyümölcsöskertjében található a lelőhely, valamint az északnyugat-délkelet irányban a tanya előtt húzódó dűlőút másik oldalán is, egy alacsony földhátan kb. 80-100 méteres körzetben késő Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő. A lelőhely feltehetően a tanya épülete alatt is folytatódik.

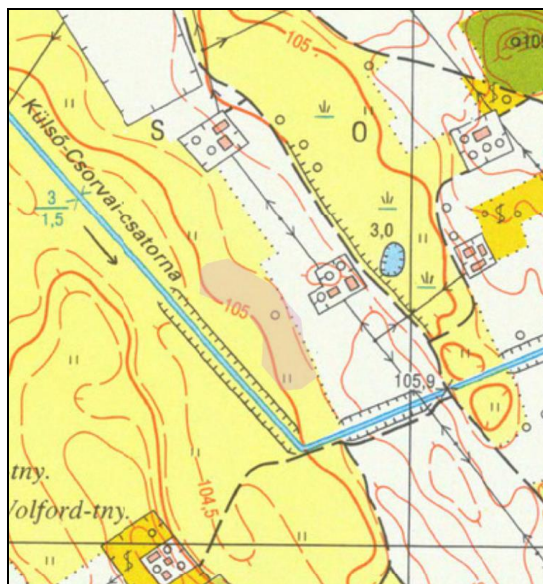
41372

41382, Ruzsa 71. lh.: *Zákányszéki határrész*. A község délkeleti határrészén, a zákányszéki határdűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszától 600 méterre délnyugatra, a Vágó-major istállóitól 500 méterre délkeletre, egy hosszúkás, keskeny, északnyugat-délkelet irányú földhátan késő szarmata kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek.

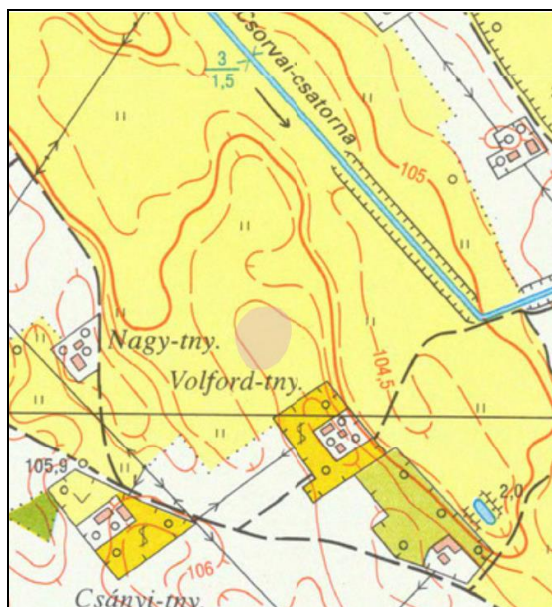

41382

41383, Ruzsa 72. lh.: *Mórakalmi határ*. A határ délkeleti részén, a zákányszéki határdűlőtől 1000 méterre délnyugatra, a Vágó-major istállóitól 500 méterre délkeletre, a 71. lelőhelytől 450-500 méterre délnyugatra van a lelőhely. Az itt húzódó északnyugat-délkelet irányú semlyékes terület keleti oldalát kísérő magas, partos részen kb. 150x80 méteres körzetben szarmata, késő Árpád- és középkori edénytöredékeket gyűjtöttek. A lelőhely keleti és északi szélé bizonytalan, a felszínt összefüggő növénytakaró borítja.

41383

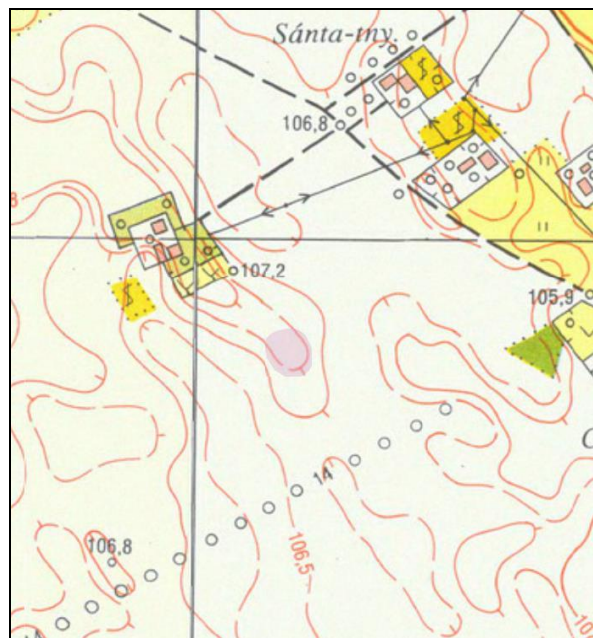
41385, Ruzsa 73. lh.: *Volford-tanya*. A község délkeleti határában, a 72. lelőhelytől 350-400 méterre délnyugatra, az 581. számú Volford(ma Király)-tanya épületeitől 50-80 méterre északi irányban húzódó északnyugat-délkelet irányú, széles, lapos hát északnyugati részén, szórványosan jellegtelen szarmata kori töredékek kerültek elő. A terület nagy rész bejárhatatlan parlagföld volt, így a lelőhely kiterjedését nem lehetett megállapítani.

41385

41532, Ruzsa 74. lh.: *Vágó I.* A község határának délkeleti részén, a mórachalmi határdűlőtől 1450 méterre északnyugatra, a Vágó-major istállóitól 750-800 méterre délnyugatra, a fent leírt 73. lelőhelytől 250-300 méterre nyugatra található a lelőhely. Egy sík, de viszonylag magasabb fekvésű, homokos területen kb. 80 méter átmérőjű foltban Árpád-kori kerámiaanyagot találtak.

41532

41535, Ruzsa 75. lh.: *Vágó II.* A 74. lelőhelytől 250-300 méterre délnyugatra, a Vágó-major istállóitól délnyugatra 1000 méterre, a Széksóstói-főcsatornától kb. 1 km-re keletre, viszonylag magasabb fekvésű területen mintegy 50-60 méteres körzetben Árpád-kori kerámiadarabot gyűjtöttek.

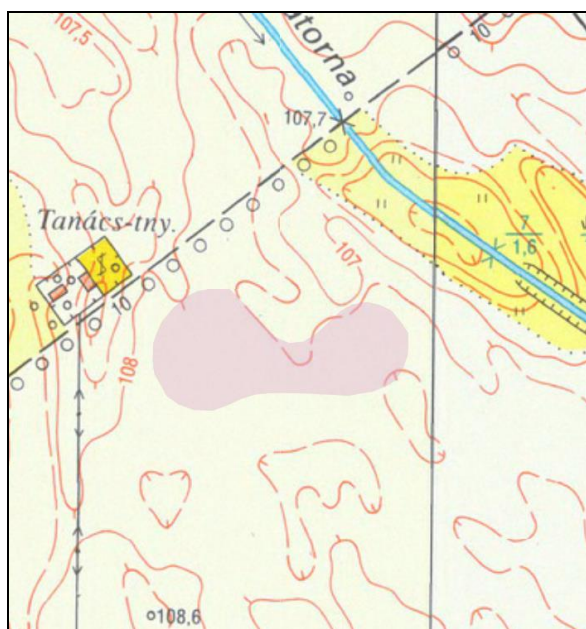
41535

41537, Ruzsa 76. lh.: *Gerencséri erdő II.* A község határának északkeleti részén, a gerencséri erdő északi szélétől északnyugatra 500 méterre, a Ruzsáról Üllésre vezető műút derékszögű kanyarjától kb. 200 méterre északkeletre, az itt álló 353. számú tanyától északkeletre húzódó, megközelítőleg északnyugat-délkelet irányú földhát középső részén kb. 80-100 méter átmérőjű foltban szarmata és 13-14. századi edénytöredékek kerültek elő.

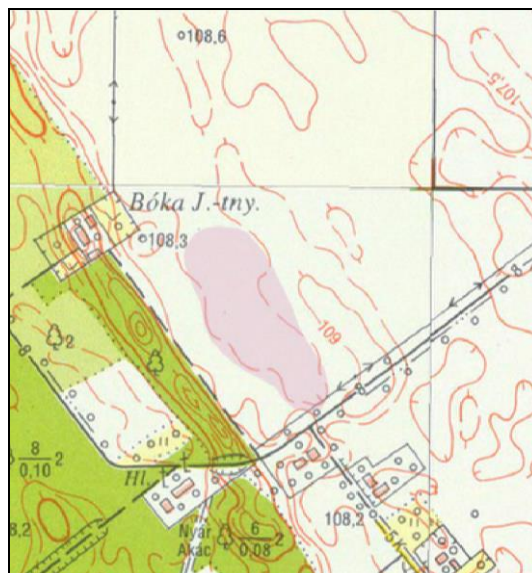
41537

41541, Ruzsa 77. lh.: *Pálinkás földek*. A község déli határában az ún. Pálinkás-földeken található a lelőhely. A Liger-iskola épületétől északkeletre 800 méterre, a Széksóstói-főcsatorna északnyugat-délkelet irányú árkat nyugatról kísérő semlyékes rész enyhén emelkedő partján kb. 250x100 méteres területen Árpád-kori telephelynyomra bukkantak.

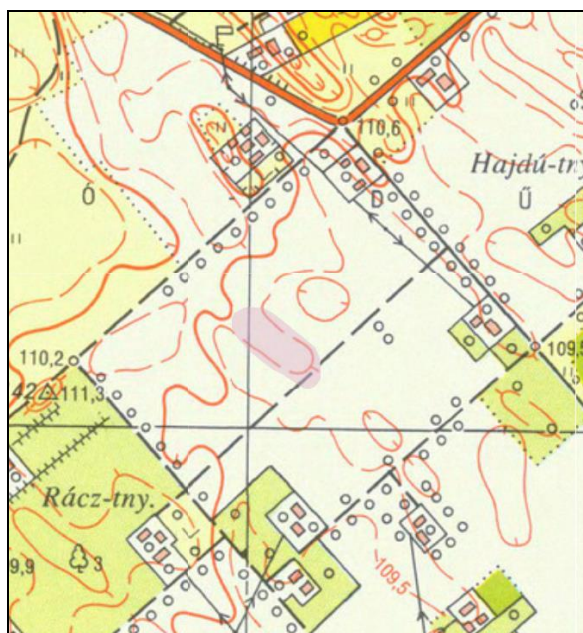

41541

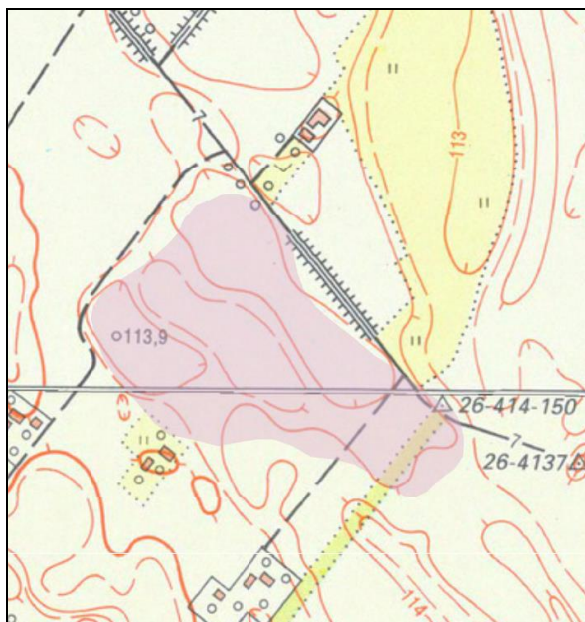
41546, Ruzsa 78. lh.: *Pálinkás földek, Liger-iskola.* A község határának legdélebbi részén van a lelőhely, az ún. Pálinkás-földeken. A 77. lelőhelytől délnyugatra kb. 500 méterre, a Liger-iskolától északkeletre 200 méterre egy északnyugat-délkelet irányú széles, alacsony hátton kb. 250x100 méteres területen a Bóka-tanya vonaláig gyűjtöttek szarmata kori kerámiatöredékeket. A lelőhely nyugati részén fás-bokros, erősen tagolt felszínű térrész van, amely terepbejárás során nem volt vizsgálható. A telep déli irányban minden bizonnyal folytatódik az ásóthalmi határban is. Az itt lakók szerint a Liget-iskolánál (ma Ásóthalom) régebben embercsontvázak kerültek elő.

41546

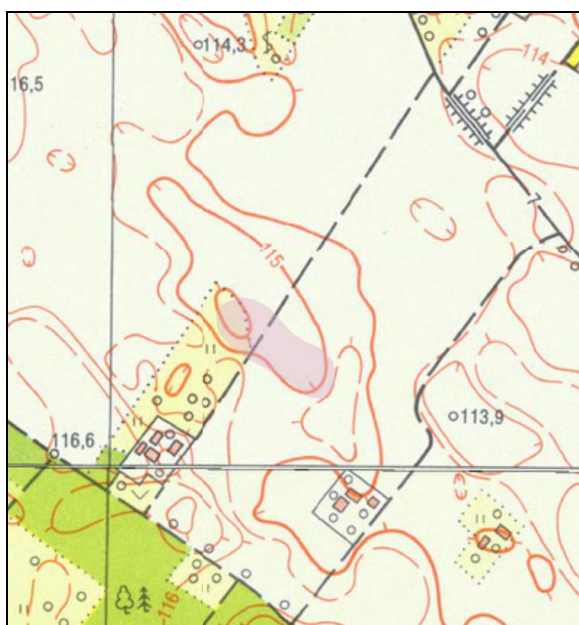
41548, Ruzsa 79. lh.: *Gerencséri erdő III.* A község határának északkeleti részén, a gerencséri erdő északi szélétől 750 métere nyugatra, a Ruzsáról Üllésre vezető műút derékszögű kanyarjától mintegy 250 méterre délnyugatra egy alacsony, keskeny, megközelítőleg északnyugat-délkelet irányú földhátan van a lelőhely. Itt mintegy 100 méteres körzetben szarmata kori kerámiatöredékek kerültek elő.

41548

41549, Ruzsa 80. lh.: *Lapos dűlő I.* A község északnyugati részén, a Ruki-erdő és a Mérgesi-erdő közt elterülő Lapos-dűlőben van a lelőhely. A Mérgesi-erdő keleti szélétől 200-250 méterre, a Lapos-dűlői iskola épületétől délkeletre kb. 350-400 méterre, a térfelszínből szabad szemmel is jól láthatóan kimagasló, három északnyugat-délkelet irányú földhátan és a köztük lévő lapos területen, mintegy 600x250 méteres körzetben szarmata korra keltezhető kerámiaanyag került elő.

41549

41552, Ruzsa 81. lh.: *Lapos-dűlő*. A Lapos-dűlői iskolától kb. 400 méterre délnyugatra, a 80. lelőhelytől 120 méterre északnyugatra egy kb. 150x60 méteres területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak. A lelőhely egy északnyugat-délkelet irányú, keskeny, hosszúkas földháttra támaszkodik.

41552

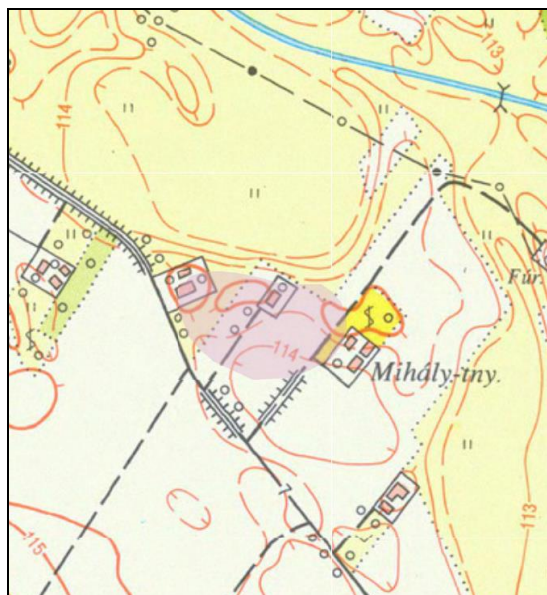
41556, Ruzsa 82. lh.: *Lapos-dűlő III*. Ugyanezen a területen, a Lapos-dűlő északnyugat-délkelet irányú szakaszának északkeleti oldalán, attól mintegy 320-350 méterre, a Lapos-dűlő iskolától északnyugatra 700 méterre, az itt húzódó Domaszéki-főcsatorna mindkét partján, egy sík, de viszonylag magasabb fekvésű területen kb. 100 méter átmérőjű körzetben őskori és Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő. A lelőhely nyugati szélé bizonytalan, a terepbejárás során vizsgálhatatlan gabona volt.

41536

41583, Ruzsa 83. lh.: *Lapos-dűlő IV*. A 82. lelőhelytől 250 méterre délkeletre, a határ előbb ismertetett részében Árpád-kori telepnyomra bukkantak. A lelőhely a leletanyag és a területi elhelyezkedés alapján szoros kapcsolatban állhat a 81. és a 82. lelőhellyel.

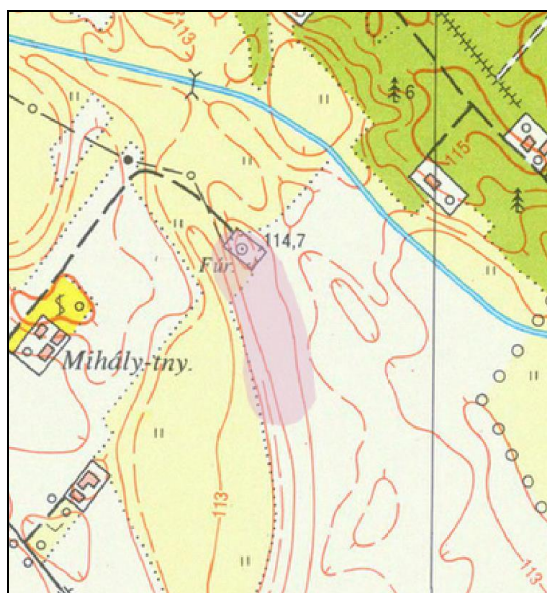
41583

41586, Ruzsa 84. lh.: *Lapos-dűlői iskola*. A község ugyanezen határrészében, a Domaszéki-főcsatorna árkától délre 250 méterre, a Lapos-dűlői iskola, illetve a tőle délkeletre álló Lajkó-tanya vonalában, egy megközelítőleg északnyugati–délkeleti irányú, magas partrészen van a lelőhely. E területről Oláh Veronika tanítónő ajándékként egy késő bronzkori kis bögre került a MFM-ba. A két épület körül és délkeleti irányban a Mihály-tanyaig gyűjtöttek késő bronzkori edénytöredékeket. A lelőhely teljes kiterjedése mintegy 200x100 méter, a leletsűrűség az iskola épülete körül a legnagyobb.

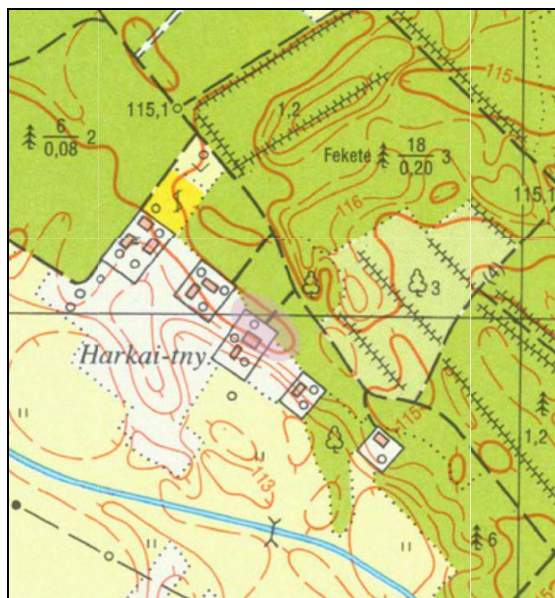
41586

41591, Ruzsa 85. lh.: *Lapos dűlő, Mihály-tanya*. A 84. lelőhelytől délkeletre 250 méterre, a térképen feltüntetett — a Ruki-erdő szélén álló — Kormos-tanyától délnyugatra 200 méterre, alacsony térfelszínből szigetszerűen kiemelkedő földhátan késő bronzkori töredékeket találtak. A lelőhely szoros összefüggésben áll a 84. lelőhellyel, amelytől egy lapos, semlyékes rész választja el. A helybeliek szerint ezen a területen még néhány évvel ezelőtt is rendszeresen víz állt.

41591

41593, Ruzsa 86. lh.: *Ruki-erdő I.* A község északnyugati határában, a Lapos-járásban, a pusztamérgesi határdűlőtől délkeletre mintegy 1500 méterre, a Ruki-erdő nyugati szélétől 50-80 méterre délnyugatra, az itt álló tanyasor előtt és alatt húzódó északnyugat-délkelet irányú, alacsony, keskeny földhát déli részén kis körzetben, kb. 80-100 méter átmérőjű foltban, a 84. és 85. lelőhely anyagával rokon késő bronzkori kerámiatöredékeket gyűjtöttek. A lelőhely északkeleti és északi széle a tanyasor épületei, illetve növényanyaga miatt bizonytalan. A lelőhelyet a Domaszéki-főcsatorna választja el a 83. és 84. lelőhelytől.

41593

41594, Ruzsa 87. lh.: *Csorvai erdő II.* A község belterületétől délre, a Szegedről Ruzsára vezető műút derékszögű kanyarjától 1200 méterre délnyugatra, a Csorva-erdő északi szélétől 200 méterre van a lelőhely. A terület szintvonalakkal alig tagolt és viszonylag alacsony fekvésű. kb. 100x80 méteres körzetben szarmata kori leletanyagot gyűjtöttek. A lelőhely keleti széle lehet, hogy benyúlik az itt álló tanya fás, bokros, elhanyagolt, hátsó udvarrészébe is.

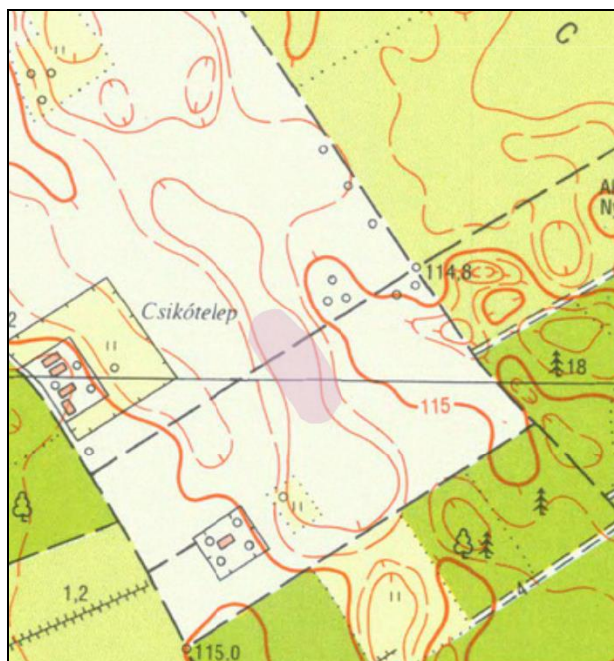
41594

41597, Ruzsa 88. lh.: *Csorvai erdő, Krisztin-tanya.* A község déli határrészében, a Csorva-erdő nyugati szélén álló Krisztin-tanya (685. számú) délkeleti oldalán, a tanyához tartozó, felszántott földben kb. 80 méter átmérőjű területen Árpád-kori kerámiatöredékekre bukkantak. A lelőhely egy alacsony, hosszan elnyúló, északnyugat-délkelet irányú földhát keleti szélén van.

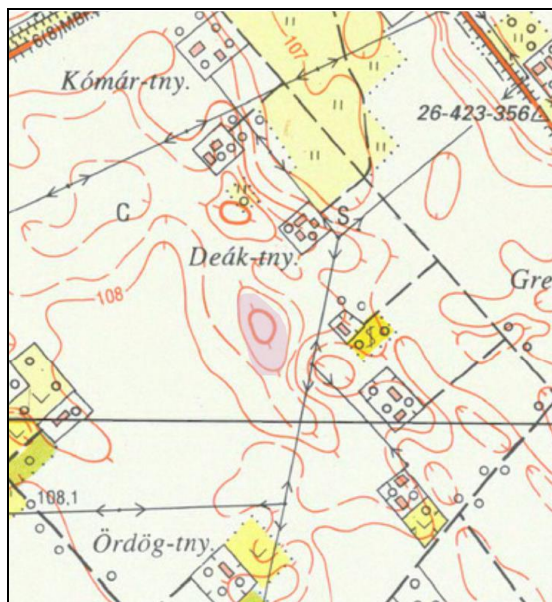
41597

41600, Ruzsa 89. lh.: *Csorvai erdő, Kis-tanya*. Ugyanebben a határrészben, a Szegedről Ruzsára vezető műút derékszögű kanyarjától délnyugatra mintegy 1300 méterre, a Krisztin-tanyától délkeletre kb. 600 méterre, az itt álló Kis-tanyától délnyugatra 50-80 méterre, Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttek.

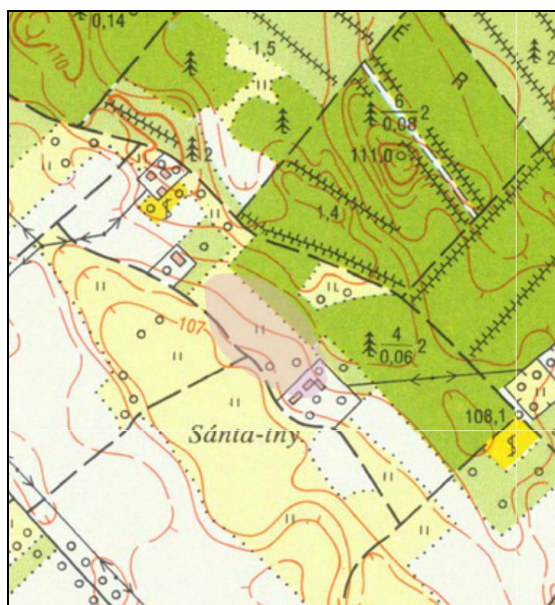

41600

41602, Ruzsa 90. lh.: *Vágó-major megálló I*. A község határának keleti részén, a Szegedről Ruzsára vezető műúttól délre, a Vágó-majori megállótól mintegy 500 méterre délnyugatra, egy viszonylag magasabb fekvésű széles földhátan, kb. 80-100 méter átmérőjű foltban szarmata és Árpád-kori töredékeket gyűjtöttek. A lelőhely szélei bizonytalanok, a vizsgált térszint minden oldalról a terepbejárás idején gabona borította.

41602

41605, Ruzsa 91. lh.: *Gerencséri erdő IV.* A község határának keleti részén, a fent említett műúttól északra mintegy 800 méterre, a Gerencséri erdő szélén álló Sánta-tanya és Veszelszky-tanya közti felszántott területen található a lelőhely. Egy nagyjából északnyugat-délkelet irányú földhát keleti lejtős partján kb. 150x100 méteres körzetben őskori kerámiaanyag került elő. Az említett földhát legmagasabb része nincs művelés alatt, így a bejárás idején nem volt vizsgálható. A leletek a két tanya közelében és az erdő szélén már nem folytatódtak, az edénytöredékek a partos rész felé sűrűsödnek, a centrum feltehetően a felszántatlan földterület alatt lehet.

41605

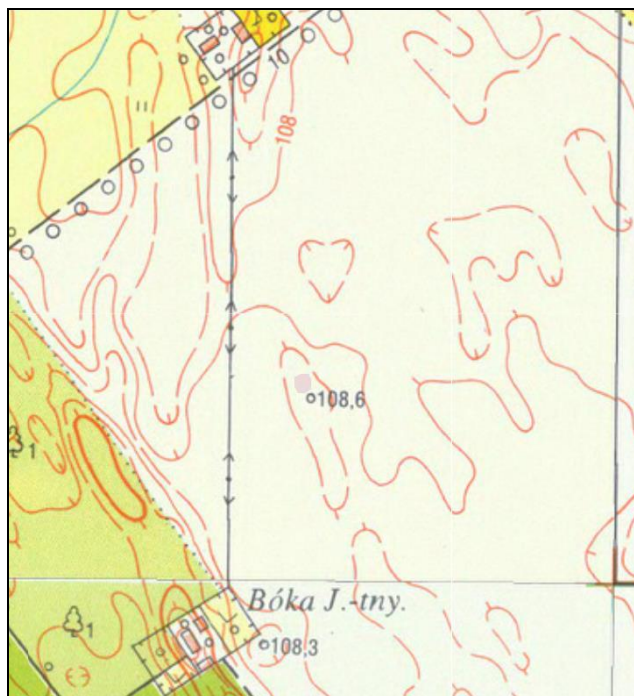
41607, Ruzsa 92. lh.: *Vágó-majori megálló.* A község határának keleti részén, a Szegedről Ruzsára vezető műút északi oldalán, a Vágó-majori megállótól 900 méterre északnyugatra, a Pálfi-erdő nyugati szélétől 650 méterre délkeletre található a lelőhely. Egy nagyjából északnyugat-délkelet irányú magas földhát központi területén avar kori kerámiatöredékek kerültek elő.

41607

41612, Ruzsa 93. lh.: *Kállai erdő*. A Kállai erdő déli szélén, a Selymes-tanyától délkeletre 100 méterre egy homokos, buckás területen Árpád-kori edénytöredékeket találtak.

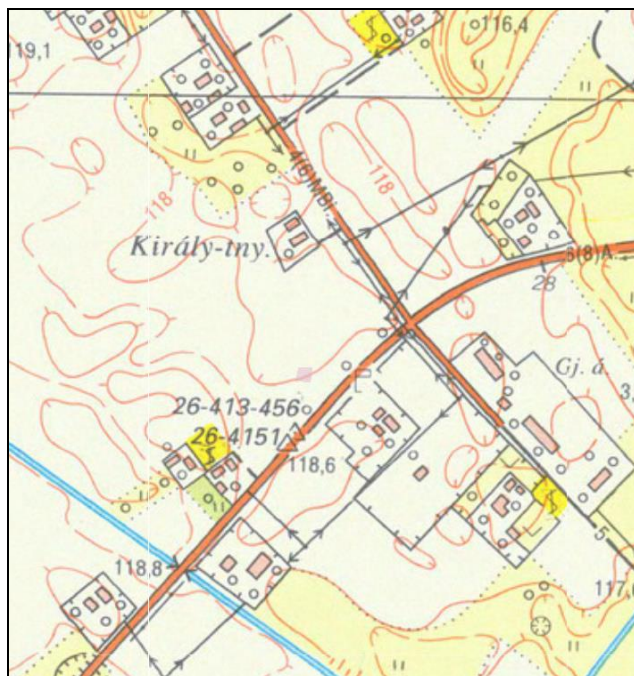
41612

41613, Ruzsa 94. lh.: *Pálincás földek II*. A község déli határrészében az ún. Pálincás-földeken, a Liger iskolától 600 méterre északkeletre, a 77. lelőhelytől 250 méterre délnyugatra Árpád-kori kerámiatöredékeket találtak.

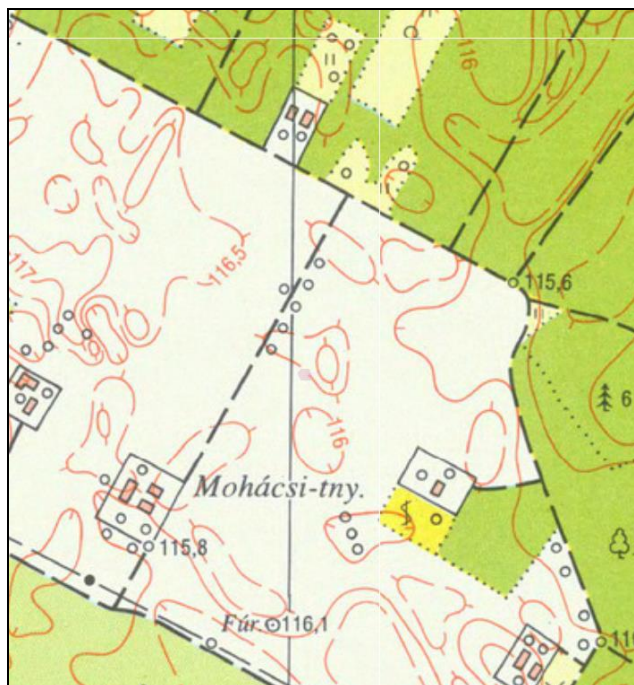
41613

41614, Ruzsa 95. lh.: *Balotai-csatorna II.* A község nyugati határrészében, a Balotai-csatornától 250 méterre északkeletre, a térképen jelölt Király-tanyától délnyugatra 180 méterre késő szarmata kori edénydarabok kerültek felszínre.

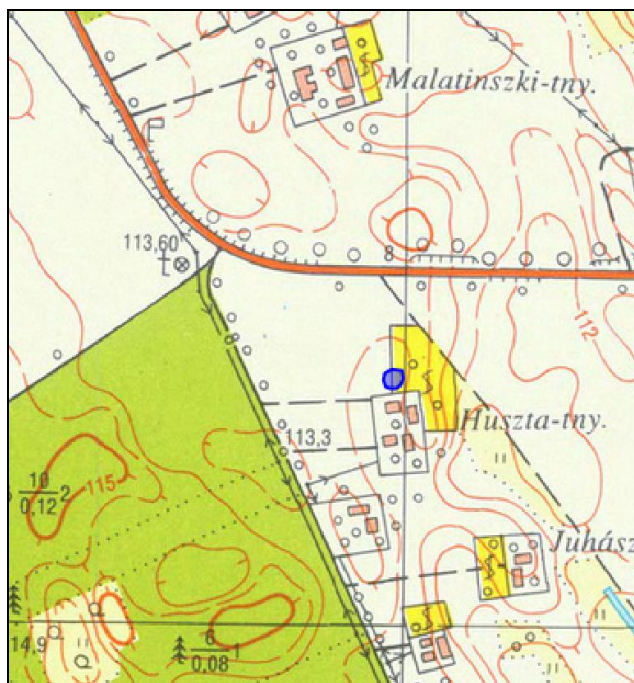
41614

41615, Ruzsa 96. lh.: *Ruki erdő.* A határ északnyugati részében, a Ruki-erdő déli szélétől 300 méterre délnyugatra, a térképen is jelölt Mohácsi-tanyától kb. 250 méterre északkeletre néhány késő bronzkori töredéket gyűjtöttek.

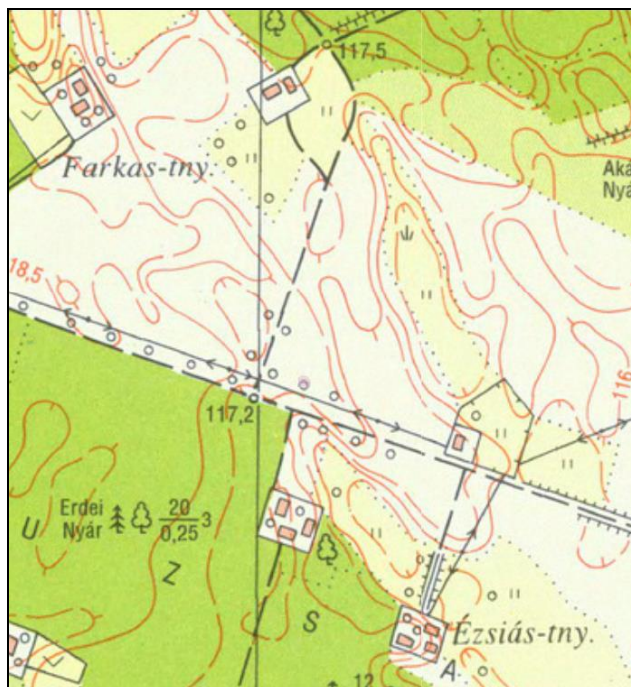
41615

41617, Ruzsa 97. lh.: *Széksóstói-főcsatorna*. A község belterületétől délkeletre, a Szegedről Ruzsára vezető műúttól 100 méterre délre, a Széksóstói-főcsatornától 500 méterre délnyugatra, a térképen is jelölt Huszta-tanya udvarán Árpád-kori edénydarabot találtak.

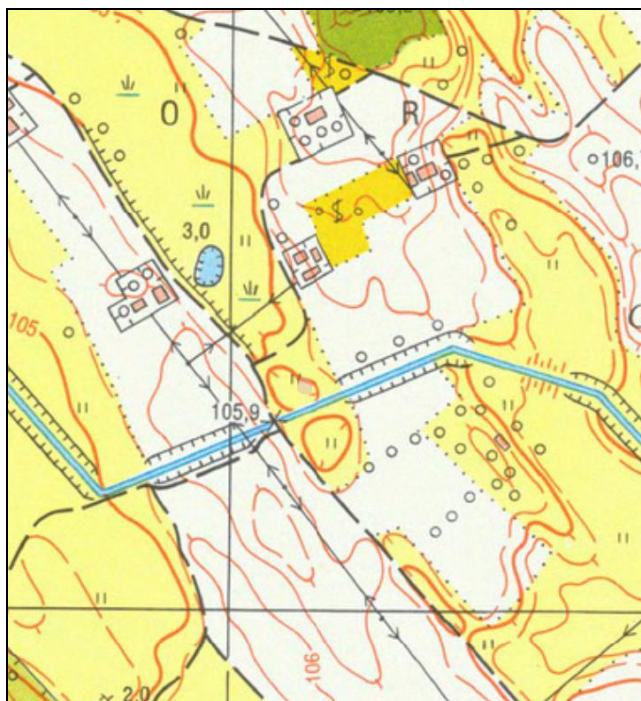
41617

41890, Ruzsa 98. lh.: *Ruzsajárás II*. A község déli határrészében, az ásothalmi határdűlőtől 550 méterre északkeletre, a 63. lelőhelytől 450 méterre északnyugatra őskori oldaltöredékek kerültek elő.

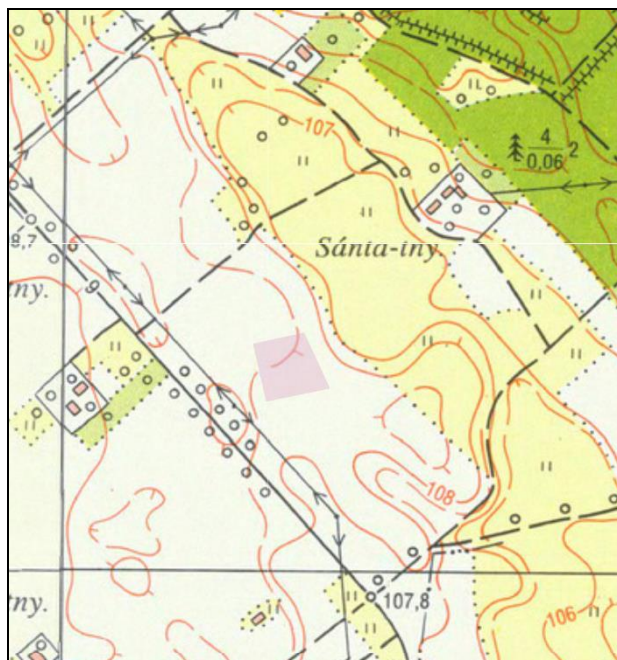
41890

41892, Ruzsa 99. lh.: *Vágó III.* A község délkeleti határában a mórakalmi határdűlőtől 600 méterre északnyugatra, a zákányszéki határszakasztól délnyugatra 900 méterre, a 72. lelőhelytől kb. 200 méterre délkeletre 13-14. századi kerámiatöredékeket találtak.

41892

41893, Ruzsa 100. lh.: *Gerencséri erdő V.* A község keleti határában, a gerencséri erdő nyugati szélétől 400 méterre délnyugatra, a Vágó-majori megállótól 650 méterre északnyugatra Árpád-kori edénytöredékek kerültek felszínre.

41893

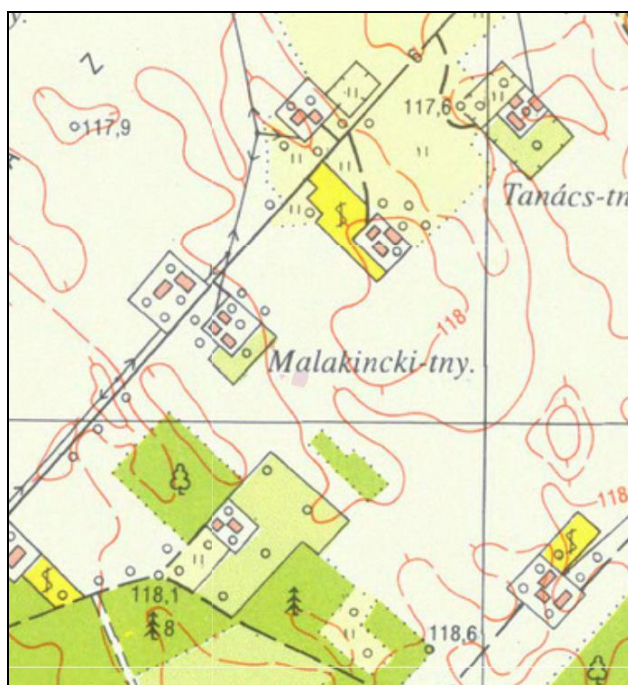
41894, Ruzsa 101. lh.: *Honvéd erdei-csatorna.* A község északnyugati határrészében, a pusztamérgesi határdűlőtől 800 méterre délkeletre, a Honvéd-erdei csatornától 350 méterre délnyugatra őskori oldaltöredékeket találtak.

41894

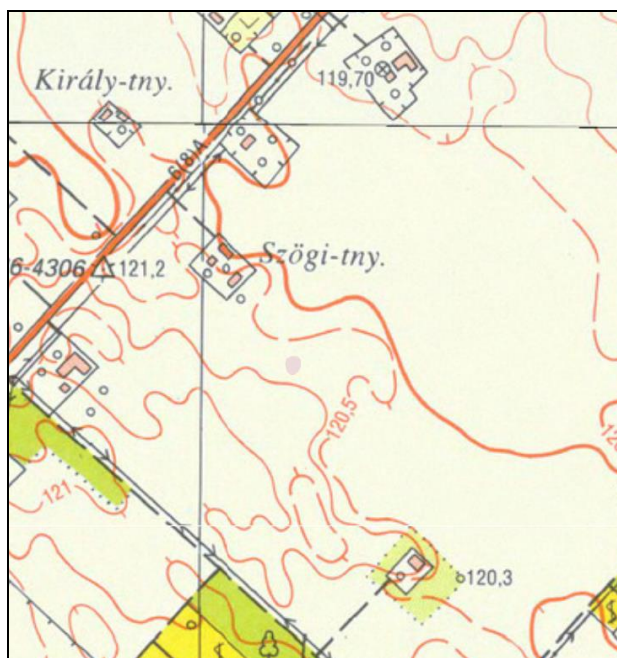
41895, Ruzsa 102. lh.: *Honvéd erdő II.* A község belterületétől északnyugatra, a Honvéd-erdő nyugati szélétől 200 méterre délnyugatra, a 30. lelőhelytől 150 méterre északkeletre őskori edénytöredékeket gyűjtöttek.

41895

41896, Ruzsa 103. lh.: *Klauzál erdő*. A község belterületétől délnyugatra, a Klauzál-erdőtől 200 méterre északra, a térképen is jelölt Tanács-tanyától 350 méterre délnyugatra őskori (késő bronzkori) töredékeket találtak.

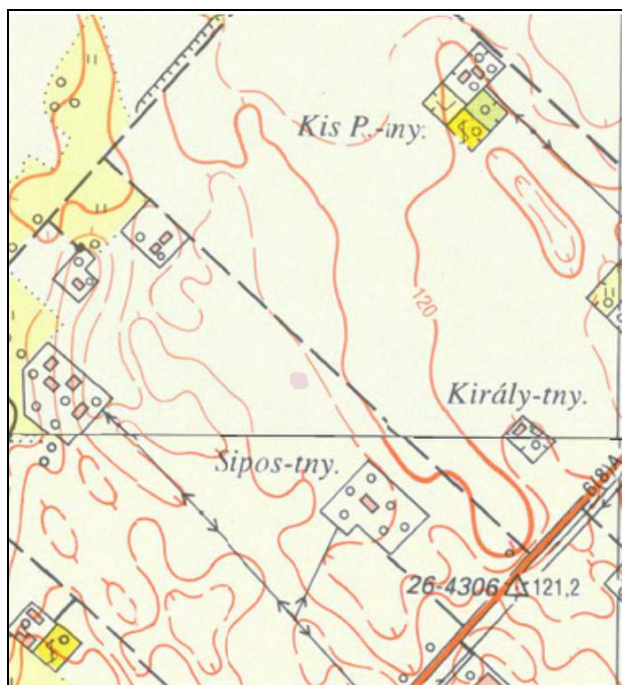
41896

41897, Ruzsa 104. lh.: *Öttömösi határrész III.* A község belterületétől délnyugatra, a Ruzsáról Öttömösre vezető műúttól kb. 200 méterre délkeletre, a térképen is jelölt Szögi-tanyától 80 méterre délkeletre Árpád-kori oldaltöredékek kerültek felszínre.

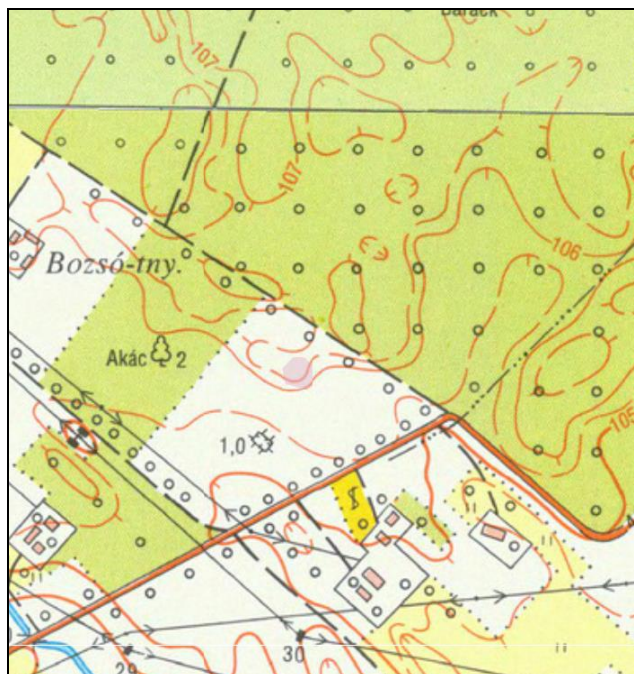
41897

41898, Ruzsa 105. lh.: Öttömösi határrész IV. A község belterületétől délnyugatra, a Ruzsára Öttömösre vezető műúttól kb. 280 méterre északnyugatra, a 2. lelőhelytől mintegy 200 méterre délnyugatra, a térképen is jelölt Sípos-tanyától 80-100 méterre északnyugatra egy, vörös radiolitból készített, diszkoid jellegű őskori pengevakaró kőeszközt találtak.

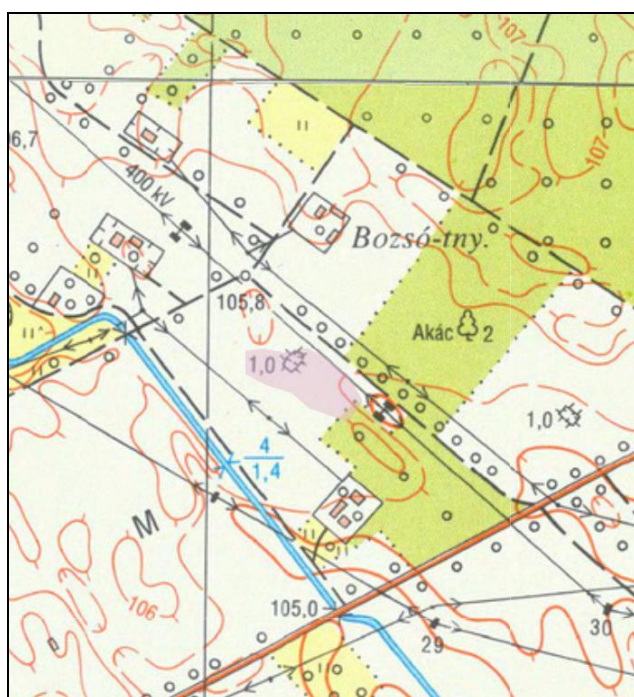
41898

46438, Ruzsa 106. lh.: Domaszéki-főcsatorna XII. A határ északkeleti csücskében, a Székes út északkeleti leágazása végpontjától 150 m-re északnyugatra, jelentősebb kiemelkedésen, homokbuckán Árpád-kor leletek két foltban sűrűsödtek, az északnyugati és a délkeleti sarokban.

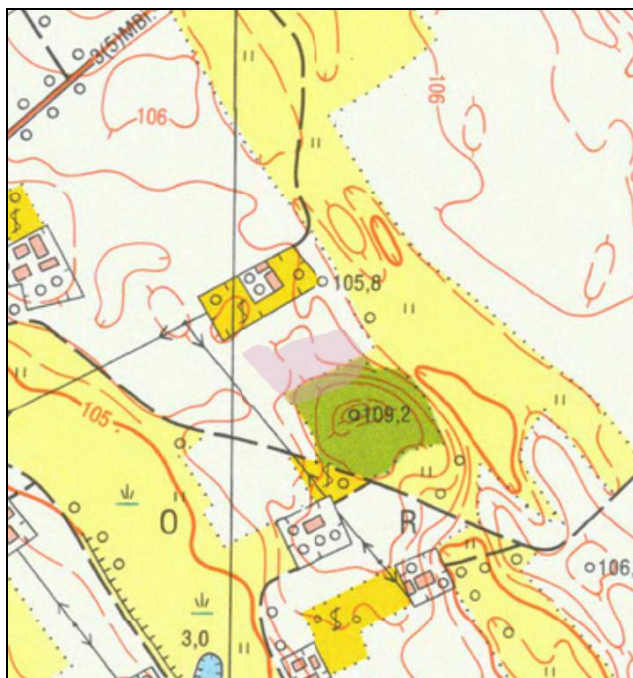
46438

46439, Ruzsa 107. lh.: Domaszéki-főcsatorna XIII. Az előző lh.-tól 300 m-re nyugatra, egy jelentősebb kiemelkedésen, szántott, boronált területen Árpád-kori kerámiatöredékek kerültek elő.

46439

80325, Ruzsa 108. lh.: Külső- Csorvai-csatorna. A csorva határrészben, a Külső-Csorvai-csatornától keletre és a Gárgyán-tanyától északnyugatra szarmata és középkori kerámiatöredékek jelzik a lelőhelyet.

80325

A TEREPEN NEM AZONOSÍTHATÓ RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

Ruzsa 109. lelőhely: Ruzsa–Honvéd iskola. A község délnyugati részén álló Honvéd iskolából került a MFM-ba egy késő bronzkori, a Halomsíros kultúrához köthető kis edény (ltsz.: 80.25.1.).

Ruzsa 110. lh.: *szórvány*. Rakonczi János ruzsai tanító adományaként került a MFM-ba egy késő bronzkori, a halomsíros kultúrához köthető kis edény (ltsz.: 82.6.1).

Ruzsa 111. lh.: *Alsó-tanya, Csorva-járás*. Reizner János említi, hogy Csorván 1888-ban a lakosok „Zákány vezér” kincsét keresve bronzeszközökre bukkantak, melyekből csak két példányt sikerült megmenteni: egy lándzsacsúcsot és egy kardot (REIZNER 1891, 357).

Ruzsa 112. lh.: *szórvány*. Szórványként került a MFM-ba egy szarmata leletegyüttes (ltsz.: 75.32.1–3.).

Ruzsa 113. lh.: *Ruzsajárás*. 1934-ben Szabó Mihály földjéről (ma Ruzsa belterületére eső rész) ajándékként került a MFM-ba 2 db bronzlemezről hajlított honfoglalás kori pántkarperec (ltsz.: 53.191.1.) (FEHÉR–ÉRY–KRALOVÁNSZKY 1962, 201).

Ruzsa 114. lh.: *szórvány*. Szórványként került a MFM-ba 5 db bográcsperem (ltsz.: 75.32.4–8.).

Ruzsa 115. lh.: *Csorva*. Csorván, szőlő alá forgatás alkalmával került elő egy bronzból öntött középkori pecsétgyűrű (ltsz.: 1906/55). A középkori ékszer Papp István zákányi tanyai kapitány ajándékozta a Szegedi Városi Múzeumnak.

Ruzsa 116. lh.: *Általános Iskola*. Böhm József tanár ajándékként került a MFM-ba egy középkori köpös lándzsa (ltsz.: 75.30.1., MFM RégAd 633–80.).

FÜGGELÉK

AZONO- SÍTÓ	HELYRAJZI SZÁM	EOV Y	EOV X
41003	0119/31, 0119/39, 0119/2	702201	104203
41015	0130/14, 0130/32, 0130/33, 0130/31	700880	104194
41021	0135/10	700819	105059
41023	0274/78	705082	105164
41025	0289/48, 0289/49, 0289/50	707205	104538
41058	02/24, 02/25, 02/63, 02/55	704581	104374
41059	02/47, 02/48, 02/12, 02/11	705216	103431
41060	04/55, 04/56, 04/57	704828	104401
41061	04/109, 04/82, 04/83, 04/7	705347	104016
41062	07/13, 014, 07/87, 07/88, 07/38	706604	103782
41063	033/112, 033/83, 033/60, 033/61, 033/62, 033/63, 033/64, 033/6, 033/87	707590	103278
41065	0240/53, 0240/54, 0240/6, 0240/55, 0240/37	705606	110676
41097	037/41	705438	103021
41098	037/39, 037/42, 036	705847	102855
41099	037/56, 037/57	706258	102413
41100	038/2, 038/82, 044/32, 033/57, 033/82	706800	102319
41103	033/43	706523	103380
41107	035/3, 035/9	705975	102939
41109	091/96, 091/83, 091/84, 091/85, 091/86, 091/87	704309	103213
41110	044/48, 044/49	708307	100518
41111	044/48, 045	708044	100644
41113	044/11, 044/45	707874	100868
41115	044/41	707811	101176
41116	044/41, 044/51	707559	101303
41117	046/84, 046/78, 046/77	707309	101007
41138	044/15, 044/38, 044/5	707338	101682
41139	046/44, 046/80, 046/75, 046/71	706875	100934
41141	0157, 0158/20, 0158/8, 0158/9, 0156/46, 0156/40	701578	105689
41142	0139/28, 0139/29	700950	105442
41143	0152/2, 0153, 0154/1, 0154/3, 0154/4, 0154/5, 0154/6, 0154/7, 0139/4, 0139/5, 0140, 0148, 0152/11, 0154/14, 0154/9, 0154/15, 0154/16, 0154/17, 0152/9, 0154/20, 0154/21, 0154/22, 0154/23, 0152/14, 0152/7, 0141/4, 0139/13, 0139/14,	700987	106074

	0139/15, 0139/20		
41144	0141/42, 0141/43	700160	106247
41146	039/9	708950	101636
41148	042/41		
41149	0265/13, 0265/15	706494	105970
41150	0299/21, 0299/22	707296	105621
41152	0145/1, 0145/9, 0151, 0152/5	700680	106573
41155	0141/42	700244	106473
41158	0141/42, 0141/55	700059	106409
41161	0141/39, 0141/46, 0141/37, 0142, 0143/1, 0141/33, 0141/14, 0141/15, 0141/18, 0141/19	700076	106931
41165	0141/26, 0141/50, 0141/29, 0141/30, 0141/31, 0141/33	699664	106969
41168	0141/50, 0141/51, 0141/32, 0131, 012/42	699487	106957
41174	0173/20, 0173/21	700272	107358
41176	0179/45, 0179/46, 0179/47	702865	106512
41177	0179/49	703036	106553
41179	0179/49, 0179/3, 0179/37	702967	106657
41182	0179/32	702881	106716
41184	0179/31, 0179/32	702740	106964
41185	355/22, 358/1, 354/35, 354/36, 354/37, 354/38, 354/39, 354/40, 354/41, 354/42, 354/43, 354/44	703172	105421
41200	0169/2, 0169/27, 0169/28, 0169/29, 0169/30, 0169/3, 0169/4, 0169/5	702903	105629
41203	0169/34, 0169/35, 0169/36	702734	106135
41204	0171/61, 0171/43, 0171/36, 0171/60, 0171/52	702050	106617
41207	0124/45, 0124/55, 0124/56	701708	104223
41208	0124/50, 0124/2	701544	104259
41209	0128/15	700314	103470
41213	0130/33	700756	104182
41013	0119/21, 0118, 0119/52, 0119/32, 0119/33, 0119/34, 0119/35, 0119/36, 0117/27, 0117/4, 0117/38	702235	103530
41014	0119/41, 0119/53, 0119/54	701867	103869
41219	141/1, 141/2	703137	105108
41222	098/7	703026	104546
41226	0100/30, 098/16, 098/15, 099	703300	104171
41231	098/23, 098/12, 098/13	703115	104239
41233	093/51, 093/53, 093/54	703765	104270
41235	064/53, 074/16, 074/17, 074/22, 067	703576	101260

41237	074/21, 074/8	704399	100991
41239	046/54	705931	101910
41240	046/58, 046/60, 046/61, 046/62, 046/63, 046/103, 046/107, 046/108	706518	101717
41253	033/96	707261	103287
41262	033/86	707233	102556
41264	033/24, 042/24, 042/21, 038/2, 033/25	707105	102316
41372	026/17, 033/68, 033/93, 027/1	707973	103120
41382	029/37, 029/18, 029/5	709105	102750
41383	031/10, 031/28, 031/51, 031/29, 031/50, 031/38, 031/37	708829	102264
41385	031/40	708628	102088
41532	031/4, 031/43, 031/44	708364	102033
41535	042/22, 042/31	708103	101878
41537	0303/9, 0303/15	707320	106391
41541	046/96, 046/97	707825	100470
41546	046/96	707785	99846
41548	0301/7, 0301/8, 0301/9	707030	106091
41549	0195/8, 0196, 0195/25, 0195/6, 0195/28, 0195/33, 0195/24, 0195/23, 0195/22, 0195/21	703545	108041
41552	0195/16, 0195/17, 0195/18, 0195/19	703186	108136
41556	0207, 0208/4, 0206/8	702930	109106
41583	0205, 0206/7, 0201/7	703012	108832
41586	0201/4, 0201/14, 0201/15, 0201/2, 0201/3	703445	108493
41591	0201/15, 0201/16, 0201/17, 0201/18, 0201/19, 0201/20, 0201/21, 0201/29, 0201/30	703808	108478
41593	0200/7, 0200/31, 0200/32, 0200/24, 0200/6	703711	108990
41594	089/35, 089/36, 089/39	703756	102816
41597	081/6, 081/69	704195	102569
41600	081/69	704512	102017
41602	017/23, 017/25, 017/26	708304	104101
41605	0305/11, 0305/29, 0305/30, 0305/31	708345	105449
41607	0289/48	707484	104616
41612	352/1, 0181/11	703516	105890
41613	046/96	707688	100197
41614	0137/23	701600	104716
41615	0210/26	703017	109592
41617	037/87, 037/4	704989	103249

41890	074/15	703048	101401
41892	031/30	709077	102220
41893	0305/31, 0305/33	708234	105210
41894	0141/55	700107	106484
41895	0152/11	700988	106365
41896	087/23, 087/24	702816	103044
41897	0124/42	701095	103751
41898	0130/27	700673	104057
46438	0324/5	710397	107740
46439	0322/4, 0322/5	710099	107703
80325	029/35, 029/17, 029/18	709078	102643

NYILATKOZAT

Alulírott Lőrinczy Gábor, örökségvédelmi szakértő (nyilvántartási szám: (Ny. sz.: Sz-17/2007) ezúton nyilatkozom arról, hogy az örökségvédelmi hatástanulmányban szereplő adatok a valóságnak megfelelnek, a javasolt régészeti megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a tanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.

Szeged, 2018. május 30.

Lőrinczy Gábor
régész, örökségvédelmi szakértő

4. KÖRNYEZETÉRTÉKELÉS

RUZSA KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEINEK FELÜLVIZSGÁLATA
2 0 1 8 – 2 0 1 9

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS
(2/2005 (I.11.) Kormányrendelet alapján)

Szeged, 2019. március

TARTALOM

1. A környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése
2. A terv kidolgozásakor vizsgált változatok rövid ismertetése
3. A terv megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása
4. A terv, illetve program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a tervben szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre.
5. Javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a terv, illetve program által befolyásolt más tervben, illetve programban figyelembe kell venni.
6. A terv, illetve program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a tervben, illetve programban szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre.
7. Közérthető összefoglaló.

1. A környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése

1.1. Előzmények

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. sz. rendelet (Településrendezési Kódex TK), alapján az önkormányzatoknak településszerkezeti tervüket legalább 10 évente felül kell vizsgálni, és döntést kell hozniuk arról, hogy továbbra is változatlan tartalommal alkalmazzák, módosítják vagy újat készítenek.

Ruzsa Község Helyi Építési szabályzata 2005-ben, a 24/2005. (XII.02.) számú önkormányzati rendelet jóváhagyásával lépett hatályba. 2013-ban átfogó módosításon esett át, a módosított rendelkezéseket a 28/2013. (X.31.) sz. önkormányzati rendelet vezette át.

Településszerkezeti terve a 174/2005. (XII.01.) sz. határozattal került jóváhagyásra.

A jelenlegi teljeskörű felülvizsgálat célja, hogy a településrendezési eszközök rajzi- és szöveges munkarészeit a TK-nak megfelelő tartalommal és formával tegye naprakészé, végrehajtsa néhány – a Tájékoztatóban jelzett – módosítást.

Tárgyi terv tartalmazza a településrendezési tervműveletek *megalapozó vizsgálati* munkarészeit és *javaslatait*.

A településen megtalálható és megvalósítandó létesítményeket és azok funkcióit, úgy kell meghatározni, hogy a környezet-használat során

- a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő,
- megelőzhető legyen a környezetszennyezés,
- kizárja a környezetkárosítást.

A környezetet terhelő tevékenység, ezen belül a levegőszennyezés, a hulladékok elhelyezése, a talaj- és vízszennyezés a települést és környékét károsíthatja és ezen keresztül a településen élőket, míg a zajterhelés közvetlenül az ott élő embert zavarja.

A károsító hatások elkerülése és a terhelés minimalizálása érdekében szükséges környezetvédelmi vizsgálatok eredményeinek beépítése a tervbe, illetve az előírások betartása a település üzemeltetés során.

A környezeti értékelés vizsgálja a településszerkezeti terv felülvizsgálatának környezeti vonatkozásait, a terv megvalósulásával várható környezeti hatásokat. Az értékelés nem tér ki a település természeti adottságainak vizsgálatára, ismertetésére, azt a településrendezési terv alátámasztó munkarészeinek zöldterületi fejezete ismerteti. A környezeti értékelés figyelembe veszi a megalapozó vizsgálatok, alátámasztó munkarészek kapcsolódó fejezeteit.

A benyújtandó terv az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet hatálya alá tartozik. A dokumentáció elkészítésénél a hivatkozott rendelet 4. számú melléklete szerinti tagolást követtük **a felülvizsgált terv teljes egészére vonatkoztatva, kiemelve a tervezett módosításokat.**

1.2. A tervezési folyamat más részeihez való kapcsolódása

A településrendezési terv felülvizsgálatának és tervezett módosításainak elkészítési folyamatában a környezeti értékelés alapját képezi a terv által kitűzött célok, fejlesztési elképzelések, intézkedési javaslatok meghatározásának. A környezeti értékeléshez szükséges adatok beszerzése, a településrendezési terv elkészítéséhez kapcsolódó adatok begyűjtésével párhuzamosan történt.

Jelen környezeti értékelés kapcsolódik a településre készülő településrendezési eszközökhöz. Figyelembe veszi a település fejlesztési elképzeléseit is. A készülő településrendezési terv településszerkezeti munkarészeinek alátámasztó szakági fejezeteiben a település hosszabb távú elképzeléseikhez kapcsolódva meghatározásra kerültek mindazon környezeti megoldások, melyek a fenntartható fejlődést szolgálják. A településrendezési terv részeként készül a környezeti

értékelés, mely a jogszabály által előírt államigazgatási szervek előzetes véleményeiben adott szakági elvárásait is figyelembe veszi.

1.3. A környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a terv alakulására

A környezeti értékelés során olyan információ, állapot jellemző nem merült fel, amely a jogszabályi előírásokon túlmenően jelentősen befolyásolta volna a településrendezési terv felülvizsgálata során a terv és a módosítások alakítását.

1.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés készítése során történő figyelembevétele, az indokok összefoglalása

A környezeti értékelés során felvettük a kapcsolatot a település Polgármesteri Hivatalával. A hivatal készséggel tájékoztatott a felmerült kérdésekkel kapcsolatban, illetve átadta a rendelkezésükre álló és a tervezés szempontjából fontos dokumentumokat. Az Önkormányzat mellett információszerzés céljából felvettük a kapcsolatot az érintett hatóságokkal is. Az érintett népességnek, szervezeteknek, érdekképviselői szerveknek a Településrendezési Terv módosításának kidolgozása előtt előzetes véleménynyilvánítási lehetőségük volt. Az érintettek tájékoztatását a 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásai, valamint a partnerségi egyeztetésről szóló szabályok szerint az Önkormányzat végzi.

Ezen munkafázisig olyan vélemény nem érkezett amely környezetalakítási szempontból figyelembe vehető lenne. A településfejlesztéssel kapcsolatos lakossági kívánalmak már a településfejlesztési koncepcióba beépítésre kerültek. A tervezett javaslatokat és észrevételeket szintén figyelembe vettük a tervkészítés során. A környezetvédelmi szempontok vizsgálatában érintett hatóságok észrevételeit a terv figyelembe vette.

1.5. A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai

A környezeti értékelés során csak a szakirodalomban, a publikált térképeken, tanulmányokban, jogszabályokban megjelent ill. az önkormányzat, a hatóságok és a különböző szolgáltató szervezetek által szolgáltatott adatokat ill. a helyszíni bejárások és interjúk tapasztalatait használtuk fel, mivel ezek a tervezési terület adottságait figyelembe véve, elégséges információval szolgáltak a tervnek megfelelő mélységű értékelés elkészítéséhez.

A felmerült bizonytalansági tényezők a tervezett beruházások megvalósulásával kapcsolatosak mivel ezek pontos paraméterei nem ismertek. Vannak olyan területek melyek többféle tevékenységnek is otthont adhatnak, így az egyes módosítások hatásának vizsgálatakor is adódhatnak bizonytalanságok.

A településrendezési terv által leírt szabályozás nem a konkrét tervezett épületeket és tevékenységeket szabályozza, hanem meghatározza azokat a paramétereket, amelyek betartásával a területen építeni, fejleszteni lehetséges. A különböző területfelhasználási egységeken belül azonban, főleg a gazdasági fejlesztési területeken – mivel az ott elhelyezendő létesítmény funkciója és környezetterhelése a tervezés jelen fázisában nem ismert – az adott létesítmény ill. tevékenység hatósági engedélyezési eljárásánál kell a környezetvédelmi érdekeket következetesen érvényesíteni. A környezetvédelmi érdekek érvényesítésére az adott létesítmény ill. tevékenység engedélyezési eljárásainak minden szakaszában lehetősége van az engedélyező hatóságnak.

2. A terv kidolgozásakor vizsgált változatok rövid ismertetése

2.1. A terv felülvizsgálata során szükséges és tervezett módosításának ismertetése

Ebben a fejezetben Ruzsa Község jelenleg hatályos Településrendezési eszközeinek jelen dokumentációban részletezett módosításaihoz és a terv egészére vonatkozóan végeztük el a környezetvédelmi értékelést arra vonatkozóan, hogy a terv a tervezett módosításokat is figyelembe vételével a környezet várható terhelése mennyiben fog eltérni a jelenleg hatályos tervben prognosztizáltakhoz képest **és a felülvizsgált terv összességében milyen mértékben befolyásolja a környezeti elemek állapotát.** Az értékelést a 2019. február hónapban hatályos környezetvédelmi jogszabályok és előírások figyelembevételével végeztük el.

Ruzsa Község területén a környezeti elemekre (levegő, felszíni és felszín alatti víz, valamint a földtani közeg) vonatkozóan a mindenkor hatályos jogszabályokban meghatározott előírásokat és határértékeket kell irányadónak tekinteni.

Azoknál a módosítási ügyeknél amelyeknél a beépítettség növekedése vagy egyéb használati mód változás miatt a talaj (a földtani közeg felső része) letermelésre kerül akkor az a talajfelszín visszafordíthatatlanul megváltozik.

Az egyes ügyek értékelésénél alapvetően feltételeztük, hogy a tevékenységek engedélyezésénél a hatóságok a mindenkor hatályos környezetvédelmi jogszabályokban foglalt előírások betartásának érvényt szereznek.

A biológiai aktivitás értékek növekedését a terv biztosítja.

Amennyiben a területen tervezett létesítmény A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló kormány rendelet (jelenleg: 314/2005. (XII. 25.) Korm. r.) hatálya alá tartozik akkor az építés hatósági ill. egyéb hatósági eljárás csak a hivatkozott rendeletben előírt környezetvédelmi hatósági eljárás lefolytatása után indítható el.

Tervezett változtatások

I. Erdősítésre javasolt területek kijelölése

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

Az erdőterületek kijelölése levegőtisztaság-védelmi, talajvédelmi és klímavédelmi szempontból kedvező változást eredményez. Az erdőterületek kijelölésével a biológiai aktivitásérték növekszik.

Zajvédelem

Meglevő és volt tanyák területét valamint egyéb területet és legelőt javasolnak átminősíteni erdősítésre.

A tanyák mezőgazdasági területen belül, zajvédelmileg gazdasági terület kategóriákban vannak. A területek erdő területbe sorolásával zajvédelmileg gazdasági terület kategóriában maradnak a területek. Zajvédelmi szempontból nincs változás. Az egységes gazdasági terület kialakítása zajvédelmileg tisztítja a meglevő állapotot, amikor a mezőgazdasági területben szétszórtan falusias lakóterület jelleggel lakóházak vannak.

II-VI. Mezőgazdasági üzemi területek csökkentése, a mezőgazdasági terület növelése révén

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

A mezőgazdasági üzemi területek csökkentésével csökken a beépítésre szánt területek mérete. A tervezett változtatás talajvédelmi szempontból kedvező hatású.

Zajvédelem

A mezőgazdasági üzemi területeket csökkenteni kívánják és az átminősítésre kerülő terület részeken mezőgazdasági területet alakítanak ki. A változtatás nem jár zajvédelmi változtatással, mert a mezőgazdasági üzemi területből kivont terület zajvédelmileg később is gazdasági területnek fog számítani. Védendő terület nem jön létre. Megengedett zajterhelési határérték változás nincs.

VII. Belterületen csökken a kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület, kisebb zöldterületek (közkertek) jelennek meg a módosulással.

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

Az újabb zöldterületek megjelenése levegőtisztaság-védelmi, talajvédelmi és klímavédelmi szempontból kedvező változást eredményez. Az újabb zöldterületek a biológiai aktivitásértéket is növelik.

Zajvédelem

A módosítás zajvédelmileg a megengedett zajterhelési határérték szigorodásával jár a módosuló területen.

VIII. A közműterület csökkenésével növelésre került a belterületen a kereskedelmi szolgáltató terület

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

Az átminősített területre települő tevékenység függvényében lokálisan kismértékben növekedhet a környezeti elemek terhelése. Figyelembe véve a módosítással érintett terület méretét (<0,2 ha) a negatív hatás nem számottevő.

Zajvédelem

A közmű területen található a vízmű, ennek területéből kerül át a kérdéses terület a kereskedelmi szolgáltató területbe. Zajvédelmi szempontból mindkét terület gazdasági terület, zajvédelmi változás nem történik. A kereskedelmi szolgáltató területen létesülő új szolgáltatókat úgy kell létrehozni, a meglévőket úgy kell üzemeltetni, hogy a szomszédos lakóterületeken megengedett zajterheléseknél nagyobb zajterhelés ne álljon elő.

IX és X. A településközponti vegyes terület került csökkentésre beépítésre nem szánt, zöldterület és közlekedési területté módosult.

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

A tervezett módosítás során a zöldterület növelése minden környezeti elemre nézve pozitív hatású. A közlekedési terület növelése levegőtisztaság-védelmi szempontból kedvezőtlen. településközponti vegyes terület csökkentése beépítésre nem szánt zöldterületté Az átminősített területre települő tevékenység függvényében lokálisan kismértékben növekedhet a környezeti elemek terhelése. Figyelembe véve a módosítással érintett terület méretét (<0,2 ha) a negatív hatás nem számottevő.

Zajvédelem

A központi vegyes területből egy részen zöld terület lesz. Ez zajvédelmileg a megengedett zajterhelési határérték egy kategóriával való szigorodásával jár. Az új zöldterület a központi vegyes területet várhatóan zajjal nem terheli. A másik részterületen közlekedési terület létesül. Az utóbbi változtatás során az új közlekedési területről kijutó közlekedési zaj nem haladhatja meg a szomszédos központi vegyes területen és a zöld területen az ott megengedett zajterhelést. Tekintettel a kis forgalomra közlekedési eredetű zajtűlterhelésre nem kell számítani.

XI. A településközponti vegyes terület egy része (2050m²-nyi terület) átkerül a beépítésre nem szánt, különleges, burkolt köztérbe

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

A tervezett módosítás gyakorlatilag a valóságban kialakult állapotot rögzíti. A tervezett változtatás a környezeti elemek állapotában értékelhető változást nem fog okozni.

Zajvédelem

A központi vegyes terület egy részének különleges burkolt területté alakítása a központi vegyes területen belüli változtatás, nem jár zajvédelmi kategória változással.

XII. A falusi lakóterület csökken, növekszik a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (<0,4 ha)

Levegőtisztaság-védelem, vízvédelem, földtani közeg védelem

A kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület növelése a falusias lakóterület csökkentésével a környezeti elemek szempontjából kedvezőtlen hatású. Figyelembe véve a módosítandó terület méretét (0,3229 ha) a változtatás a környezeti elemek állapotában még lokálisan sem okoz számottevő változást.

Zajvédelem

A falusi lakóterület átminősítése kereskedelmi szolgáltató területté az érintett területen belül a megengedett zajterhelések növekedésével jár. A szomszédos falusi lakóterületen megengedett zajterhelések nem változnak. Az átminősítés után a kereskedelmi terület fejlesztését úgy kell végrehajtani, hogy a kibocsátott zajterhelés a szomszédos lakóterületen ne okozzon a megengedettnél nagyobb zajterheléseket. Ez maga után vonja műszaki zajcsökkentési megoldások alkalmazását zajos létesítmények telepítése esetén. Zajos zenés szórakoztató létesítmény nem telepíthető. A telepítésre kerülő létesítmények engedélyezése, építése, üzemeltetése során a létesítésre vonatkozó zajvédelmi előírások betartását meg kell követelni. Az érvényes zajvédelmi rendeletek betartása esetén az átminősítésnek zajvédelmi akadálya nincs.

A tervezett módosítások és a terv összefoglaló értékelése.

A Településrendezési eszközök felülvizsgálata és részleges módosításai figyelembe veszik az időközben bekövetkezett jogszabályi módosításokat, az országos és megyei tervben történő változásokat és a település fejlesztési koncepciójának változásait.

A felülvizsgált tervben tervezett változtatások lokálisan az adott települési környezetben a megengedett mértékű, kockázatok nélküli környezetterhelésekkel valósíthatók meg és tarthatók fenn.

A szerkezeti tervet érintő módosítások csak lokálisan kis területi egységeket érintenek. Jellemzően fogva nem változtatják meg a település tájszerkezetét, zöldfelületeinek rendszerét. A módosítás összességében a biológia aktivitásérték szinten tartásáról gondoskodik. Környezetvédelmi szempontból összességében a terv a Helyzetértékelési munkarészben részletezettekhez képest a település egészére nézve jelentős változást nem eredményeznek.

A környezetvédelmi szabályozás tekintetében a mindenkor aktuális országos jogszabályi előírásokat, illetve a jelenleg hatályos Településrendezési eszközök előírásait kell alkalmazni.

A szerkezeti tervet érintő módosítások értékelését az alábbi mátrixban föld, víz és levegő hatásviselő környezeti elemekre foglaltuk össze:

A módosítás tárgya	Föld	Víz	Levegő
I. Erdősítésre javasolt területek kijelölése	+	+	++
II-VI. Mezőgazdasági üzemi területek csökkentése, a mezőgazdasági terület növelése révén	+	0	+
VII. Belterületen csökken a kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület, kisebb zöldterületek (közkertek) jelennek meg a módosulással.	+	0	+

VIII. A közműterület csökkenésével növelésre került a belterületen a kereskedelmi szolgáltató terület	0	0	–
IX-X. A településközponti vegyes terület került csökkentésre beépítésre nem szánt, zöldterület/közlekedési területté módosult.	+/0	0/0	+/-
XI. A településközponti vegyes terület egy része (2050m²-nyi terület) átkerül a beépítésre nem szánt, különleges, burkolt köztérbe	0	0	0
XII. A falusi lakóterület csökken, növekszik a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (<0,4 ha)	0	0	–
<ul style="list-style-type: none"> – kismértékű negatív hatás – – nagymértékű negatív hatás + kismértékű pozitív hatás ++ nagymértékű pozitív hatás 0 semleges, vagy nem értelmezhető hatás 			

A terv a valóság talaján mozogva próbálta meg rögzíteni a szükségletekből és az adottságokból eredő, logikus fejlesztéseket. A tényekhez és a szükségletekhez való alkalmazkodás környezettudatos lépésnek tekinthető.

A terv a helyben rendelkezésre álló adottságok felhasználására, figyelembe vételére törekszik, a természeti erőforrások megújulását csak áttételesen, kis mértékben korlátozza.

A terv elősegíti a meglévő, hagyományokkal rendelkező mezőgazdasági termelés működését.

A helyben, helyiek által kiaknázott és felhasznált erőforrások a térséget és az ott élőket gyarapíthatják.

A tervben meghatározó súllyal jelen levő területfelhasználási módok környezeti hatásainak értékelését a környezeti elemek (föld, víz, levegő, táj, tájkép) és a települési környezet, ökológiai rendszer, ember mátrixában végeztük el.

A területfelhasználás módja	Föld	Víz	Levegő	Táj, tájkép	Települési környezet	Ökológiai rendszer	Ember
Erdőgazdálkodási terület	+	++	++	++	0	+/-	++
Mezőgazdasági terület	++	++	+	++	0	++	+
Vízgazdálkodási	+	++	0	++	–	++	+/-

terület							
Lakóterület	–	–	–	+	++	–	++
Gazdasági terület	–	–	–	–	–	–	+
<p>– létező kapcsolat, amely veszélyezteti a környezeti elem minőségét</p> <p>+ gyenge, áttételes, vagy közvetett kapcsolat, amely csak részben járul hozzá az elem védelméhez</p> <p>++ erős, közvetlen kapcsolat amely hozzájárul az elem védelméhez</p> <p>0 bizonytalan, vagy nehezen értelmezhető vagy nem létező kapcsolat</p>							

A terv erősségei és gyengeségei

Talaj

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Alacsony a beépítésre szánt területek aránya vízérózióval nem kell számolni A talajok szennyezettsége alacsony mezőgazdasági hagyományok megléte jelentős erdőterületekkel rendelkezik 	<ul style="list-style-type: none"> szikesedés szélerózió alacsony talajértékszámú talajok

Felszíni és felszín alatti vizek

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> kiépített közcsonatna hálózat a régi hulladéklerakót rekultiválták nem árvíz és belvívveszélyes terület 	<ul style="list-style-type: none"> csapadékszegény, vízhiányos terület talajvízszint csökkenés diffúz mezőgazdasági eredetű kemikáliák bemosódása

Levegő

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> a település levegő minősége jó 	<ul style="list-style-type: none"> deflációs külterület a megújuló energiaforrások

<ul style="list-style-type: none"> • a település levegője minden légszennyező anyagra nézve még terhelhető • technológiai eredetű légszennyezés jelentéktelen • a régi hulladéklerakót rekultiválták • laza beépítettség jó átszellőzés • jelentős erdőterületekkel rendelkezik 	<ul style="list-style-type: none"> • kihasználatlansága • a pollen szezonban magas pollenszennyezettség
--	---

Zaj

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - a település lakóterületébe beékelődött jelentős gazdasági telephely nincs - a lakóterület szélénél levő gazdasági területeken végzett tevékenységek olyan távolságban vannak, hogy zajterhelésük a védendő lakóterület legközelebbi épületei környezetében megengedett mértékű. 	<ul style="list-style-type: none"> - az összekötő utak csomópontja a település központ közelében vannak, szerencsére nem nagy forgalmúak. - potenciális gyengeség lehet a jövőben, ha az M9 autópálya a településhez közel kerül.

2.1.1. A terv környezeti értékelés szempontjából fontos céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése

A településrendezés célja a települések terület-felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme.

A település fejlesztésének néhány olyan átfogó koncepcionális alapelven kell nyugodnia, amelyeket a településfejlesztés részletes programjának kidolgozása és végrehajtásának szervezése során következetesen érvényesíteni kell. Ezen legfontosabb alapelvek és követelmények az alábbiak:

- További belterület minimális bővítésével lakóterület fejlesztés, elsődleges cél a letelepedés (állandó lakosok) és a népességmegtartó erő biztosítása. A meglévő lakóterületek fejlesztésének minőség centrikusnak kell lennie.
- Törekedni kell arra, hogy a fejlesztések eredményeként a településen munkát vállalók helyben letelepülhessenek, illetve minél kevesebben kényszerüljenek naponta más településre utazni munkahelyükre.
- Semmiféle olyan fejlesztés nem irányozható elő, amely a települést övező természeti környezet károsodását, élővilágának és növényvilágának visszafejlődését vagy részleges pusztulását váltaná ki.
- Minden fejlesztési célnak a település meglévő értékes természeti, illetve környezeti adottságai hatékony hasznosítását kell szolgálnia ezen adottságok sérelme, pusztulása nélkül.

- A rendelkezésre álló, illetőleg megszerezhető pénzforrásokat, különféle támogatásokat arra kell felhasználni, hogy ez által a település befektetőkre, illetőleg befektetésekre irányuló fogadókészsége tovább javuljon.
- A fejlesztési célok középpontjában a társadalmi, gazdasági fejlesztés feladatainak kell állnia. Az épített környezet ehhez csupán a keretet adja, következésképpen nem elsődlegesen cél, hanem eszköz. Fejlesztésének tehát a társadalmi jólét céljaihoz kell igazodnia.
- A fejlesztési célokban, jelentőségének megfelelő súllyal kell szerepelnie a közlekedés, hírközlés, illetőleg minden olyan infrastrukturális fejlesztésnek, amely a település távolabbi környezete közötti távolság áthidalását célozza.
- A település nem elszigetelt része a térségnek. Következésképpen fejlesztési céljai meghatározását és azok végrehajtását is a térségben levő településekre figyelemmel, illetőleg azokkal célszerű együttműködésben kell megoldani.

2.2. A terv összefüggése más releváns tervekkel

- 2003. évi XXVI. Törvény az Országos Területrendezési Tervről
- a 2015-2020. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program–IV.
- a 2015-2020. közötti időszakra szóló Nemzeti Természetvédelmi Alapterv–IV.
- Csongrád megye Területrendezési Terve (2012.)
- Csongrád megye Területfejlesztési koncepciója (2013.)
- Csongrád megye környezetvédelmi programja (2007)
- Magyarország vízgyűjtő gazdálkodási terve (2015)

Az Országos Területrendezési Terv (2003. évi XXVI. törvény) az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában. Az ország településein, az egyes térségekben a területfelhasználásra és az építésre vonatkozó szabályokat e törvény rendelkezésével összhangban kell kialakítani.

A 2015-2020. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-IV.) több alapelvet határoz meg, amelyeket a környezeti tervezés, környezethasználat során érvényesíteni kell minden szinten, így a településrendezési terv készítése során is.

A településrendezési terv környezetvédelmi általános céljait a Nemzeti Környezetvédelmi Program fő céljaival összhangban a következők szerint lehet összegezni:

- az egészséges környezet feltételeinek biztosítása
- a megfelelő életminőséget biztosító környezeti állapot megőrzése
- az élő és élettelen környezet természetközeli állapotának megőrzése
- a természeti erőforrásokkal való takarékos, értékvédő gazdálkodás
- a gazdasági fejlődés és a környezet harmonikus viszonyának megvalósítása

A terv nem ellentétes magasabb szintű, a tervhierarchiában megjelenő tervekkel, programokkal, azokra nincs befolyással.

2.3. A Tervváltozatok közötti választás indokai

A terv egy változatban készült a hivatkozott tervdokumentációk felhasználásával. Mivel a felülvizsgálat a megváltozott jogi környezet miatt szükséges és tervezett módosítások a tervnek csak kisebb részleteit érintik, így különböző változatokat nem vizsgáltunk.

3. A terv megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása

3.1. A terv céljainak összevetése a terv szempontjából releváns környezet- és természetvédelmi célokkal

A terv céljai nem ellentétesek a tervhierarchiában magasabb szinten levő tervekkel, programokkal és azokra nincsenek befolyással.

A terv kiemelt figyelmet fordított az Országos Területrendezési Terv, Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-IV.) és a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv–IV terveknek történő megfelelésre.

3.2. Környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése illetve figyelembevétele a tervben

A tervben az érvényben lévő környezetvédelmi szempontú jogszabályokban megkövetelt állapotok elérése, valamint a jelenlegi, összességében kedvező környezeti állapot fenntartása ill. a lehetőségekhez mérten javítása a cél.

A települési szilárd hulladéklerakó rekultivációjával egy jelentős szennyezőforrás került megszüntetésre. A sikeres rekultiváció, a vizek, a talaj, a levegő és az élővilág állapotát és a vizuális környezetét is javította egyszerre. A hulladékgazdálkodás területén a hulladékszigeteken történő szelektív gyűjtők és a hulladékudvar üzembe helyezése elősegíti a hulladékhasznosítási célok elérését.

A település szennyvízcsatornázása befejeződött, a szennyvizek korszerű szennyvíztisztító telepre kerülnek. A talajvíz minősége a belterületen levő házi szennyvízszikkasztás megszűnésével javulni fog.

A felülvizsgált szerkezeti tervben a biológiai aktivitásérték növekszik.

A környezetvédelem és a környezeti tényezők helyzetértékelése alapján a fejlesztendő területek Rúzsa Községben a következők: a belvizek és csapadékvizek problémájának további vizsgálata a várható szélsőséges csapadékeloszlás figyelembevételével, a megújuló energiaforrások (termálvíz, napenergia, szélenergia, biomassa) kihasználtságát is növelni kell, a hulladékgazdálkodás szempontjából az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása fontos.

A lakossági szemléletformálás és tájékoztatás továbbra is kiemelten kezelendő kérdéskör a környezetvédelem területén.

A településen jelentkező környezeti terhelés jelentős hányadát – mivel jelentős ipari tevékenység a nincs – a helyzetértékelésben részletezettek szerint a közlekedésből ill. hőtermelésből származó kibocsátások teszik ki. A jelentősebb férőhellyel rendelkező állattartó telepek a lakóterülettől távolabb helyezkednek el. Extrém időjárási körülmények között esetenként még nagy távolságban is szaghatással lehet számolni.

Az új területfelhasználási övezetek kijelölése, illetve az érvényben levő hasznosítási célok megváltoztatása elsősorban a területek magasabb települési, társadalmi vagy gazdasági értékének realizálását jelentik illetve eredményezik.

A szerkezeti és szabályozási tervmódosításoknak – figyelembe véve területi kiterjedésüket – a település egészére vonatkoztatva nincs jelentős környezeti hatása.

3.3. A terv céljainak egymás közti, illetve releváns tervek céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból.

A település területrendezési tervében meghatározott fejlesztési javaslatok, és célok környezetvédelmi szempontból összhangban vannak a releváns tervekkel, különösen az Országos Területrendezési Tervvel, a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal (NKP-IV.) és a Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvel (NTA-IV.)

3.4. A jelenlegi környezeti állapot ismertetése

A jelenlegi állapot részletezésére a „Megalapozó munkarész” 1. kötet 1.17. „Környezetvédelem (és településüzemeltetés)”, 1.18. „Katasztrófavédelem”, 1.19. „Ásványi nyersanyag lelőhely” és az 1.20. „Városi klíma” fejezetekben részletezésre került.

3.4.1. A fennálló környezeti konfliktusok, problémák leírása és mindezek várható alakulása ha a terv nem valósulna meg.

A környezetvédelem és a környezeti tényezők helyzetértékelése alapján a fejlesztendő területek a településen a következők: egyes mélyfekvésű részek csapadékvíz elvezetésének további javítása, a megújuló energiaforrások (termálvíz, napenergia, szélenergia, biomassa) kihasználtságát is növelni célszerű, a hulladékgazdálkodás szempontjából az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása fontos.

A lakosság környezettudatosságának növelése a szemléletformálás és tájékoztatás továbbra is kiemelten kezelendő kérdéskör a környezetvédelem területén.

A településen jelentkező környezeti terhelés jelentős hányadát a településen működő – a helyzetértékelésben részletezett – jelentősebb gazdasági társaságok tevékenységén túl a közlekedésből ill. hőtermelésből származó kibocsátások teszik ki. A jelentősebb férőhellyel rendelkező állattartó telepek a lakóterületektől távolabb helyezkednek el. Extrém időjárási körülmények között esetenként még nagy távolságban is szaghatással lehet számolni.

A MOL Zrt föld alatti szénhidrogén vezetékei potenciális szennyező források.

A módosítással érintett területek mozaikszerűen kis területeket érintenek, a változtatások jelentős hatásokat nem jelentenek illetve nem indukálnak.

Az új területfelhasználási övezetek kijelölése, illetve az érvényben levő hasznosítási célok megváltoztatása elsősorban a területek magasabb települési, társadalmi vagy gazdasági értékének realizálását jelentik illetve eredményezik.

A szerkezeti és szabályozási tervmódosításoknak – figyelembe véve területi kiterjedésüket – a település egészére vonatkoztatva nincs jelentős környezeti hatása.

A felülvizsgált terv végrehajtása során a környezetvédelemre vonatkozó jogszabályi és műszaki előírások betartása esetén a környezeti elemek, Helyzetértékelési dokumentációban részletezett állapotában jelentős változás várhatóan nem fog bekövetkezni.

3.5. A terv megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása, különös tekintettel azokra a tervelemekre, tervezett intézkedésekre, amelyek:

3.5.1. Természeti erőforrás közvetlen igénybevételét vagy környezetterhelés közvetlen előidézését jelentik

A felülvizsgálat során tervbe vett fejlesztések természeti erőforrások közvetlen igénybevételét – a termőföldek szükséges és indokolt igénybevételén túl – nem idéznek elő.

A településtervezési terv módosítása termőföldet érintő részeket is tartalmaz, melynek során a 2007. évi CXXIX. Törvény előírásait kell alkalmazni.

A termőföldek végleges más célú hasznosítását megelőzően a talajtani szakvélemény készítésének részletes szabályairól szóló 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet szerinti talajvédelmi tervet kell készíteni. A humuszos termőréteg letermelésével, megmentésével, hasznosításával, továbbá a terület helyreállításával kapcsolatos munkálatokat a beruházás engedélyezése céljából készített terveknek tartalmaznia kell.

Közvetlen környezetterhelést – levegőterheltségi szint lokális növekedése – a gazdasági és ipari területek valamint lakóterületek kijelölése jelent. Figyelembe véve a módosítással érintett területek méreteit és térben történő elkülönülésüket – a település teljes területére vonatkoztatva ez a hatás nem számottevő.

Összességében a felülvizsgált terv megvalósulásával a környezeti elemek állapota a Helyzetértékelési munkarészben részletezettekhez képest várhatóan jelentősen nem fog változni.

3.5.2. Környezeti következményekkel járó társadalmi, gazdasági folyamatokat ösztönző tényezők a módosított terv megvalósítása során

A módosított terv megvalósítása, a környezetvédelmi előírások következetes betartása esetén, jelentős környezetterheléssel nem jár, így nem indukál negatív környezeti következményekkel járó társadalmi és gazdasági folyamatokat.

3.6. A tervezett módosítások megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése

3.6.1. Jól azonosítható környezet igénybevétel vagy terhelés esetén a lehatárolt módosítással érintett területeken

Az azonosítható területeken történő módosításokat és környezetvédelmi szempontú értékelésének részletezését a 2.1. számú fejezet tartalmazza.

3.6.1.1. Az építészeti és régészeti örökségre gyakorolt hatások értékelése

A településrendezési tervhez készített Örökségvédelmi hatástanulmány alapján elmondható, hogy Ruzsa Község kül-, és belterületén jelenleg 108 nyilvántartott régészeti lelőhely található, melyek általános védelem alatt állnak. A régészeti területek bemutatása az Örökségvédelmi hatástanulmány Régészet című fejezetében látható. Ruzsa Község képviselő-testülete 2018-ban fogadta el Ruzsa Község településképeinek védelméről szóló 4/2018. (III.29) számú önkormányzati rendeletét. Ebben a rendeletben került rögzítésre hogyan kell az arra méltó épületeket, elemeket, területeket védelem alá helyezni, és hogy jelenleg mely értékeket védett le a képviselő-testület.

A jelenlegi tájhasználat nagy része a régészeti lelőhelyek állapotát jelentős mértékben veszélyeztetheti. Ez igaz a külterületen és a belterületen található örökségi elemekre egyaránt.

A településfejlesztési koncepcióban és a településrendezési eszközökben tervezett változtatások szintén veszélyeztethetik az ismert és ismeretlen régészeti lelőhelyeket, ha azok földmunkával járnak.

Az intenzív földművelés következtében a legtöbb lelőhely felső 20–40 cm vastag rétege folyamatos erodálódásnak van kitéve. Ezek védelmében egy hosszú távú örökségvédelmi stratégia első lépéseként szükséges volna a település környezetében található valamennyi lelőhely szisztematikus, modern térképészeti és térinformatikai módszereket és eszközöket használó felmérésére. Részletesebb örökségvédelmi állagmegóvó rendelkezések csak ezen információk ismeretében volnának adhatók az örökségvédelmi stratégia második lépcsőjeként. Ezek a lépések azonban meghaladják a településfejlesztési és településrendezési tervezés kereteit.

3.6.2. A tervezett módosítások hatásának általános környezeti értékelése

A településrendezési eszközök módosításai nem jelentenek közvetlen környezeti igénybevételt, ugyanakkor új jogot keletkeztetnek környezeti igénybevételre. A környezeti értékelés során azt tudjuk vizsgálni, hogy a tervben szereplő szabályozások mire adnak lehetőséget, mit korlátoznak. A terv módosítási területeit a 2.1. fejezetben lehet áttekinteni.

Összességében a tervezett módosítások a környezeti elemeket, beleértve az épített környezetet is nem veszélyeztetik.

A hatások mértéke számítható hatásterületű, közigazgatási, vagy országhatáron áttérjedő kockázattal járó hatást nem jelentenek.

Amennyiben a megvalósítandó létesítmények tervezése, során maradéktalanul betartják a mindenkor érvényes jogszabályi valamint hatósági előírásokat, beleértve HÉSZ előírásait is, valamint a létesítmények üzemeltetését a létesítményre kiadott hatósági engedélyben foglaltaknak megfelelően, kellő szakértelemmel és gondossággal végzik, akkor a környezetet nem veszélyeztetik.

A hatóságok a létesítmények engedélyezésénél a környezetvédelmi és természetvédelmi érdekeket is érvényesítik.

A régészeti lelőhelyek felülvizsgálata a terv felülvizsgálata során megtörtént.

A tervezett módosítások ásványvagyonot és vízbázisokat nem veszélyeztetnek.

A környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, és a biodiverzitásra a tervezett módosítások jelentős hatást nem gyakorolnak.

A település biológiai aktivitásértéke a módosításoknak során összességében növekedik.

A Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére, valamint e területeken lévő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzete megmaradásának, fenntartásának, helyreállításának, fejlesztésének lehetőségeire a tervezett módosítások negatív hatást várhatóan nem fognak gyakorolni.

A felhagyott hulladéklerakó rekultivációja és revitalizációja a lerakó környezetét minden tekintetben pozitívan érintette.

A csatorna hálózat kiépítése és a korszerű szennyvíztisztító a települést pozitívan érinti.

A települési környezetre gyakorolt környezeti hatások a tervezett fejlesztések műszaki, infrastrukturális és szabályozási feltételei alapján, nem minősülnek olyan jelentőségűnek amely kizárja a módosítások megvalósítását.

A tervezett területhasználati módosításokból eredően nem várható az átlagos egészségi, baleseti és környezetbiztonsági viszonyokat fokozottabban veszélyeztető hatás.

A fejlesztés és a megvalósítás (mint azt a szerkezeti és szabályozási terv is célként fogalmazza meg) a település természeti, környezeti, gazdasági, infrastrukturális és geopolitikai helyzetének az élénkítését, javítását célozzák.

A tervezett módosítások nem okozzák a környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek gyengítését vagy korlátozását.

A tervezett módosítások nem adnak lehetőséget a helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés fenntartására vagy létrehozására irányuló törekvéseknek.

A tervezett módosítások kifejezetten támogatják a helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok erősítését, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodtak.

A tervezett módosítások nem korlátozzák a természeti erőforrások megújulását.

3.7. A környezeti következmények alapján a terv, illetve program és a változatok értékelése, a környezeti szempontból elfogadható változatok meghatározása.

A terv módosítása egy változatban készült. A módosítások a település területének csak kisméretű, térben elkülönülő részeit érintik mozaikszerűen és összhangban vannak a település fejlesztési igényeivel, így különböző változatokat nem vizsgáltunk.

4. A terv, illetve program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó, a tervben szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre.

A felhagyott és szakszerűen rekultivált hulladéklerakó környezetében a talajvíz minőségének monitorozása az utógondozás ideje alatt biztosítja a felszín alatti esetleges szennyeződésének időben történő észlelését.

A zajterhelés egyes területeken a tevékenységek nem körültekintő fejlesztése esetén megnőhet. Az építéshatósági engedélyezési eljárások során különös figyelemmel kell eljárni, és a határértékek betartatásához esetlegesen szükséges zajvédelmet már az engedélyezés során elő kell írni.

Az állattartó telepek bővítése esetén különös figyelemmel kell eljárni a trágya tárolók engedélyezésénél a felszíni és felszín alatti vizek valamint a földtani közeg szennyeződésének elkerülése érdekében Amennyiben az engedélyező hatóság következetesen érvényesíti a hatályos környezetvédelmi előírásokat akkor a környezeti elemek káros mértékű terhelése elkerülhető.

A szelektív hulladékgyűjtést , és a környezettudatos szemléletet és gondolkodásmódot népszerűsíteni és tudatosítani kell a lakosság körében. A terv tartalmazza a hulladékgazdálkodás fejlesztéséhez szükséges intézkedéseket.

5. Javaslat olyan környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra, amelyeket a terv, illetve program által befolyásolt más tervben, illetve programban figyelembe kell venni.

A helyi rendeletekben érvényesíteni kell a tárgyi tervben megfogalmazott környezetvédelemmel kapcsolatos elveket.

6. A terv, illetve program megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a tervben, illetve programban szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre.

Az Önkormányzatnak a külterületi szennyvízelhelyezések, és trágya tárolók elhelyezésének körülményeit javasolt időszakonként ellenőrizni a település vízbázisa védelmének érdekében.

7. Közérthető összefoglaló.

A településrendezés célja a települések terület-felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme.

A település fejlesztésének néhány olyan átfogó koncepcionális alapelven kell nyugodnia, amelyeket a településfejlesztés részletes programjának kidolgozása és végrehajtásának szervezése során következetesen érvényesíteni kell.

A terv ezen legfontosabb alapelveket és követelményeket a felülvizsgálat során figyelembe vette aminek eredményeként a terv megvalósulása esetén az alábbiak szerint alakul a környezeti elemek terhelése.

A terv megvalósulása estén levegővédelmi szempontból a településen belül lokálisan kismértékű változások lehetnek de ezek a változások nem jelentősek. A település egészére vonatkozóan a várható változások összességében levegővédelmi szempontból nem számottevőek.

A terv megvalósulása biztosítja a talaj és a talajvíz terhelésének csökkenését.

A zajkibocsátási határérték túllépésének megelőzése csak az engedélyező hatóságok következetes és nagyfokú odafigyelésével biztosítható, hogy az esetlegesen szükséges zajkibocsátás csökkentési műszaki megoldások időben megvalósulhassanak.

A terv megvalósulása esetén a településen keletkező hulladékok mennyiségében és minőségében érdemi változást nem fognak okozni, a keletkező hulladékok a hatályos jogszabályok szerinti környezetveszélyeztetést kizáró módon történő kezelésére a település megfelelő szerződött kapacitásokkal rendelkezik.

A terv megvalósulása ásványvagyont és vízbázisokat nem veszélyeztet.

A terv megvalósulása esetén a település biológiai aktivitásértéke összességében növekedik.

A terv megvalósulása természeti érdeket nem sért.

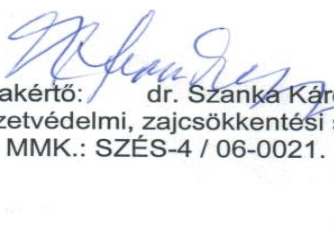
Összességében a terv megvalósulása a környezeti elemeket, beleértve az épített környezetet is, nem veszélyezteti.

Összefoglalva megállapítható, hogy a terv a lehetőségekhez képest csak a szükséges és indokolt mértékben veszi igénybe és terheli a természeti erőforrásokat.

A terv megvalósulásának települési környezetre gyakorolt hatásai jelentős változásokat nem eredményeznek. Új, előre nem becsülhető, vagy a megengedettnél jelentősebb környezeti kockázatok bekövetkezése nem várható !

Az értékelt terv környezeti szempontból elfogadásra javasolható, figyelembe véve a tervi előzményeket is.

Szeged, 2019. március 29.

Szakértő: dr. Szanka Károly
dipl. környezetvédelmi, zajcsökkentési szakmérnök
MMK.: SZÉS-4 / 06-0021.

Novai György
okl. környezetvédő